



**SIŁY ZBROJNE
POLSKIEGO
PAŃSTWA
PODZIEMNEGO**

**THE ARMED FORCES
OF THE POLISH
UNDERGROUND STATE**

Publikacja przygotowana przez Centralną Bibliotekę Wojskową
im. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Tekst i opracowanie / Text and elaboration
Marcin Białas, Zofia Kunert, dr Grzegorz Wodziński

Koordinator / Coordinator
Beata Czekaj-Wiśniewska

Konsultacja / Consultation
dr Jan Tarczyński
dr hab. Paweł Hut
(Departament Edukacji, Kultury i Dziedzictwa MON)

Korekta / Proofreading
Krystyna Koza, Zofia Kunert, Jerzy Kunikowski, Anna Miller

Tłumaczenie / Translation
Anna Miller, Artur Tymoczko

Współpraca / Collaboration
Izabela Ajdacka, Aneta Domagała-Ruś, Alicja Głombińska, Hanna Rewers,
Katarzyna Winsztal

Projekt i opracowanie graficzne / Graphic design
Beata Dymczyk

© Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego

ISBN 978-83-66937-08-6

Warszawa 2022

digital born

Druk (Print): Agencja Reklamowa „Czarno na Białym”
CBWV
cbw.wp.mil.pl

POLISH UNDERGROUND SONG (PIEŚŃ POLSKI PODZIEMNEJ)

2.
Freedom for Poland is dawning,
Freedom for many a year,
Have faith and power to conquer
Be without doubt, without fear.

March Tempo
(Tempo Marsza)

1. Soldiers of Under-ground Po-land On-ward to bat-tle to fight,
1. Nap-rzód do bo-ju żo-ł- nie- rze Pols-ki Pod-ziemnej, za broń!

Piano

The day of revenge is approaching
For us who suffered so long,
bis. { To arms! Rise brothers, obeying
The call of the soldiers' song!

Hark! Bells of Free-dom are call - ing
Bos - ka po-łe- ga nas strze - że, To crush the foe's bru-tal might. The
Wo - ta do bo - ju nas dwoon. Go -

3.
Down with oppression and bondage!
The ruthless foe we defy,
Emblem of Freedom and Justice
Our Polish Eagle will fly.

day of re-venge is ap - proach - ing For us who suf-fered so
dzi - na poms - ty wy - bi - ja Za zbrod-nie, me - ki so

The day of revenge is approaching
For us who suffered so long, etc.

2.
Zorza wolności się pali
Nad Polską idących lat;
Moc nasza przemoc powali,
Nowy dziś rodzi się świat.

long, To arms! Rise broth-ers, o - bey - ing The call of the sol-diers'
krew: Do bro - ni, Je - zus Ma - ry - ja! Żo - nier-ski wo - ta nas

ff

Godzina pomsty wybija
Za zbrodnie, męki i krew
bis. { Do broni, Jezus Maryja!
Żołnierski wota nas zew.

song! To arms! Rise broth-ers, o - bey - ing
zew! Do bro - ni, Je - zus Ma - ry - ja The

ff *rall.*

3.
Za naszą Wolność i Waszą
Bracia, chwytamy za miecz.
Śmierć ani trud nas nie straszą,
Zwycięski orle nasz leć.

call of the sol - diers' song!
Żo - nier-ski wo - ta nas zew! song!
zew!

fff *sf* *a tempo* *rall.*

Godzina pomsty wybija
Za zbrodnie, męki i krew, etc.

Words by UNKNOWN UNDERGROUND AUTHOR
English Translation by
Jadwiga Rynas

Music by
WŁADYSŁAW EIGER

Eighty years ago, by the order of the Commander-in-Chief (C-in-C) of the Polish Armed Forces, General Władysław Sikorski, dated 14 February 1942, the Union of Armed Struggle was renamed the Home Army. It was a nationwide, supra-party, conspiratorial military organisation, which in the summer of 1944 numbered 380 thousand soldiers. For me, a Home Army soldier, it was the armed force of the Polish Underground State fighting for an independent homeland. Volunteer soldiers, the greatest sons and daughters of the Polish Nation, made the highest sacrifice of blood and life, fulfilling the oath: “In the face of God Almighty and the Blessed Virgin Mary, Queen of the Polish Crown, I lay my hands on this Holy Cross, a sign of Passion and Salvation, and swear to be faithful to my homeland, the Republic of Poland, to guard her honour unwaveringly and to fight with all my might for its liberation from slavery – until the sacrifice of my life”.

Poland is sacred. We, the soldiers of the Home Army, fought for her freedom during World War II and today we will not allow the memory of this fight to be forgotten.

Mariusz Błaszczak, the Minister of National Defence the Republic of Poland, has repeatedly emphasized: “Our duty is to remember the soldiers of the Home Army. They are unbroken people, extraordinary people. People who for us are a symbol of patriotism and devotion to Poland. [...] Everything that they demonstrated during their service, constitutes for us the basis of the ethos of soldiers of the Polish Army”.

I am glad that the Home Army ethos is particularly close not only to the Polish commandos, with whom we have been cooperating for a long time, but also to the youngest part of Polish Armed Forces – the Territorial Defense Forces. They inherit the traditions of the Home Army, and among the patrons of their brigades are soldiers of the Home Army who are boundlessly devoted to their Homeland: Brigadier General Władysław Liniarski “Mścista”, Major Hieronim Dekutowski “Zapora”, Colonel Łukasz Ciepliński “Pług”.

The Territorial Defense Forces, like the Home Army, is a volunteer territorial formation, and soldiers, like the Home Army in the past, are very strongly motivated to serve, often underpinned by strong local patriotism. Together with the commandos, they create an environment in which the memory of our fight for Poland will inspire pro-state activities of new generations, and for this we are grateful to them. Our gratitude also goes to the Central Military Library, which with this publication popularizes the history of the Home Army – an organised and centrally commanded armed force, not to be found in any occupied country. This very interesting and very true study, richly documented with historical photographs, is an excellent source of information about us, the soldiers of the Polish Underground State Army. May it serve young generations as a kind of “lesson” of our history.

Major Bogusław Nizieński, pseudonym “Sokół”

soldier of the Home Army

National Military Organisation, and Organisation “Freedom and Independence”

Chairman of the Council for Veterans and Victims of Oppression
at the Head of the Polish Governments Office for War Veterans and Victims of Oppression

80 lat temu rozkazem Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych gen. broni Władysława Sikorskiego z 14 lutego 1942 roku, Związek Walki Zbrojnej został przemianowany na Armię Krajową. Była to ogólnonarodowa, ponadpartyjna, konspiracyjna organizacja wojskowa, która latem 1944 roku liczyła 380 tysięcy żołnierzy. Dla mnie, żołnierza AK, była to siła zbrojna Polski Podziemnej walcząca o niepodległą Ojczyznę. Żołnierze-ochotnicy, najwspanialszy synowie i córki Narodu Polskiego, składali najwyższą ofiarę krwi i życia dopełniając rotę przysięgi: „W obliczu Boga Wszechmogącego i Najświętszej Maryi Panny, Królowej Korony Polskiej kładę swe ręce na ten Święty Krzyż, znak Męki i Zbawienia, i przysięgam być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, stać nieugięte na straży Jej honoru i o wyzwolenie Jej z niewoli walczyć ze wszystkich sił – aż do ofiary życia mego”.

Polska to świętość. My, żołnierze Armii Krajowej walczyliśmy o jej wolność w latach II wojny światowej, a dzisiaj nie pozwolimy, aby pamięć tej walki uległa zapomnieniu.

Mariusz Błaszczak, Minister Obrony Narodowej, wielokrotnie podkreślał: „Naszym obowiązkiem jest pamięć o żołnierzach AK. To ludzie niezłomni, ludzie niezwykli. Ludzie, którzy dla nas są symbolem patriotyzmu i oddania Polsce. [...] To wszystko, czym wykazali się podczas swojej służby, stanowi dla nas podstawę etosu żołnierzy Wojska Polskiego”.

Cieszę się, że etos Armii Krajowej jest szczególnie bliski nie tylko polskim komandosom, z którymi współpracujemy od dawna, ale także najmłodszemu rodzajowi wojsk – Wojskom Obrony Terytorialnej. Dziedziczą one tradycje Armii Krajowej, a wśród patronów brygad mają żołnierzy Armii Krajowej bezgranicznie oddanych Ojczyźnie: gen. bryg. Władysława Liniarskiego „Mścislawa”, mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zaporę”, płk. Łukasza Cieplińskiego „Pługa”.

WOT podobnie jak AK są formacją ochotniczą o charakterze terytorialnym, a terytorialsi, jak niegdyś akowcy, mają bardzo silną motywację do służby, podbudowaną często mocnym lokalnym patriotyzmem. Wraz z komandosami tworzą środowisko, w którym pamięć naszej walki o Polskę będzie inspiracją propaństwowych działań nowych pokoleń i za to jesteśmy im wdzięczni. Nasza wdzięczność należy się też Centralnej Bibliotece Wojskowej, która także tym wydawnictwem popularyzuje historię Armii Krajowej, zorganizowanej i centralnie dowodzonej siły zbrojnej, niespotykanej w żadnym z okupowanych krajów. To bardzo interesujące i bardzo prawdziwe opracowanie, bogato udokumentowane historycznymi fotografiami, jest znakomitą informacją o nas, żołnierzach Armii Polskiego Państwa Podziemnego. Niech służy młodym pokoleniom jako swego rodzaju „lekcja” naszej historii.

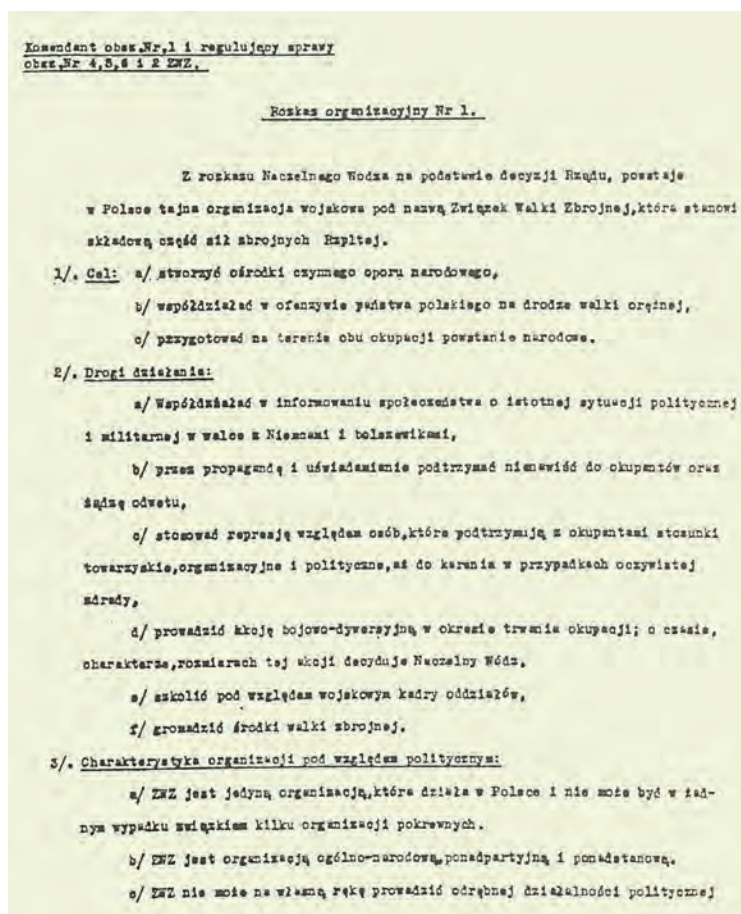
Major Bogusław Nizieński, ps. „Sokół”

żołnierz Armii Krajowej

Narodowej Organizacji Wojskowej i Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”
Przewodniczący Rady do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych RP
przy Szefie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych RP

GENEZA ARMII KRAJOWEJ - SIŁ ZBROJNYCH POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO

Na rozkaz dowódcy obrony Warszawy gen. dyw. Juliusza Rómmla 27 września 1939 roku, jeszcze w czasie przegrywanych walk obronnych Polski z niemieckim i sowieckim najeźdźcą, powołano Służbę Zwycięstwu Polski (SZP), organizację konspiracyjną, która miała walczyć o wyzwolenie Polski w granicach przedwojennych, a także zająć się odtwarzaniem armii oraz obsadzeniem tymczasowych ośrodków władzy. Jej dowódcą został gen. bryg. Michał Karaszewicz-Tokarzewski ps. „Torwid”. Od 13 listopada 1939 roku w miejsce SZP na mocy rozkazu Naczelnego Wodza Armii Polskiej odtwarzanej we Francji przez Rząd Rzeczypospolitej i premiera tego rządu gen. dyw. Władysława Sikorskiego zaczął działać Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), kierowany z Paryża przez gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego ps. „Godziemba”. Następnie dowodzenie formacją od 30 czerwca 1940 roku przejął już w okupowanej Polsce gen. bryg. Stefan Rowecki ps. „Grot”. Naczelny Wódz wydał rozkaz o przemianowaniu ZWZ na Armię Krajową (AK) 14 lutego 1942 roku.



Gen. bryg./dyw. Michał Karaszewicz-Tokarzewski ps. „Torwid” (1893-1964). Inicjator i organizator pierwszej formacji konspiracyjnej Służba Zwycięstwu Polski.

Brig. Gen./Maj. Gen. Michał Karaszewicz-Tokarzewski, pseudonym „Torwid” (1893-1964). Originator and promoter of the first secret organisation called Service for Poland's Victory.

Rozkaz organizacyjny nr 1 o powołaniu ZWZ.

Order No. 1 on the formation of the Union for Armed Struggle.

ORIGINS OF THE HOME ARMY - THE ARMED FORCES OF THE POLISH UNDERGROUND STATE

On 27 September 1939, while Poland was still defending itself against the German and Soviet invaders, the underground organisation called Service for Poland's Victory (Służba Zwycięstwu Polski, SZP) was established by order of the commander of Warsaw's defence, Maj. Gen. Juliusz Rómmel. Its aim was to fight for the liberation of Poland, to rebuild the state within the pre-war borders, reconstruct and reorganise the Polish Army, as well as to appoint the temporary centres of authority. This first military organisation of the Polish Underground State was commanded by Brig. Gen. Michał Karaszewicz-Tokarzewski, pseudonym "Torwid". On 13 November 1939, as ordered by Maj. Gen. Władysław Sikorski, the Prime Minister and Commander-in-Chief of the Polish Army, which was being formed in France by the Polish Government in Exile, the SZP was replaced by the Union for Armed Struggle (Związek Walki Zbrojnej, ZWZ), which was led from Paris by Lt. Gen. Kazimierz Sosnkowski, pseudonym "Godziemba". In turn, already in occupied Poland, the command of the formation was taken over by Brig. Gen. Stefan Rowecki, pseudonym "Grot", from 30 June 1940. On 14 February 1942 the Commander-in-Chief of the Polish Army issued an order to rename the ZWZ into the Home Army (Armia Krajowa, AK). It became the armed forces of the Polish Underground State.

„Przyjmuję cię w szeregi żołnierzy Wolności. Twym obowiązkiem będzie walczyć z bronią w ręku o odrodzenie Ojczyzny. Zwycięstwo będzie twoją nagrodą. Zdrada karana jest śmiercią.

I accept thee to become a member of the soldiers of Freedom. Your obligation shall be to fight an armed struggle for the revival of our Home Country. Victory shall be thy reward, but betrayal shall mean the death penalty.

Tekst przysięgi Związku Walki Zbrojnej.
Military oath of the Union for Armed Struggle.



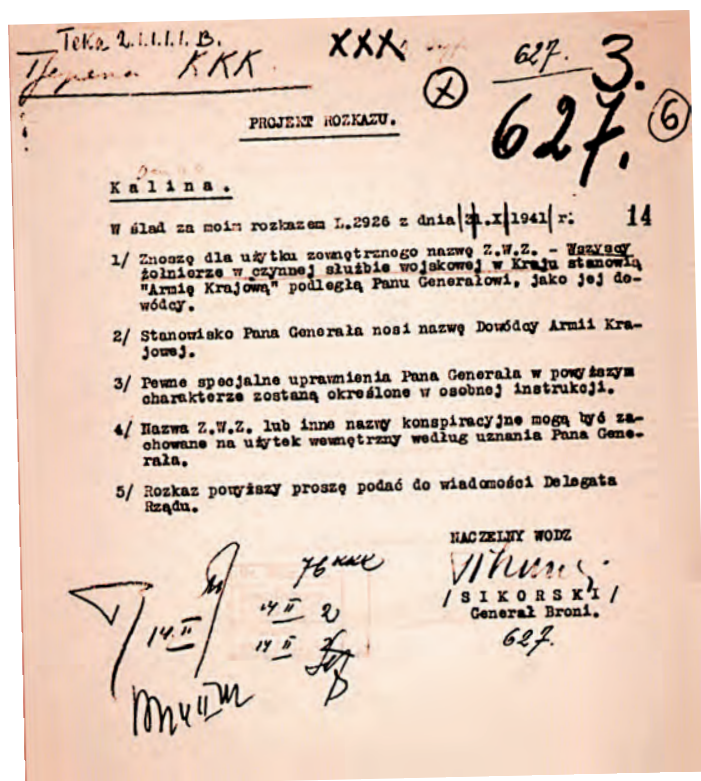
Gen. broni Kazimierz Sosnkowski ps. „Godziemba” (1885-1969).
Komendant Główny ZWZ od 13 listopada 1939 roku do 30 czerwca 1940 roku.
Następca Prezydenta RP od 16 października 1939 roku. Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych od 8 lipca 1943 roku do 30 września 1944 roku.

Lt. Gen. Kazimierz Sosnkowski, pseudonym „Godziemba” (1885-1969).
From 13 November 1939 to 30 June 1940, he was the Commander of the Union of Armed Struggle (ZWZ). He was appointed the successor of the President of Poland in Exile on 16 October 1939. Kazimierz Sosnkowski officially became the Commander-in-Chief of the Polish Army after the tragic death of Maj. Gen. Władysław Sikorski, and held the position from 8 July 1943 to 30 September 1944.

Gen. bryg./dyw. Stefan Rowecki ps. „Grot” (1895-1944).
Od 30 czerwca 1940 roku Komendant Główny ZWZ, dowódca Sił Zbrojnych w Kraju, a następnie pierwszy Dowódca AK. Aresztowany 30 czerwca 1943 roku, zamordowany przez Niemców w obozie zagłady Sachsenhausen w sierpniu 1944 roku.

Brig. Gen./Maj. Gen. Stefan Rowecki, pseudonym „Grot” (1895-1944).
From June 1940 the Commander-in-Chief of the Union for Armed Struggle (ZWZ), Commander of the Polish Armed Forces in occupied Poland and subsequently the first Commander of the Home Army. On 30 June 1943, he was arrested in Warsaw by the Gestapo, German police, and executed in Sachsenhausen death camp in August 1944.





Projekt rozkazu Naczelnego Wodza gen. dyw. Władysława Sikorskiego o przemianowaniu ZWZ na AK.

Draft order of the Commander-in-Chief of the Polish Army, Maj. Gen. Władysław Sikorski on renaming the Union for Armed Struggle (ZWZ) into the Home Army (AK).

Delegatura Rządu RP na Kraj

Tajna naczelna władza administracyjna w okupowanej Polsce, utworzona w 1940 roku. Na jej czele stał Delegat Rządu RP na Kraj, podporządkowany legalnemu Rządowi RP na Uchodźstwie, od 1944 roku wicepremier w tym rządzie. Delegatura kierowała pracą pionu cywilnego Polskiego Państwa Podziemnego. Do jej zadań należało: utrzymanie ciągłości instytucji państwowych, zapewnienie normalnego funkcjonowania państwa, przygotowanie do przyjęcia kontroli nad krajem po zakończeniu wojny, rejestracja poczynań okupantów i dokumentacja zbrodni wojennych oraz ochrona i ratowanie zagrożonych dóbr kultury.

Polish Government Delegation for occupied Poland

The Polish Government in Exile Delegation for Poland was a secret supreme administrative body in occupied Poland, established in 1940. It was the highest authority of the Polish Secret State headed by the Government Delegate for Poland, who reported to the legal Polish Government in Exile and, since 1944, was Deputy-Prime Minister in this Government. The Government Delegation for Poland was in charge of the civil matters of the Polish Underground State. Among its scope of duties was to maintain the continued operation of the state institutions, ensure the undisturbed functioning of the state, prepare to take control over the country after the war, document the war crimes committed by the occupiers, as well as to protect and save Polish cultural heritage.

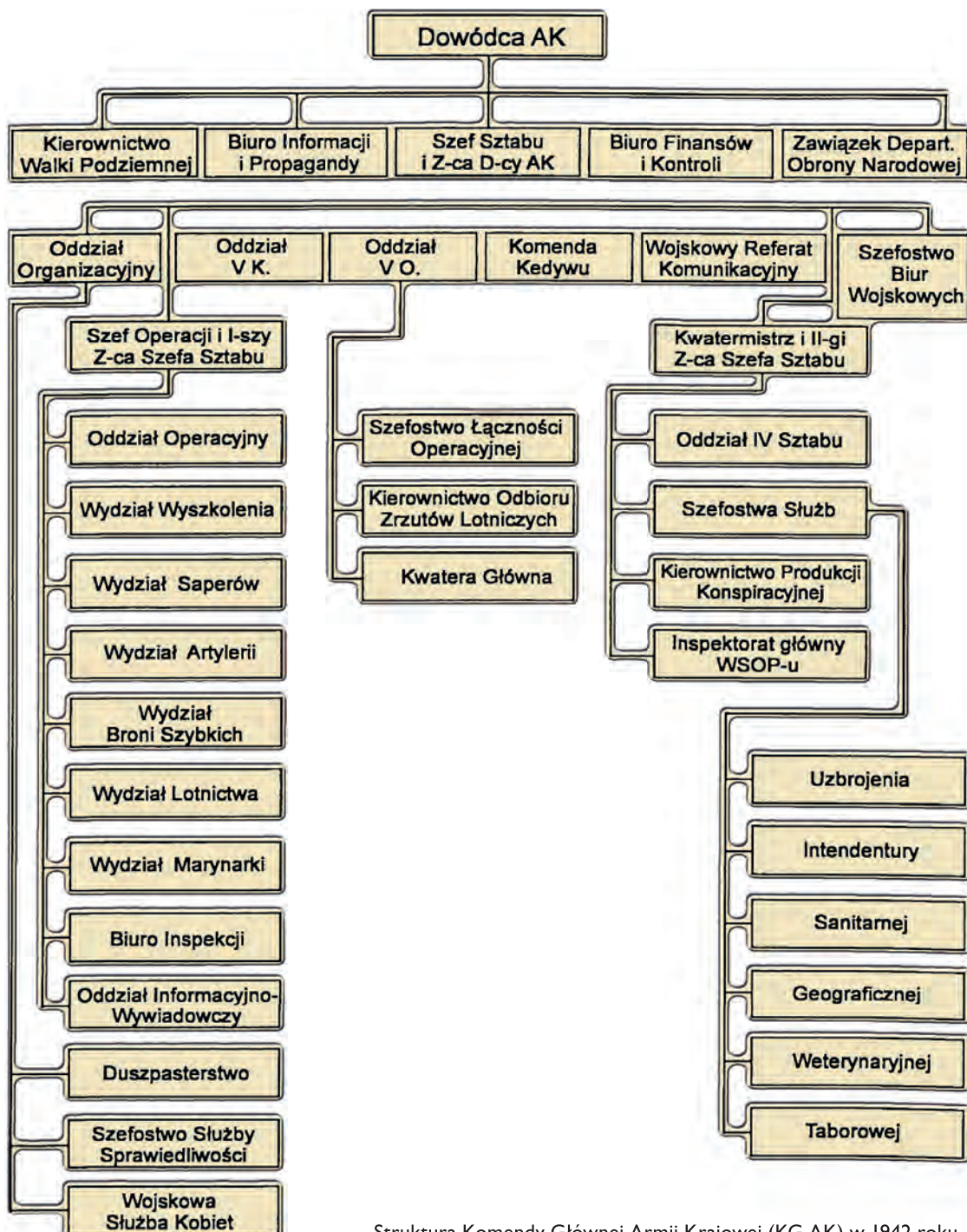
Struktura terenowa Armii Krajowej Home Army territorial structure (districts)



ziemie polskie wcielone do Rzeszy Niemieckiej w 1939 roku
territories of Poland incorporated by the German Reich, 1939

obszar niemieckiego Generalnego Gubernatorstwa na ziemiach polskich
territory of General Government
(German administration of occupied Poland)

ziemie polskie wcielone do ZSRR w 1939 roku
territories of Poland incorporated by the USSR, 1939



Struktura Komendy Głównej Armii Krajowej (KG AK) w 1942 roku.
Structure of the Home Army Headquarters in 1942.



Przyjmowany:

W obliczu Boga Wszechmogącego i Najświętszej Maryi Panny, Królowej Korony Polskiej kładę swe ręce na ten Święty Krzyż, znak Męki i Zbawienia, i przysięgam być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, stać nieugięcie na straży Jej honoru i o wyzwolenie Jej z niewoli walczyć ze wszystkich sił – aż do ofiary życia mego. Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i rozkazom Naczelnego Wodza oraz wyznaczonemu przezeń Dowódcy Armii Krajowej będę bezwzględnie posłuszny, a tajemnicę niezłomnie dochowam, cokolwiek by mnie spotkać miało. Tak mi dopomóż Bóg.

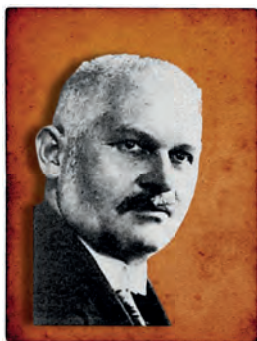
Przyjmujący:

Przyjmuję cię w szeregi Armii Polskiej, walczącej z wrogiem w konspiracji o wyzwolenie Ojczyzny. Twym obowiązkiem będzie walczyć z bronią w rękę. Zwycięstwo będzie twoją nagrodą. Zdrada karana jest śmiercią.

Recruit swearing the oath: 'In the face of God Almighty and the Blessed Virgin Mary, Queen of the Polish Crown, I lay my hands on this Holy Cross, a sign of Passion and Salvation, and swear to be faithful to my homeland, the Republic of Poland, to guard her honour unwaveringly and to fight with all my might for its liberation from slavery – until the sacrifice of my life. I pledge unconditional obedience to the President of Poland, the Commander-in-Chief of the Armed Forces of the Republic of Poland, and the Home Army Commander who shall be appointed. I pledge to resolutely keep secret whatever may happen to me. So help me God!'

Officer accepting the oath: 'I accept thee within the ranks of the Home Army fighting with an enemy in conspiracy for liberation of our Motherland. Your obligation shall be to fight armed struggle. Victory shall be thy reward, but betrayal shall mean the death penalty.'

Rota przysięgi Armii Krajowej obowiązująca od lutego 1942 roku.
Military oath of the Home Army – in force from February 1942.



Cyryl Ratajski ps. „Górski” (1875-1942).

Pierwszy Delegat Rządu na Kraj od 3 grudnia 1940 roku do 5 sierpnia 1942 roku. Prawnik i działacz społeczny na terenie Wielkopolski.

Cyryl Ratajski, pseudonym “Górski” (1875-1942).

The first Head of the Delegate's Office for Poland of the Polish Government in Exile from 3 December 1940 to 5 August 1942. He was a lawyer and Polish politician engaged in social affairs in Wielkopolska (Greater Poland region).

Jan Piekalkiewicz ps. „Juliański” (1892-1943).

Drugi Delegat Rządu na Kraj od 5 sierpnia do 18 lutego 1943 roku. Aresztowany przez Niemców, zmarł 21 czerwca 1943 roku po torturach w więzieniu przy ulicy Pawiej w Warszawie, tzw. Pawiaku.

Jan Piekalkiewicz, pseudonym “Juliański” (1892-1943).

The second Head of the Delegate's Office for Poland of the Polish Government in Exile from 5 August to 18 February 1943. Arrested by the Germans, he was murdered on 21 June 1943 in Warsaw Pawiak prison.





Jan Stanisław Jankowski ps. „Soból” (1882-1953).

Trzeci Delegat Rządu na Kraj od 21 kwietnia 1943 roku. 3 maja 1944 roku stanął na czele Krajowej Rady Ministrów jako wicepremier Rządu RP na Uchodźstwie. Aresztowany przez NKWD 27 marca 1945 roku, skazany w procesie szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej w Moskwie na 8 lat więzienia. Zmarł 13 marca 1953 roku w więzieniu we Włodzimierzu nad Kłajmą.

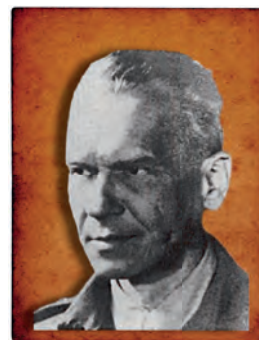
Jan Stanisław Jankowski, pseudonym „Soból” (1882-1953).

The Polish Government in Exile third Delegate for Poland from 21 April 1943 to 3 May 1944, the Deputy Prime Minister in charge of the Home Council of Ministers. Arrested by the Soviet police NKVD on 27 March 1945, he was sentenced in the Trial of the Sixteen Leaders of the Polish Underground State and the Home Army in Moscow to 8 years in a Soviet prison. He died on 13 March 1953 in a prison in Vladimir on Klyazma.



Gen. bryg. Tadeusz Pełczyński
ps. „Grzegorz” (1892-1985). Szef Sztabu KG AK.

Brig. Gen. Tadeusz Pełczyński,
pseudonym „Grzegorz” (1892-1985).
The Chief of Staff of the Home Army.



Płk dypl. Józef Szostak
ps. „Filip” (1897-1984).

Szef Oddziału III i zastępca Szefa Sztabu KG AK.

Col. Józef Szostak,
pseudonym „Filip” (1897-1984).
The Chief of Section III and Deputy
Chief of Staff of the Home Army.



Płk dypl. Janusz Bokszczanin
ps. „Sęk” (1894-1973). Szef operacji
i zastępca Szefa Sztabu KG AK.

Col. Janusz Bokszczanin,
pseudonym „Sęk” (1894-1973).
The Chief of Operations and Deputy
Chief of Staff of the Home Army as well
as Chief of Section III.



Na murach Warszawy 20 marca 1942 roku pojawiły się „kotwice” – znak Polskiej Walczącej, który stał się wkrótce symbolem AK. Znak przetrwał Powstanie Warszawskie i blisko pół wieku rządów PRL. Pozostał związany z tradycją walk o niepodległość Polski.

On 20 March 1942, for the first time on the walls of Warsaw appeared “anchor” (kotwica) – an emblem of the Fighting Poland (Polska Walcząca), which soon became the symbol of the Home Army (AK). The symbol survived the Warsaw Uprising and continued to be used throughout nearly half a century of communist rule in Poland. To this day it remains a sign embodying the tradition of the struggle for Polish independence.

WALKA ZBROJNA

Związek Odwetu

W ramach Związku Walki Zbrojnej 20 kwietnia 1940 roku utworzono Związek Odwetu (ZO), specjalny pion do walki bieżącej. Jego zadaniem była działalność sabotażowo-dywersyjna, głównie na węzłach i liniach komunikacyjnych oraz w zakładach przemysłowych.



Płk Franciszek Niepokólczycki
ps. „Teodor” (1900-1974). Szef
Związku Odwetu.

Col. Franciszek Niepokólczycki,
pseudonym “Teodor” (1900-1974).
The Chief of the Union of Retaliation.



Ppłk Henryk Krajewski
ps. „Wicher” (1898-1989).
Od lutego 1942 roku zastępca szefa
Związku Odwetu, cichociemny.

Lt. Col. Henryk Krajewski,
pseudonym “Wicher” (1898-1989). From February 1942, the Deputy Chief of the Union of Retaliation; one of the “Silent and Unseen”. Known in Poland as “Cichociemni”, they were elite special agents of the Polish Armed Forces in the West, skilled in covert operations, sabotage and intelligence gathering.

ARMED STRUGGLE

Union of Retaliation

On 20 April 1940, within the framework of the Union for Armed Struggle (ZWZ), the Union of Retaliation (Związek Odwetu, ZO) was established as a special branch dedicated to ongoing combat, namely sabotage and diversion operations performed at railways and roads junctions and in industrial plants.

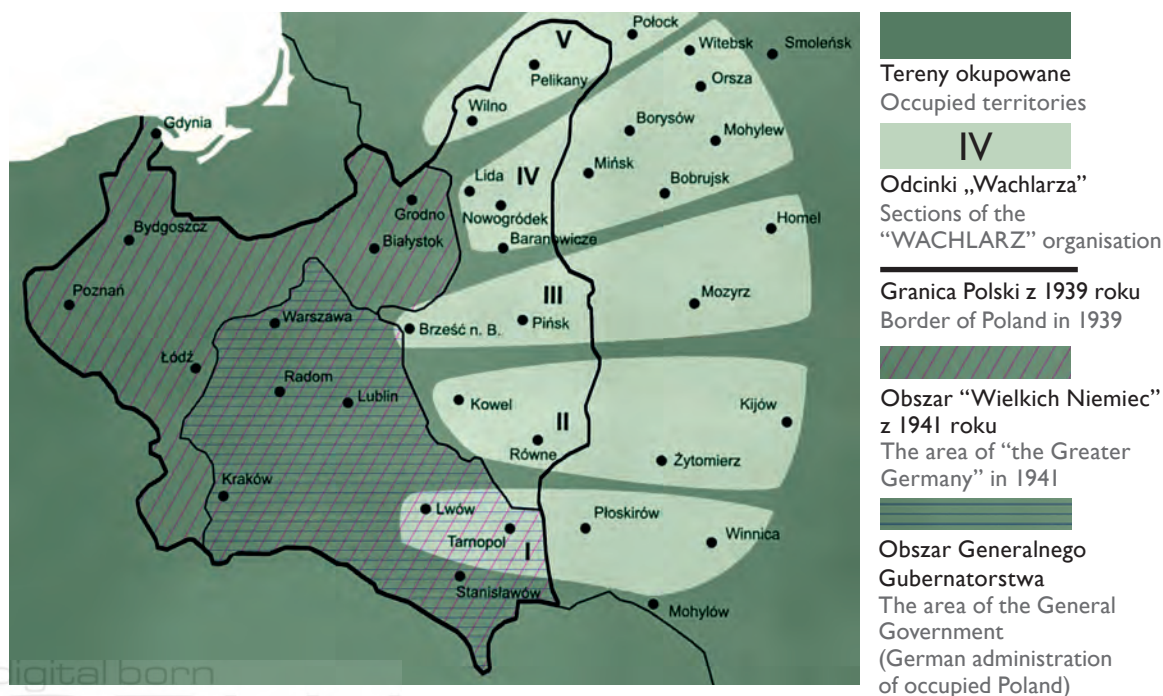


„Wachlarz”

W sierpniu 1941 roku Komendant ZWZ powołał specjalną organizację dywersyjną „Wachlarz” pod dowództwem ppłk. Jana Włodarkiewicza ps. „Damian”. Do jej głównych zadań należało prowadzenie akcji sabotażowo-dywersyjnej osłabiającej siły Niemców oraz działań osłonowych przed wojskami radzieckimi, w razie gdyby pokonały one Niemców i zbliżyły się do granic Polski. Teren działania organizacji obejmował ziemie ZSRR na wschód od granicy II Rzeczypospolitej i był podzielony na pięć numerowanych odcinków. Organizacja przeprowadziła około 100 akcji bojowych, z czego prawie połowa była wymierzona w komunikację kolejową. Od grudnia 1942 roku rozpoczęto przekazywanie siatki „Wachlarza” i ludzi do okręgów AK, a dowództwo podporządkowano Kierownictwu Dywersji KG AK.

Organisation “WACHLARZ”

This resistance and sabotage organisation was initiated and formed in August 1941 by the Commander-in-Chief of the Union for Armed Struggle. Lt. Col. Jan Włodarkiewicz, pseudonym “Damian”, took the command of “Wachlarz”. The main aim of the formation was to conduct sabotage and diversion activities weakening German power along with preventive actions against the Soviet troops in case they defeated the Germans and approached the Polish border. The organisation was active mainly in certain portions of the Soviet territory east of the pre-war Polish borders and its area of operation was divided into five numbered sectors. The organisation successfully carried out approximately 100 combat actions of which nearly half targeted railway lines. From December 1942 onwards, all units of “Wachlarz” were gradually incorporated into the Home Army and its commanders were subordinated to the KeDyw (Directorate of Diversion) underground organisation.





Niemiecki pociąg wojskowy wysadzony przez żołnierzy „Wachlarza” w rejonie Łucka, 1943 rok.

German train blown up by the soldiers of “WACHLARZ” organisation near Łuck in 1943.

„Osa”

W maju 1942 roku powołano Organizację Specjalnych Akcji Bojowych „Osa” pod dowództwem ppłk. Józefa Szajewskiego ps. „Philips” ściśle zakonspirowaną komórkę AK, której celem było dokonywanie zamachów na funkcjonariuszy hitlerowskiego aparatu policji i bezpieczeństwa, więziennictwa oraz administracji, wyróżniających się szczególnym okrucieństwem. Komórka była podporządkowana KG AK i wykonywała zadania stawiane jej bezpośrednio przez Komendanta Głównego. W jej skład wchodziły: sztab, warszawski i krakowski oddział bojowy oraz oddział „Zagralin” działający na obszarze Rzeszy Niemieckiej. W lutym 1943 roku oddział bojowy „Osy” wcielono do Kedywu KG AK.

“OSA”

In May 1942, the Organisation of Special Combat Actions “OSA” under the command of Lt. Col. Józef Szajewski, pseudonym “Philips”, was formed as a deep undercover unit of the Home Army, dedicated to assassinating German police and SS officers, as well as prison and administration staff notorious for their extreme cruelty. This unit was subordinate to the Home Army HQ and performed tasks ordered directly by the Commander-in-Chief. It consisted of the headquarters, the Warsaw and Kraków units and the “Zagralin” special unit active on the territory of the German Third Reich. In February 1943, the “OSA” combat unit merged with KeDyw.

Kierownictwo Dywersji Komendy Głównej Armii Krajowej - Kedyw

Rozkazem z 22 stycznia 1943 roku, Dowódca AK gen. bryg. Stefan Rowecki ps. „Grot” powołał Kierownictwo Dywersji KG AK – Kedyw. W jego skład weszły: „Związek Odwetu”, „Wachlarz” i oddział dywersyjny „Osa”, które działały na terenie całego kraju.

Funkcję komendanta-szefa Kedywu KG AK powierzono płk dypl. Augustowi Emilowi Fieldorfowi ps. „Nil” (do marca 1944 roku), a po nim ppłk. Janowi Mazurkiewiczowi ps. „Radosław”. Kedyw był wydzielonym pionem organizacyjnym AK, przeznaczonym do prowadzenia walki bieżącej w formie akcji dywersyjnych i sabotażowych. Zgodnie z rozkazem Dowódcy AK, działania bojowe Kedywu obejmowały przede wszystkim ochronę ludności i odwet na Niemcach oraz szkolenie i przygotowanie żołnierzy podziemia do walki jawnej, która miała nastąpić zgodnie z planem „Burza”.

Directorate of Diversion of the Home Army - KEDYW

Following an order of 22 January 1943, Brig. Gen. Stefan Rowecki, pseudonym “Grot”, Commander-in-Chief of the Home Army, set up the Directorate of Diversion of the Home Army, commonly known as KeDyw (Polish acronym for Kierownictwo Dywersji) which incorporated the “Union of Retaliation”, “Wachlarz”, and “OSA” diversion units spread all over the country.

Col. August Emil Fieldorf, pseudonym “Nil” was appointed the Commander of KeDyw (till March 1944). After his arrest, the function was taken up by Lt. Col. Jan Mazurkiewicz, pseudonym “Radosław”. KeDyw was a separate underground organisation of the Home Army dedicated to sabotage and diversion. According to an order of the Home Army Commander-in-Chief, the combat activities of KeDyw were mainly aimed at the protection of the civilian population, retaliation actions against the German, as well as training and preparing underground troops for open combat, as planned in the operation “Tempest” (Burza).



Płk dypl. August Emil Fieldorf ps. „Nil” (1895-1953).

Pierwszy komendant Kedywu KG AK. Po wojnie aresztowany i skazany na śmierć przez władze PRL. Wyrok wykonano 24 lutego 1953 roku.

Col. August Emil Fieldorf, pseudonym “Nil” (1895-1953).

The first Commander of KeDyw. After the World War II he was arrested and sentenced to death as the political enemy by the communist authorities of the People’s Republic of Poland. The sentence was carried out on 24 February 1953.

Ppłk Jan Mazurkiewicz ps. „Radosław” (1896-1988).

Od marca 1944 roku komendant Kedywu KG AK. W Powstaniu Warszawskim dowodził zgrupowaniem na Woli, Starym Mieście, Czerniakowie i Mokotowie. Po wojnie więziony w latach 1949-1956 (fotografia powojenna).

Lt. Col. Jan Mazurkiewicz, pseudonym “Radosław” (1896-1988).

From March 1944, he was the Commander of KeDyw. During the Warsaw Uprising he led the Radosław combat group in the subsequent quarters of Warsaw: Wola, Stare Miasto (Old Town), Czerniaków and Mokotów. After the war, he was imprisoned by the communists between 1949 and 1956 (a post-war photo).



P.Z.P.
K e d y w
m.p.dn.....44r.

-72-

M e l d u n e k
tajny z walki konspiracyjnej
za XII m. 1943r.

DYWERSJA I SABOTAŻ

Spowodowano 28 przerw w ruchu kolejowym na czas od 10 - 32 godz. Zadano środki zapalające do 42 transportów, stwierdzono spalenie się 14 wagonów ze sprzętem wojskowym. Zniszczono 20 ton benzyny, rurociąg gazowy /30 mtr./, 7 samochodów, 3 mleczarnie, 4 magazyny, 1 most, 3 wagony silników lotniczych, 135 kg materiałów włókienniczych. Uszkodzono 186 parowozów, 896 wagonów i obrotnicę. Zaatakowano 6 transportów kolejowych zdobywając sprzęt. Uszkodzono w przemyśle wojsk. 29 maszyn i obrabiarek.

ODWET I SAMOOBRONA.

Zlikwidowano 63 agentów Gepo, 3 Niemców. Zastosowano truciznę w 163 wypadkach. Wysłano 17 zatrutych paczek. Zlikwidowano 56 bandytów zdobywając 19 kb., 1 ckm., 2 rkm., 3 p.m. Wykolejono 6 pociągów, straty npla kilkudziesięciu zabitych. W czasie 4 utarczek z żandarmerją zabito 36 żandarmów zdobywając 14 kb., 4 p.m., 8 pist. Wykonano 5 uderzeń na patrole straży granicznej zdobywając 58 kb. 1 lkm., 9 pist., zabito 12.

Meldunek miesięczny Kedywu za grudzień 1943 roku.
KeDyw monthly report for December 1943.

Szare Szeregi

Od lutego 1940 roku Związek Harcerstwa Polskiego przyjął nazwę „Szare Szeregi”. Organizacja objęła dwie strefy okupacji kraju: niemiecką i sowiecką. Na terenach 20 przedwojennych chorągwi („uli”) powstały drużyny i hufce („roje”), aby z czasem wydzielić Zawiszaków, Bojowe Szkoły i Grupy Szturmowe, podporządkowane organizacyjnie AK.

Szare Szeregi “Grey Ranks”

The Grey Ranks (Szare Szeregi) was a codename for the Polish Scouting Association assumed in February 1940. As paramilitary underground wartime organisation it operated in two occupation zones: German and Soviet. On the basis of 20 pre-war regional organisational units (known as “bee-hives”), troops and districts were formed (“swarms”) from which in time so called Zawisza troops, Combat Schools and Assault Groups emerged, which were directly subordinated to the Home Army.

„ *A kiedy trzeba, na śmierć idą po kolei,
Jak kamienie, przez Boga rzucone na szaniec!*
“And if need be, to death they go one by one,
Like stones thrown by God at the ramparts...”

Fragment wiersza „Testament mój” Juliusza Słowackiego często cytowany na wieczornicach harcerskich Grup Szturmowych oraz w prasie i wydawnictwach Polskiego Państwa Podziemnego. A famous phrase from ‘My testament’, a poem by Juliusz Słowacki, often cited during Scouts’ gatherings of the Assault Groups as well as in the press and publications issued by the Polish Underground State.



Hm. Florian Marciniak

ps. „J. Krzemień” (1915-1944). Pierwszy Naczelnik „Szarych Szeregów” w latach 1939-1943, zamordowany przez Niemców w obozie śmierci Gross-Rosen w 1944 roku.

Scoutmaster Florian Marciniak, pseudonym “J. Krzemień”. (1915-1944). The first Chief Scout of the Grey Ranks (Szare Szeregi) between 1939 and 1943, executed by Germans in Gross-Rosen death camp in 1944.



Znak harcerskich Grup Szturmowych z oddziałów Kedywu KG AK. A badge of the Scouts’ Assault Groups from KeDyw troops of the Home Army Headquarters.

W sierpniu 1943 roku z doświadczonych już w walce harcerskich Grup Szturmowych utworzono nowy oddział specjalny Kedywu KG AK o kryptonimie „Agat” – antygestapo (późniejszy „Pegaz”, a następnie „Parasol”). Był to oddział przeznaczony do wykonywania uderzeń na czołowych przedstawicieli niemieckiego aparatu policyjnego, przede wszystkim likwidacji wyjątkowo okrutnych oprawców hitlerowskich, w Warszawie z Pawiaka i al. Szucha.

In August 1943, well trained and experienced Scouts’ Assault Groups were reformed into a new special unit of KeDyw under the cryptonym “Agat”, short for “Against Gestapo” (later renamed “Pegaz”, and subsequently reorganised as “Parasol” [Umbrella]). It was a scouting battalion specialized in assassination missions targeting high-rank German police and SS officials notorious for extreme terror in Warsaw, especially those known as executioners from Warsaw Pawiak and Szucha Gestapo prisons.

Kpt. Adam Borys ps. „Pług” (1909-1986).

Dowódca „Pegaza”, „Agatu”, a następnie „Parasola”, spadochroniarz-cichociemny. W Powstaniu Warszawskim dowodził batalionem „Parasol” na Woli. W październiku 1944 roku dostał się do niemieckiej niewoli. Po powrocie do Polski w 1945 roku aresztowany przez funkcjonariuszy komunistycznego UB i osadzony w więzieniu mokotowskim w Warszawie, zwolniony na mocy amnestii po dwóch miesiącach.

Cpt. Adam Borys, pseudonym “Pług” (1909-1986).

The Commander of “Pegaz”, “Agat”, and subsequently “Parasol” assault groups, a paratrooper of the “Silent and Unseen”. During the Warsaw Uprising, he took command of the “Parasol” Battalion in the Warsaw quarter of Wola. In October 1944, he was taken captive by Germans. Shortly after his return to Poland in 1945, he was arrested by the communist security forces and sent to Mokotów prison in Warsaw; released after two months under an amnesty.



Chor. Aleksander Kunicki ps. „Rayski” (1898-1986).

Szef służby wywiadu „Parasola”. Zajmował się wywiadowczym rozpoznaniem szczególnie szkodliwych funkcjonariuszy policji i administracji niemieckiej, zleconych do likwidacji. W 1945 roku aresztowany przez UB i skazany na karę śmierci. Uniewinniony w wyniku rewizji wyroku.

Chief Warrant Officer Aleksander Kunicki, pseudonym “Rayski” (1898-1986).

The Chief of the Intelligence Service of “Parasol” assault group. He was responsible for surveillance and reconnaissance actions investigating the most brutal German police and administration officials, ordered to be liquidated. In 1945, in communist Poland, he was arrested by the security service and sentenced to death. Ultimately acquitted as a result of the sentence review.



Odnazka Batalionu „Parasol”.
A badge of the “Parasol” Battalion.



Niemcy zdawali sobie sprawę, że w lasach na terenie okupowanego kraju rządy sprawuje polska partyzantka, a żołnierze AK stanowią niebezpieczeństwo dla administracji niemieckiej, transportów kolejowych i garnizonów. W 1943 roku ukazały się w języku niemieckim ostrzeżenia informujące o niebezpieczeństwie grożącym ze strony partyzantów na tzw. terenach bandyckich „Bandengebiet”.

The Germans realised that the forests in the occupied country were ruled by Polish partisan troops, and the Home Army soldiers presented a real threat to German administration, roads and railway transports and garrisons. Therefore, in 1943 warnings were issued in German informing about the threat posed by the partisans in — as they called them — “bandit areas”.



“Z rozkazu Kierownictwa Walki Podziemnej . . .” Zastrzelenie szefa Gestapo w Warszawie 100 milionów złotych kontrybucji na stolicę Polski

(PAT.) Z Kraju donoszą: 1 lutego o godz. 9-ej rano w Alejach Ujazdowskich w Warszawie zabity został z rozkazu Kierownictwa Walki Podziemnej szef Gestapo w Warszawie gen. major policji Fritz Kutschera.

Zamach na Kutschere dokonywany został za pomocą bomby rzuconej na samochód w którym jechał. Zamachowcy po rzuceniu bomby ostrzelali maszynowego. Wraz z Kutschere zabitych zostało pięciu funkcjonariuszy Gestapo, którzy mu towarzyszyli, jako eskorta. W odwet za udany zamach w ciągu dwóch następnych dni 2 i 3 lutego odbywały się w rozmaitych dzielnicach Warszawy egze-

kucje publiczne, po których trzeciego lutego wieczorem władze niemieckie rozplakowały po Warszawie ogłoszenie donoszące o rozstrzelaniu 100 członków Związku Powstańców Polskich. Ta nazwa Niemcy określają Polską Armię Krajową. Ponadto ogłoszenie niemieckie doniosło o nałożeniu na Warszawę kontrybucji w wysokości 100 milionów złotych. Wreszcie jako ostatnie zarządzenie odwetowe ogłoszenie niemieckie obwiesiło o wpro-

wadze w Warszawie godziny policyjnej o 7-ej wieczorem oraz o czasowym zamknięciu wszystkich kinematografów, teatrów i wszelkich miejsc rozrywkowych. Czwartego lutego odbył się pogrzeb Kutschery. W tym celu wszystkie ulice Warszawy wiodące z siedziby Gestapo przy Alei Szuca do cmentarza na

Bródnie zostały w godzinach od 9-ej rano do 5-ej popołudniu całkowicie opróżnione z publiczności.

Zamordowany dn. 1 lutego z rozkazu Kierownictwa Walki Podziemnej gen. major policji Kutschera jest trzecim z kolei szefem Gestapo
Dokończenie na str. 4-ej.

*Dziennik Polski
i Dziennik Żołnierza*

Wydawany w Wielkiej Brytanii „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” z 8 lutego 1944 roku, w którym zamieszczono informację o zamachu na Franza Kutschere – Dowódcę SS i Policji na dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa, dokonany 1 lutego 1944 roku przez żołnierzy harcercskiego oddziału specjalnego „Agat”.

“Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” (*Polish Daily and Soldier’s Daily*) issued in Great Britain on 8 February 1944, reporting on the assassination of Franz Kutschera – SS and Reich Police Chief in Warsaw, which was carried out on 1 February 1944 by the soldiers of the “Agat” scouting special unit.



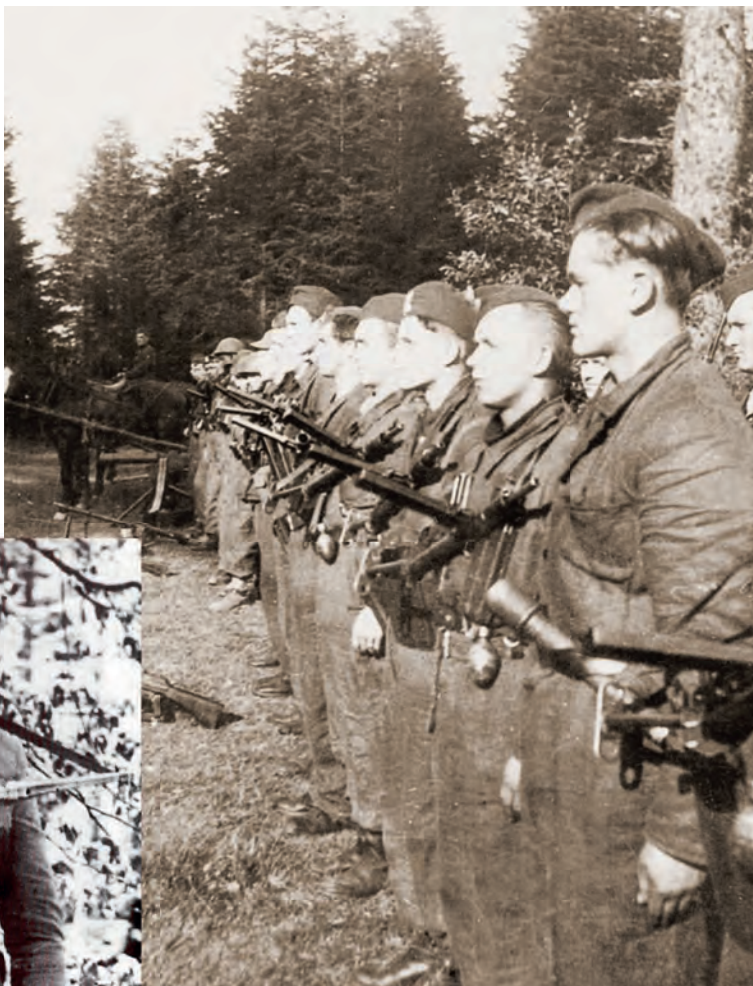
Por. Jerzy Lubowidzki ps. „Lubowicki” z odznaką „Burzy” na lewym ramieniu. Lt. Jerzy Lubowidzki, pseudonym “Lubowicki”, with the Operation “Tempest” (Burza) badge on his left arm.



Orzełek noszony w oddziałach partyzanckich AK (produkowany w konspiracji).

An eagle worn by the soldiers of the Home Army partisan groups (manufactured in conspiracy).

Pluton „Alona”
ze zgrupowania
„Robota” na Wykusie
(wzniesienie Płaskowyżu
Suchedniowskiego).
“Alona” Platoon of “Robot”
battle group on Wykus (a hill
on the Suchedniow Plateau).



Mjr Jan Piwnik ps. „Ponury” (1912-1944), legendarny dowódca partyzancki AK w Górach Świętokrzyskich i na Nowogródczyźnie, spadochroniarz-cichociemny. Przez krótki okres w 1942 roku dowodził II odcinkiem „Wachlarza” w Równem. W latach 1942-1943 był Szefem Kedywu Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK i dowódcą Zgrupowania Partyzanckiego „Ponury”. Zginął w walce 16 czerwca 1944 roku.

Maj. Jan Piwnik, pseudonym “Ponury” (1912-1944). A paratrooper of the “Silent and Unseen” group and a legendary leader of the Home Army partisans in the Świętokrzyskie Mountains and in Nowogród region. For a short period in 1942, he commanded the 2nd unit of “Wachlarz” in Równem. Between 1942 and 1943, he was assigned to the Radom-Kielce Home Army area as the commanding officer of all KeDyw forces there. He was also the commander of the Home Army Partisan Group “Ponury”. Maj. Jan Piwnik was killed in action on 16 June 1944.

Żołnierze 72 pułku piechoty AK nad Pilicą.
Soldiers from the 72nd Infantry Regiment of the Home Army at the Pilica River.



Żołnierze „Parasola” Stanisław Sikorski ps. „Bolek” i Zbigniew Goliński ps. „Zbyszek” na strzelnicy.
Soldiers from the “Parasol” (Umbrella) Battalion; Stanisław Sikorski, pseudonym “Bolek”, and Zbigniew Goliński, pseudonym “Zbyszek” at a shooting range.



Sztandary AK powstawały przeważnie z inicjatywy dowódców oddziałów partyzanckich. Projektowali je plastycy – żołnierze AK, a haftowane były często przez miejscową ludność lub siostry zakonne.

The Home Army colours were supplied mainly at the initiative of the partisan groups' commanders; designed by fine artists, Home Army soldiers, embroidered mostly by the local people or nuns.

Niemcy traktowali wziętych do niewoli żołnierzy AK jak zwykłych bandytów. Nie przysługiwały im prawa konwencji międzynarodowej dotyczące jeńców wojennych. Rannych żołnierzy dobijano na polu bitwy, innych torturowano, a następnie wieszano lub rozstrzeliwano.

Tylko w nielicznych przypadkach przeprowadzano proces przed sądem wojennym. W Warszawie i innych miastach na terenie Polski aresztowanych żołnierzy konspiracji czekały więzienia gestapo i w większości przypadków kara śmierci. Tych, którym nie udowodniono działalności w podziemiu, wysyłano do obozów koncentracyjnych. Nosili czerwone trójkąty oznaczające więźniów politycznych, a załogi obozów traktowały ich ze szczególnym sadyzmem.



The Germans treated captive soldiers of the Home Army as ordinary bandits not eligible to be protected by laws or standards guaranteed by international conventions on prisoners of war. Injured soldiers were finished off on the battlefield, others were tortured and then hanged

or shot. Only a few faced a court martial. In Warsaw as well as in other cities of occupied Poland, arrested underground soldiers could only expect Gestapo prisons and, in the majority of cases, the death penalty. Those against whom there was not sufficient evidence to prove involvement

in the resistance movement were sent to concentration camps. They were identified by red triangles denoting political prisoners, so were treated by the camp commanders with extreme cruelty.

Bataliony Chłopskie (BCh)

Od 1940 roku Bataliony Chłopskie stanowiły samodzielną organizację bojową ruchu ludowego. W listopadzie 1943 roku zdecydowana większość partyzantki chłopskiej podporządkowała się kierownictwu AK. Inicjatorem scalenia był Komendant Główny BCh Franciszek Kamiński ps. „Trawiński”.

Peasants' Battalions (Bataliony Chłopskie)

From 1940, the Peasants' Battalions formed a separate combat organisation within the peasant resistance movement. In November 1943, most of the peasant partisans merged into the Home Army. Franciszek Kamiński, pseudonym “Trawiński”, the Commander-in-Chief of the Peasants' Battalions, was the chief initiator of the merger.



Oddział partyzancki BCh Piotra Pawliny ps. „Piotr” działający w powiecie stopnickim. Partisan troop of the Peasants' Battalions led by Piotr Pawlina, pseudonym “Piotr”.

UZBROJENIE I WYPOSAŻENIE

Początkowo uzbrojenie AK stanowiła broń ukryta lub zakopana po kampanii 1939 roku. Nie wszystko jednak zostało odnalezione i tylko część nadawała się do użytku. Podziemne wytwórnie, powstałe pod okupacją niemiecką, były przez pewien czas głównym źródłem uzbrojenia AK. Produkcja materiałów wybuchowych i granatów oraz pistoletów maszynowych miała istotne znaczenie dla walki bieżącej i dywersji. Broń dostarczano również drogą lotniczą w ramach pomocy alianckiej wysyłanej m.in. z lotniska Brindisi we Włoszech. W zasobnikach lotniczych znajdowała się przede wszystkim broń maszynowa i przeciwpancerna oraz materiały wybuchowe.

W oddziałach partyzanckich AK znalazło się również wiele broni niemieckiej. Zdobywano ją w walce, rozbrajano pojedynczych Niemców, kupowano od żołnierzy Wehrmachtu lub wykradano z magazynów, jak w przypadku dynamitu, szedytu i trotylu używanych w kopalniach.

Biuro Badań Technicznych

Z inicjatywy płk. Franciszka Niepokólczyckiego ps. „Teodor” powstało w Warszawie Biuro Badań Technicznych (BBT), komórka o charakterze badawczo-produkcyjnym, której zasadniczym celem było wytwarzanie wszelkich środków technicznych do prowadzenia dywersji i sabotażu oraz uruchomienie podziemnych wytwórni materiałów wybuchowych, granatów, bomb i zapalników, różnego rodzaju sprzętu minerskiego.

Bureau of Technical Research

At the initiative of Col. Franciszek Niepokólczycki, pseudonym “Teodor”, a Bureau of Technical Research was established in Warsaw. It was a research and production unit dedicated to manufacturing various technical means necessary for diversion and sabotage activity and for operating covert factories producing explosives, hand grenades, bombs, fuses and miner’s equipment.



Płk Franciszek Niepokólczycki ps. „Teodor” (1900-1974).
Dowódca Związku Odvetu, zastępca dowódcy Kedywu KG AK, szef Wydziału Saperów KG AK, inicjator utworzenia Biura Badań Technicznych.

Col. Franciszek Niepokólczycki, pseudonym “Teodor” (1900-1974).
The Commander of the Union of Retaliation, later Deputy Commander of KeDyw forces; the Chief of the Sapper Department of the Home Army HQ, initiator of the Bureau of Technical Research.

Pistolet wz. 1935 Vis należał do najbardziej udanych przedwojennych polskich konstrukcji broni tego typu. Podczas okupacji pistolet ten był używany przez żołnierzy AK.

FB Vis, designation 9 mm Pistole 35, was the most valued pistol of this type, invented and produced in Poland before the war. During World War II, it was the standard handgun widely used by Home Army soldiers.



ARMS AND EQUIPMENT

Arms and equipment of the Home Army came mostly from four sources. At first, the Home Army had at its disposal a limited number of machine guns, infantry and cavalry rifles, pistols and hand grenades stored or buried after the September 1939 invasion of Poland. Also, not all weapons were found and only a portion were actually functional. Secret factories of weapons under the German occupation were, for some time, a major source of the supply arms and ammunition for the Home Army. Production of explosives, hand grenades and machine guns was crucial for the purpose of diversion and the ongoing fighting. Arms were also received from Allied air drops sent from the Brindisi airbase, Italy. The aircraft containers carried mostly machine guns, anti-tank rifles, as well as guns and explosives.

Home Army equipment came also from the Germans. This was obtained in the course of the battle, purchased from Wehrmacht soldiers, stolen from depots (as in the case of dynamite, TNT or cheddite used in mines), or as a result of disarming individual Germans soldiers.



Płk Jan Szypowski ps. „Leśnik” (1889-1950). Szef Służby Uzbrojenia KG AK, twórca podziemnego przemysłu zbrojeniowego. Dowódca zgrupowania bojowego „Leśnik” w Powstaniu Warszawskim.

Col. Jan Szypowski, pseudonym “Leśnik”, (1889-1950). The Chief of the Armament Service of the Home Army; a creator of the underground munitions industry; commander of the “Leśnik” (“Forester”) combat group during the Warsaw Uprising.



W wytwórniach podziemnych, do wyrobu granatów używano najczęściej puszek od płynu do czyszczenia metali marki Sidol. Stosowano również obudowę z ciętych rur żeliwnych. Wytwórnie działały w Warszawie i Lublinie.

Polish underground factories produced hand grenades using Sidol bottles as casings (Sidol — a metal-cleaning agent). Similarly, cut cast-iron pipes were used as casings. Such munitions works were based in Warsaw and Lublin.

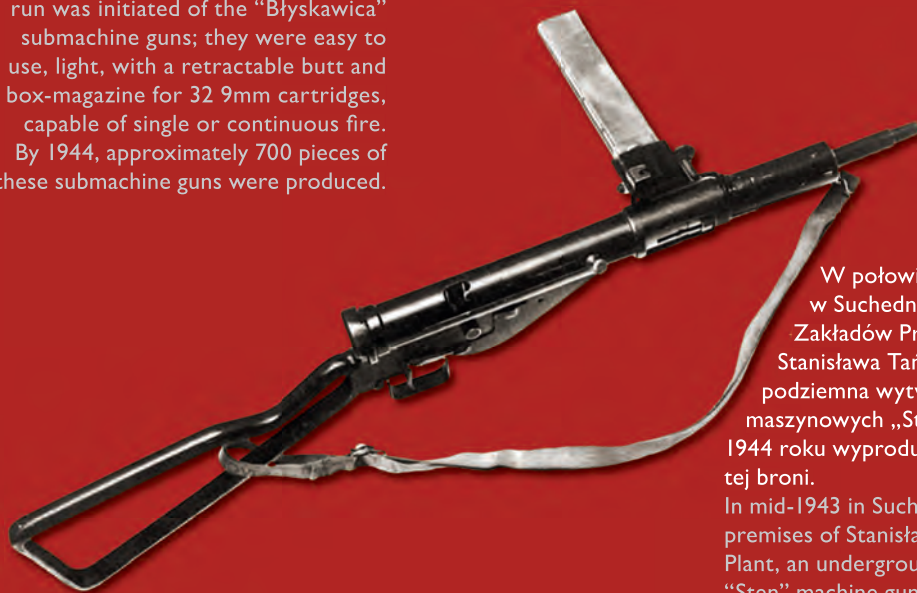


Zgrupowanie Partyzanckie „Ponury”, por. „Jurek” prowadzi naukę o broni. Okręg Radomsko-Kielecki 1943 rok.

“Ponury” Partisan Group, Lt. “Jurek” in the course of a lecture on weapons. Radom-Kielce Area; 1943.

W marcu 1943 roku rozpoczęto podziemną produkcję pistoletów maszynowych „Błyskawica”, lekkich i wygodnych w użyciu, ze składaną kolbą i magazynkiem na 32 naboje kalibru 9 mm, mogących strzelać ogniem pojedynczym lub ciągłym. Do 1944 roku wykonano ok. 700 sztuk.

In March 1943, a covert production run was initiated of the “Błyskawica” submachine guns; they were easy to use, light, with a retractable butt and a box-magazine for 32 9mm cartridges, capable of single or continuous fire. By 1944, approximately 700 pieces of these submachine guns were produced.



W połowie 1943 roku w Suchedniowie, na terenie Zakładów Przemysłowych Stanisława Tańskiego powstała podziemna wytwórnia pistoletów maszynowych „Sten”. Do połowy 1944 roku wyprodukowano 600 sztuk tej broni.

In mid-1943 in Suchedniów, on the premises of Stanisław Tański Industrial Plant, an underground production of “Sten” machine guns was established. By mid-1944, 600 pieces of these arms were produced.



W październiku 1943 roku na Kielecczyźnie powstał pierwszy egzemplarz pistoletu maszynowego KIS. Ogółem do września 1944 roku wykonano około 45 sztuk tej broni.

In October 1943 in the Kielce area, the first specimen of the KIS submachine gun was produced. In total, approximately 45 pieces of this weapon were made by September 1944.



ET-40 „Filipinka” – najpopularniejszy polski ręczny granat zaczepny produkowany w warunkach konspiracyjnych, zaprojektowany przez Edwarda Tymoszaka. W granaty tego typu zostali wyposażeni żołnierze Kedywu KG AK oraz harcerze Grup Szturmowych, m.in. w zamachu na dowódcę SS i Policji w Warszawie, Franza Kutschere i w akcji odbicia więźniów pod stołecznym Arsenalem oraz liczne oddziały żołnierzy AK w czasie Powstania Warszawskiego. Wyprodukowano przypuszczalnie ok. 400 000 granatów ręcznych wszelkich typów. „Filipinki” stanowiły prawie połowę podziemnej produkcji.

ET-40 "Filipinka" – the most popular Polish offensive hand grenade, designed by Edward Tymoszak, produced for the Home Army in occupied Poland. Grenades of this type were used by KeDyw soldiers as well as scouts from the Assault Groups, e.g. during the assassination of Franz Kutschera, the commander of the SS and German police in Warsaw, the action of freeing prisoners near the capital's Arsenal, as well as by numerous Home Army troops during the Warsaw Uprising. Some 400,000 hand grenades of all types were produced throughout the war, of which "Filipinka" grenades accounted for almost half of the underground production.



Grupa partyzantów z 51 Pułku Piechoty AK w rejonie Drohobycz. Na zdjęciu widać różnorodną broń, jaką posługiwali się żołnierze. A group of partisans from the 51st Infantry Regiment of the Home Army near Drohobycz. The photo shows different weapons in use by the soldiers.



Partyzanci z 72 Pułku Piechoty AK w lasach Przysuchy, wyposażeni w pochodzący ze zrzutów brytyjski granatnik przeciwpancerny PIAT (Projector Infantry Anti Tank). Soldiers from the 72nd Infantry Regiment of the Home Army in the forests near Przysucha, equipped with the British PIAT anti-tank weapon supplied during Allied air-drop missions.

Wśród uzbrojenia używanego przez żołnierzy AK można było również spotkać broń sowiecką, tj. pistolety maszynowe PPSz. wz. 41, a także ręczne karabiny maszynowe Diegtiarowa wz. 28 DP.

Among the weapons used by Home Army soldiers, there were Soviet submachine guns including the so-called PPSz-41, and the Degtyaryov DP-28 light machine gun.



Sztandar Oddziału Sabotażowo-Dyweryyjnego Obwodu Skierniewickiego, Warszawskiego Obszaru AK.

A colours of the Sabotage-Diversion Unit of the Skierniewice area, District of Warsaw of the Home Army.

Pojazdy

W 1940 roku, w konspiracyjnej Komendzie Głównej Związku Walki Zbrojnej, powstały pierwsze plany stworzenia oddziałów pancernych i motorowych na terenach okupowanej Polski. W strukturach Armii Krajowej sprawami motoryzacyjnymi zajmował się Wydział Motoryzacyjny Szefostwa Przemysłu Wojennego, a także Wydział Broni Szybkich Oddziału III. W wydziałach zajmowano się m.in. wywiadem przemysłowym. Przygotowywano również plany uruchomienia produkcji po wyzwoleniu Polski z rąk niemieckich i sowieckich okupantów. Wydział Broni Szybkich prowadził też pracę wywiadowczą w zakładach produkcyjnych i remontujących pojazdy niemieckie. Prowadzono konspiracyjne szkolenia kierowców i mechaników. Opracowywano także instrukcje obsługi pojazdów.

Wiele oddziałów Armii Krajowej dysponowało samochodami wykorzystywanymi do celów transportowych, np. w podwarszawskiej Grupie "Kampinos" było ponad 100 samochodów ciężarowych, osobowych i motocykli. Niemal wszystkie pojazdy bojowe, którymi dysponowała Armia Krajowa, zostały zdobyte w wyniku walk z Niemcami. Wśród nich należy wymienić, przede wszystkim osiągnięcia z okresu Powstania Warszawskiego: dwa niemieckie czołgi średnie typu Panzerkampfwagen V „Panther” zdobyte przez żołnierzy z batalionu „Zośka” oraz niszczyciel czołgów Jagdpanzer 38(t) „Hetzer”, któremu Polacy nadali nazwę „Chwat”, a także użytkowany przez Niemców sowiecki samochód pancerny FAI, zdobyty 1 sierpnia 1944 roku przez żołnierzy Batalionu AK „Ruczaj”. Ponadto powstańcom udało się zdobyć dwa transportery opancerzone: Sd.Kfz. 251/I nazwany „Starówka” i Sd.Kfz. 251/3, który otrzymał nazwę „Szary Wilk”. Wyjątkowym pojazdem bojowym był samochód pancerny „Kubuś”, zbudowany przez żołnierzy powstania na podwoziu ciężarówki Chevrolet 157.

Vehicles

As early as 1940, the first plans for the formation of motorised and armoured troops in occupied Poland came from the underground Union for Armed Struggle HQ. In the Home Army structures, automotive matters were handled by the Automotive Division of the War Industries HQ of Section III, which also carried out industrial intelligence, e.g. in plants manufacturing and repairing German vehicles. Plans were also made to possibly start automotive production in those factories, if they could be retrieved from the Germans. Training of drivers and mechanics took place in conspiracy, and vehicle service manuals were also prepared.

Many Home Army units had a fleet of cars, used for transport purposes, e.g. in the “Kampinos” Group there were over 100 trucks, cars and motorbikes. Almost all combat vehicles at the disposal of the Poles were captured during the Warsaw Uprising against Germans. Among the captured vehicles the following should be mentioned first of all: two German medium Panzerkampfwagen V “Panther” tanks, captured by soldiers from “Zośka” scouting battalion, and an tank destroyer Jagdpanzer 38(t) “Hetzer” (named “Chwat” by the Poles), as well as, used by the Germans, a Soviet-made armoured car FAI, which was seized on 1 August 1944 by soldiers from Home Army battalion “Ruczaj”. In addition, the insurgents managed to capture two armoured personnel carriers. These were: Sd.Kfz. 251/I (called “Starówka”) and Sd.Kfz. 251/3 (named “Grey Wolf”). An exceptional armoured vehicle, which was constructed by Warsaw insurgents themselves in August 1944, was the armoured car “Kubuś”, built on the chassis of the Chevrolet 157 truck.



Samochód pancerny polskiej konstrukcji „Kubuś”. Był używany przez powstańców jako transporter i mieścił do 11 osób załogi desantowej. Brał udział w dwóch próbach odbicia z rąk Niemców Uniwersytetu Warszawskiego w dniach 23 sierpnia i 2 września 1944 roku.

The Polish improvised armoured car “Kubuś” used by the Home Army in the Warsaw Uprising. It served as an armoured personnel carrier and could accommodate up to 11 soldiers. “Kubuś” took part in two attempts of retaking the University of Warsaw from the Germans on 23 August and 2 September 1944.



Transporter półgąsienicowy Sd.Kfz. 251 D w rękach powstańców jadący ul. Tamka w Warszawie, wrzesień 1944 roku.

Captured by Polish insurgents German half-track armoured personnel carrier Sd.Kfz. 251 D, driving along Tamka street in Warsaw, September 1944.

„Chwat” – niszczytel czołgów Hetzer. Zdobyty przez Polaków podczas Powstania Warszawskiego 2 sierpnia 1944 roku.

“Chwat” – Hetzer tank destroyer. It was captured by the Poles during the Warsaw Uprising on 2 August 1944.



Transporter półgąsienicowy Sd.Kfz. 251, zdobyty i używany przez powstańców warszawskich.

The Sd.Kfz. 251 armoured personnel carrier, captured from the Germans, in the service of Home Army soldiers during the Warsaw Uprising.

Sowiecki samochód pancerny FAI. Podczas II wojny światowej Niemcy przechwycili kilkadziesiąt tych samochodów włączając je do wyposażenia Wehrmachtu. Podczas Powstania Warszawskiego Polacy zdobyli jeden wóz.

FAI – armoured car of Soviet construction. During World War II the Germans seized several dozen of these cars and included them in the equipment of the Wehrmacht. During the Warsaw Uprising one of the cars was captured by the Polish insurgents.



WYWIAD

Wywiad Armii Krajowej działał na potrzeby Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, Polskiego Państwa Podziemnego i określonych zadań dowództwa alianckiego. Działalność wywiadowcza była prowadzona przez Oddział II Informacyjno-Wywiadowczy KG AK, który w okresie 1942-1944 pracował w następującym układzie organizacyjnym:

- Wd 61 – Szef z sekretariatem: kierował całością prac wywiadu,
- Wd 62 – Wydział do badania nastrojów armii i społeczeństwa niemieckiego,
- Wd 63 – Biuro Studiów Wojskowych: oceniało wartość i wiarygodność nadsyłanych informacji,
- Wd 64 – Biuro Studiów Gospodarczych: rozpracowywało niemiecki przemysł zbrojeniowy,
- Wd 65 – Wydział Łączności: odpowiadał za pocztę konspiracyjną,
- Wd 66 – Finanse i Opieka: pomagał ukrywającym się i aresztowanym oraz rodzinom uwięzionych i poległych,
- Wd 67 – Wywiad Ofensywny: zbierał informacje o nieprzyjacielu,
- Wd 68 – Wydział Legalizacji i Techniki Wywiadu: dostarczał fałszywe dokumenty dla potrzeb wywiadu,
- Wd 69 – Wywiad Obronny (kontrwywiad).

THE HOME ARMY INTELLIGENCE SERVICE

The Home Army Intelligence Service operated for the purpose and needs of the Polish Armed Forces at the West, Polish Underground State and specific tasks of the Allies. The intelligence activity was carried out by the Section II of Information and Intelligence of the Home Army HQ. In the years 1942-1944 Section II structure included following subsections and other specialised organisational units:

- Wd 61 – Chief (with Secretariat), in charge of the entire intelligence operation,
- Wd 62 – Investigating the morale of the German army and civil population,
- Wd 63 – Bureau of Military Analysis. Assessment of reliability of the supplied information,
- Wd 64 – Bureau of Economic Analysis. Assessment of the German munitions industry,
- Wd 65 – Department of Communications, responsible for the underground mail/communications system,
- Wd 66 – Department of Finance and Welfare, responsible for support and assistance for those in hiding or arrested, as well as the families of the killed and imprisoned,
- Wd 67 – The Offensive Intelligence Department, supplying information on the enemy,
- Wd 68 – Department of Legalisation and Technology, responsible for providing false identity documents for the purpose of the intelligence service,
- Wd 69 – Counter-Intelligence Department.

Szefowie Oddziału II Informacyjno-Wywiadowczego Komendy Głównej ZWZ-AK

Chiefs of Section II - Information and Intelligence of the Home Army HQ



Płk dypl. Waclaw Rudolf Berka ps. „Brodowicz” (1894-1944). Pierwszy szef wywiadu SZP, a później ZWZ. Wiosną 1942 roku przekazał obowiązki ppłk. Marianowi Drobikowi, pozostając konsultantem szefa Oddziału II KG AK. Aresztowany przez Niemców w 1943 roku, zamordowany w obozie zagłady Sachsenhausen w 1944 roku.

Lt. Col. Waclaw Rudolf Berka, pseudonym “Brodowicz” (1894-1944). The first chief of Intelligence of the Service for Poland’s Victory (SZP), and subsequently the Union for Armed Struggle. In the spring of 1942, he handed over his duties to Lt. Col. Marian Drobik, and became his consultant. Arrested by Germans in 1943, he was murdered in Sachsenhausen death camp in 1944.

Płk dypl. Marian Edward Drobik ps. „Dzięcioł” (1898-1944). Szef wywiadu KG AK od wiosny 1942 do grudnia 1943 roku. Aresztowany przez Gestapo, wywieziony do obozu koncentracyjnego i zamordowany w 1944 roku.

Lt. Col. Marian Edward Drobik, pseudonym “Dzięcioł” (1898-1944). The chief of the Intelligence Service of the Home Army HQ from spring 1942 to December 1943. Arrested by Gestapo, he was taken to a Germans concentration camp and murdered in 1944.



Płk Kazimierz Wincenty Iranek-Osmecki ps. „Makary” (1897-1984). Szef wywiadu KG AK od stycznia 1944 roku do końca Powstania Warszawskiego. Od 5 października 1944 roku w niewoli niemieckiej w Oflagu Colditz. Uwolniony po zakończeniu wojny, w maju 1945 roku.

Col. Kazimierz Iranek-Osmecki, pseudonym “Makary” (1897-1984). The chief of the Intelligence Service of the Home Army HQ from January 1944 until the outbreak of the Warsaw Uprising and during its course. On 5 October 1944 captured by the Germans, he was sent to Oflag at Colditz (German prisoner-of-war camp). Released after the end of the war, in May 1945.

ODDZIAŁ 993/W

W 1942 roku powstał oddział o kryptonimie 993/W będący w dyspozycji kontrwywiadu KG AK. Zajmował się likwidacją niebezpiecznych konfidentów, zdrajców, agentów Gestapo. Był trzonem późniejszego batalionu „Pięść” w Powstaniu Warszawskim. Jedną z form działalności żołnierzy AK była penetracja środowisk niemieckich oraz uzyskiwanie informacji o charakterze wojskowym, strategicznym i gospodarczym.

SECTION 993/W

In 1942 a special unit under the cryptonym 993/W was created and remained exclusively at the disposal of the counter-intelligence of the Home Army HQ. It dealt with executions of dangerous collaborators, traitors, Gestapo agents, etc. It was the backbone of the later “Pięść” (Fist) Battalion operating during the Warsaw Uprising. One of the forms of activity of the Home Army soldiers was to infiltrate the German environment in order to obtain information of a military, strategic and economic nature.



Mapa sytuacyjna niemieckiego Dowództwa Okręgu Wojskowego – Generalna Gubernia z maja 1944 roku, wykradziona przez żołnierzy polskiego wywiadu. Białe plamki wykazują olbrzymią liczbę działań dywersyjnych polskiego podziemia. Widoczne są też trasy przelotów samolotów polskich i brytyjskich (z południa) oraz radzieckich (ze wschodu).

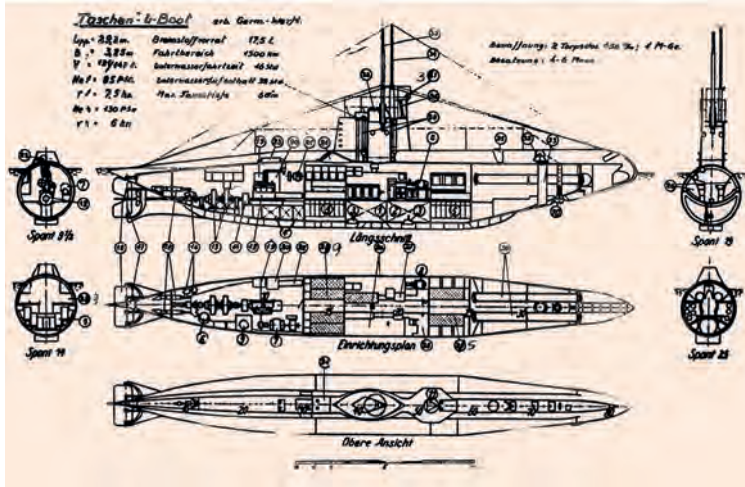
The monthly site location map of the German Military District Command in the area of the General Government (German administration of occupied Poland) of May 1944, stolen by soldiers of the Polish Intelligence Service. White dots denote a large number of diversion activities by the Polish underground resistance. Also visible are the scheduled flight routes of Polish and British airplanes (from the South) and Soviet ones (from the East).



Zdjęcie stacji kolejowej na terenie Okręgu Polesie Armii Krajowej, wykonane przez wywiad AK.
A photo of the railway station in the Polesie Home Army District, taken by the Home Army Intelligence.



Zdjęcie zrobione z ukrycia w okolicach Otwocka, podczas przejazdu niemieckiego transportu wojskowego na front wschodni.
A surveillance photo taken by the Home Army Intelligence in the vicinity of the city of Otwock during a Germans military transport run to the Eastern front.



Plan przekrojowy okrętu podwodnego – „Kieszonkowego U-Boota”, zdobyty przez wywiad AK.

Cross-section plan of the Germans submarine – a “pocket U-Boat”, captured by the Home Army Intelligence Service.

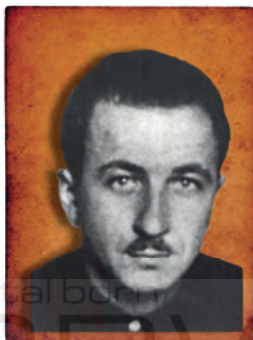
Wydział Legalizacji i Techniki Wywiadu

Specjalna jednostka zajmująca się produkcją odpowiednich dokumentów dla żołnierzy walczącego podziemia. W okresie pełnego rozwoju, tj. w latach 1943-1944 pracownie wydziału wystawiały ok. 1000 fałszywych dokumentów miesięcznie. Jednostką kierował Stanisław Jankowski ps. „Agaton”.

Department of Legalisation and Intelligence Technology

A special unit dedicated to procuring appropriate documents for soldiers of the underground resistance. In the period of its highest level of development, i.e. the years 1943-1944, the workshops of the department issued approx. 1,000 false documents monthly. The unit was commanded by Stanisław Jankowski, pseudonym “Agaton”.

Fałszywe dokumenty legalizacyjne Dowódcy AK gen. bryg. Tadeusza Komorowskiego „Bora” wystawione na nazwisko Jerzy Korabski. Falsified legalisation documents of Brig. Gen. Tadeusz Komorowski, pseudonym “Bór”, the Home Army Commander-in-Chief, issued in the name of Jerzy Korabski.



Por. Stanisław Jankowski ps. „Agaton” (1911-2002).

Spadochroniarz-cichociemny, od 1942 roku Szef Wydziału Legalizacji i Techniki w Oddziale II KG AK. Kierowany przez niego wydział „WD-68” perfekcyjnie opanował sztukę podrabiania wszelkiego rodzaju dokumentów.

Lt. Stanisław Jankowski, pseudonym “Agaton” (1911-2002).

A paratrooper of the “Silent and Unseen” group, from 1942 he was the Chief of the Department of Legalisation and Technology in Section II of the Home Army HQ. The “WD-68” unit which he was in charge of had made an art of forging various official documents.





W lutym 1943 roku wywiad Armii Krajowej wykrył ośrodek doświadczalny rakiet V-1 i V-2 i ich wyrzutnie w miejscowości Peenemünde. Po zebraniu szczegółowych informacji, polski wywiad przekazał je do Wielkiej Brytanii. Materiały stały się podstawą decyzji o zbombardowaniu Peenemünde przez brytyjskie lotnictwo w nocy z 17 na 18 sierpnia 1943 roku.

Jesienią 1943 roku raketowy ośrodek doświadczalny przeniesiono w rejon Pustków-Blizna koło Dębicy, skąd prowadzono próbne strzelania pociskami V1 i V2. Wywiad AK obserwował ośrodek i zdobywał elementy rakiet w rejonach ich upadków. W maju 1944 roku w okolicy Sarnak nad Bugiem AK przejęła kompletny pocisk V2 (niewybuch). Po zbadaniu w tajnych laboratoriach AK, części rakiety i wyniki badań zabrał do Wielkiej Brytanii aliancki samolot (operacja „Most III”, 26 lipca 1944 roku). Wywiad AK ustalił także dane kilkunastu zakładów przemysłowych, produkujących elementy rakiet. Miało to ogromne znaczenie dla brytyjskich sprzymierzeńców.

One of the major achievements of Home Army Intelligence was gaining information about secret German weapons. In February 1943, Home Army Intelligence detected a rocket research establishment in Peenemünde on the German Baltic coast with launchers and testing grounds for the V-1 flying bombs and V-2 rockets. After collecting detailed information, Polish intelligence passed it on to the British. These materials provided the basis for the decision for the bombing raid on Peenemünde, which was carried out by British RAF on the night of 17-18 August 1943.

In the autumn of 1943 the German rocket research centre was moved to the Pustków-Blizna area near Dębica, from where test firings of V1 and V2 missiles were carried out. The Home Army's intelligence service observed the testing centre and acquired elements of the rockets in the areas where they fell. In May 1944, near Sarnaki village on the Bug river, the Home Army seized a complete V2 rocket (unexploded ordnance). After being examined in the Home Army's covert laboratories, the rocket's parts and test results were taken to Great Britain by an allied aircraft (Operation "Bridge III", 26 July 1944). The Polish intelligence also established the data of over a dozen industrial plants producing rocket components. This was of great importance for the British allies.



-  poligon doświadczalny SS Pustków-Blizna SS test ground
-  raketowa baza doświadczalna experimental rocket centre
-  rejony upadku pocisków V-2 V-2 missiles impact zones
-  kierunki strzelań launch directions of missiles

Kierunki, w jakich wyrzeliwano rakiety z poligonu Blizna-Pustków.

Testing ground at villages of Blizna-Pustków and firing directions of missiles.



Przygotowywanie rakiety V-2 do startu na poligonie w Peenemünde.

V-2 rocket before launch at the testing ground at Peenemünde.



Niemiecki plakat ostrzegający przed polskim wywiadem.
A German poster warning against the Polish Intelligence Service.

digital born

CBW
cbw.wp.mil.pl

ŁĄCZNOŚĆ KURIERSKA I POMOC ALIANCKA

Polskie władze na uchodźstwie podjęły działania mające na celu zaopatrzenie oddziałów walczących w kraju w ludzi i niezbędne materiały. Oddział VI Sztabu Naczelnego Wodza organizował od 1941 roku zrzuty materiałowe oraz osobowe na tereny okupowanej Polski. Na wniosek Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych gen. broni Władysława Sikorskiego kilka polskich załóg przydzielono wówczas do 138 Dywizjonu do Zadań Specjalnych Royal Air Force.

Do przyjmowania zrzutów wytypowano lądowiska na terenie województw: krakowskiego, kieleckiego oraz warszawskiego. Zrzuty organizowane były w porozumieniu i współpracy ze Special Operations Executive (SOE), jednostką brytyjskiej armii, która odpowiadała za wywiad, dywersję oraz sabotaż. Loty wykonywano na czterosilnikowych bombowcach Liberator i Halifax z 1586 polskiej oraz 148 brytyjskiej Eskadry Specjalnego Przeznaczenia.

Odbiory zrzutów były pod względem logistycznym przygotowywane perfekcyjnie. W wyznaczonych miejscach uprzednio ukrywano tabor transportowy oraz wyposażano w sprzęt łącznościowy żołnierzy odpowiadających za odbiór zrzutu i ochronę zrzutowiska. Organizację odbioru zrzutów lotniczych na terytorium Polski powierzono początkowo tzw. Szefostwu Lotnictwa przy Oddziale V (łączności) Komendy Głównej ZWZ, przekształconą później w Wydział Przerzutów Powietrznych KG AK. Łącznie w latach 1941-1944 zrzucano 670 ton zaopatrzenia tj. 4802 zasobników oraz 2971 paczek (z bronią, amunicją, materiałem wybuchowym, pieniędzmi oraz odzieżą). Polakom udało się odebrać nieco ponad 443 tony.

COURIERS AND ALLIED SUPPORT

The Polish authorities in exile took active measures to provide the fighting soldiers in Poland with necessary supply and manpower. Since 1941, Department VI of the Polish Armed Forces Commander-in-Chief's Staff organised air drops of arms, ammunition, and other equipment as well as paratroopers of the "Silent and Unseen" group ("cichociemni") who were deployed to the occupied Polish territory. At the request of the Commander-in-Chief of the Polish Armed Forces, Maj. Gen. Władysław Sikorski, several Polish crews were assigned to the Royal Air Force Special Duties No 138 Squadron.

The selected air drops sites were located in the provinces of Cracow, Kielce and Warsaw. The air drops were organised in cooperation with the Special Operations Executive (SOE), a unit of the British Army responsible for intelligence, diversion and sabotage. The flights were carried out by Liberator and Halifax bombers of the Polish 1586 Flight (part of No 138 Squadron) and 148 RAF Special Duties Squadrons.

Logistically, the air drops interception was prepared very efficiently. Vehicles were hidden in the agreed places and soldiers responsible for the air drops pickup were equipped with proper communication means. Initially, the organisation of collecting air drops on the Polish territory was entrusted to the so-called Air Drops HQ at Section V (communications) of the Union for Armed Struggle (ZWZ) HQ, later transformed into the Air Drops Section of the Home Army HQ. In the years 1941-1944, a total of 670 tonnes of supplies were dropped, in 4802 containers and 2971 parcels (mainly with weapons, ammunition, explosive charges, money and clothing). The Poles managed to retrieve a bit over 443 tonnes.



szlak lądowy	—————	land route
szlak morski	- - - - -	sea route
szlak powietrzny	- · - · -	air route

Łączność Armii Krajowej z polskimi władzami politycznymi i wojskowymi w Londynie.
Trasy kuriersko-pocztowe, okres 1940-1944.

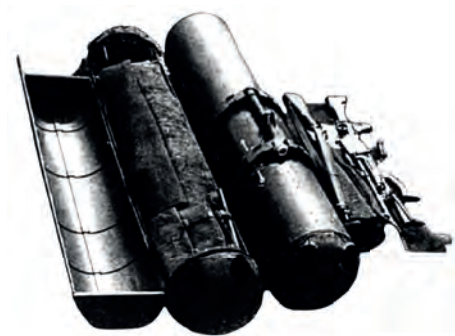
Home Army's communication with the Polish Government in Exile, headquartered in London.
Courier and postal routes in the years 1940-1944.

Cichociemni

W czerwcu 1940 roku w Sztapie Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych, we Francji utworzono Oddział VI, mający za zadanie organizowanie łączności powietrznej z krajem, przeszkolenie i przerzut żołnierzy-spadochroniarzy tzw. cichociemnych do okupowanego kraju. Inicjatorami stworzenia polskich grup spadochronowych byli kpt. inż. Jan Górski i kpt. dypl. Maciej Kalenkiewicz. Kursy dywersyjne dla Polaków prowadziło brytyjskie Kierownictwo Operacji Specjalnych SOE (Special Operations Executive).

W marcu 1940 roku płk Stefan Rowecki ps. „Grot” powołał Szefostwo Lotnictwa, podporządkowane Oddziałowi V Dowodzenia i Łączności KG ZWZ. W 1942 roku przekształcono je w Wydział Wojsk Lotniczych pod oficjalną nazwą Komenda Główna Lotnictwa Armii Krajowej (KGL). Zadania wiązały się bezpośrednio z planami działania Sił Zbrojnych w Kraju, ewidencją lotnisk niemieckich, szkoleniem grup lotników działających w podziemiu, łącznością transportową.

Najpilniejszą sprawą dla polskiego rządu gen. dyw. Władysława Sikorskiego, było nawiązanie oraz utrzymanie łączności lotniczej i kurierskiej z polskim podziemiem.



Zasobniki z bronią przygotowywane do zrzutów w kraju.
Aircraft containers filled with weapons prepared for air-drops over Poland.

The Silent and Unseen

In June 1940, in the HQ of the Commander-in-Chief of the Polish Armed Forces in France, Section VI was established. Its purpose was to ensure air communication with Poland, as well as training and transfer of paratroopers, the so-called „Silent and Unseen”, to the occupied country. Cpt. Jan Górski (C. Eng.) and Cpt. Maciej Kalenkiewicz were the first who proposed creating this elite paratrooper unit. Special training courses for the Poles were conducted by the British Special Operations Executive (SOE).

In March 1940, Col. Stefan Rowecki, pseudonym “Grot” set up the Air Force General Command subordinated to Section V Command and Communications of the Union of Armed Struggle HQ. In 1942, it was reorganised into the Air Force Department under the official name of the Home Army Air Force HQ. Its tasks were directly related to the action plan of the Home Army in occupied Poland, records of German airports, training of groups of pilots operating covertly, and transport connections.

The most urgent matter for the Polish Government in Exile headed by Maj. Gen. Władysław Sikorski was to establish and maintain of air and courier communication with the Polish underground.

Kpt. Jan Nowak-Jeziorański

ps. „Jan Zych” (1914-2005). Spadochroniarz-cichociemny, emisariusz AK, był ostatnim kurierem z Londynu przed wybuchem Powstania Warszawskiego.

Cpt. Jan Nowak-Jeziorański, pseudonym “Jan Zych” (1914-2005). A paratrooper of the “Silent and Unseen” group”, Home Army emissary; he was the last courier from London before the Warsaw Uprising broke out.



Kurierzy i emisariusze Armii Krajowej

Podróże i misje kurierów AK odbywały się różnymi środkami lokomocji. Przekraczali kordony graniczne całej Europy, a czasem linie frontu, przeważnie w mundurach Wehrmachtu, jako rzekomi obywatele III Rzeszy i pracownicy firm niemieckich, wyposażeni w odpowiednio przygotowane dokumenty przez Wydział Legalizacji i Techniki Wywiadu. Niektórzy z nich swoje misje przypłacili życiem lub uwięzieniem w obozie koncentracyjnym.

Home Army couriers and envoys

The journeys and missions undertaken by the couriers and envoys of the Home Army were completed using various means of transport. They crossed the borders throughout Europe and sometimes even the front lines, impersonating III Reich citizens and workers of German companies as well as Wehrmacht officers, equipped with proper documents procured by the Department of Legalisation and Intelligence Technology. But participation in missions unavoidably took its toll: some of them made the sacrifice of their lives, some others were imprisoned in concentration camps.



Kazimierz Leski ps. „Bradł” (1912-2000). Oficer wywiadu i kontrwywiadu KG AK. Opracowywał szlaki kurierskie na Zachód, w niemieckim mundurze generalskim podróżował po okupowanej Europie, w tym do Berlina, skąd wykradł tajne plany wojskowe.

Kazimierz Leski, pseudonym “Bradł” (1912-2000); an intelligence and counter-intelligence officer of the Home Army HQ. He developed courier routes to the West, in a German uniform of the Wehrmacht general, he travelled across Europe and to Berlin, from where he stole secret military plans.



Jan Koziński ps. „Jan Karski” (1914-2000). Specjalny kurier AK i Delegatury Rządu na Kraj wysłany w 1942 roku do Londynu z raportem o sytuacji Żydów w getcie warszawskim.

Jan Koziński pseudonym “Jan Karski” (1914-2000); a special Home Army and Government Delegation for Poland emissary, sent in 1942 to London with a report on the destruction of the Warsaw Ghetto.



Ppłk Jerzy Uszycki ps. „Ort” (1893-1961). Od maja 1942 r. dowódca Wojsk Łączności KG AK.

Lt. Col. Jerzy Uszycki, pseudonym „Ort” (1893-1961). From May 1942, the Commander of the Signal Corps of the Home Army HQ.



Płk dypl. Kazimierz Pluta-Czachowski ps. „Kuczaba” (1898-1979). Od 1941 r. szef Oddziału V Dowodzenia i Łączności. Zastępca Szefa Sztabu KG AK.

Col. Kazimierz Pluta-Czachowski, pseudonym “Kuczaba” (1898-1979). From 1941, he was appointed the Chief of Section V Command and Communication; Deputy Chief of Staff of the Home Army HQ.

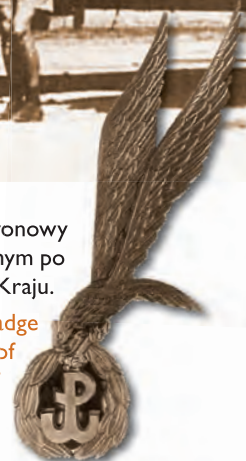


Żałoga kpt. pil. Zbigniewa Szostaka, jednego z najsyn-
niejszych pilotów 1586. Eskadry przy „Liberatorze”.
Wszyscy członkowie załogi zginęli, gdy ich samolot, po-
wracający ze zrzutu nad Warszawą, został zestrzelony
nad Bochnią w nocy z 14 na 15 sierpnia 1944 roku.

Crew commanded by Cpt. Pil. Zbigniew Szostak, one of
the most famous Polish pilots of the 1586 Squadron,
standing by a “Liberator”. All members of his crew
tragically died when their bomber was shot down over
town of Bochnia while coming back after a completed
air-drop mission to Warsaw on the night of 14 to 15
August 1944.

Bojowy Znak Spadochronowy
przyznawany cichociemnym po
skoku do okupowanego Kraju.

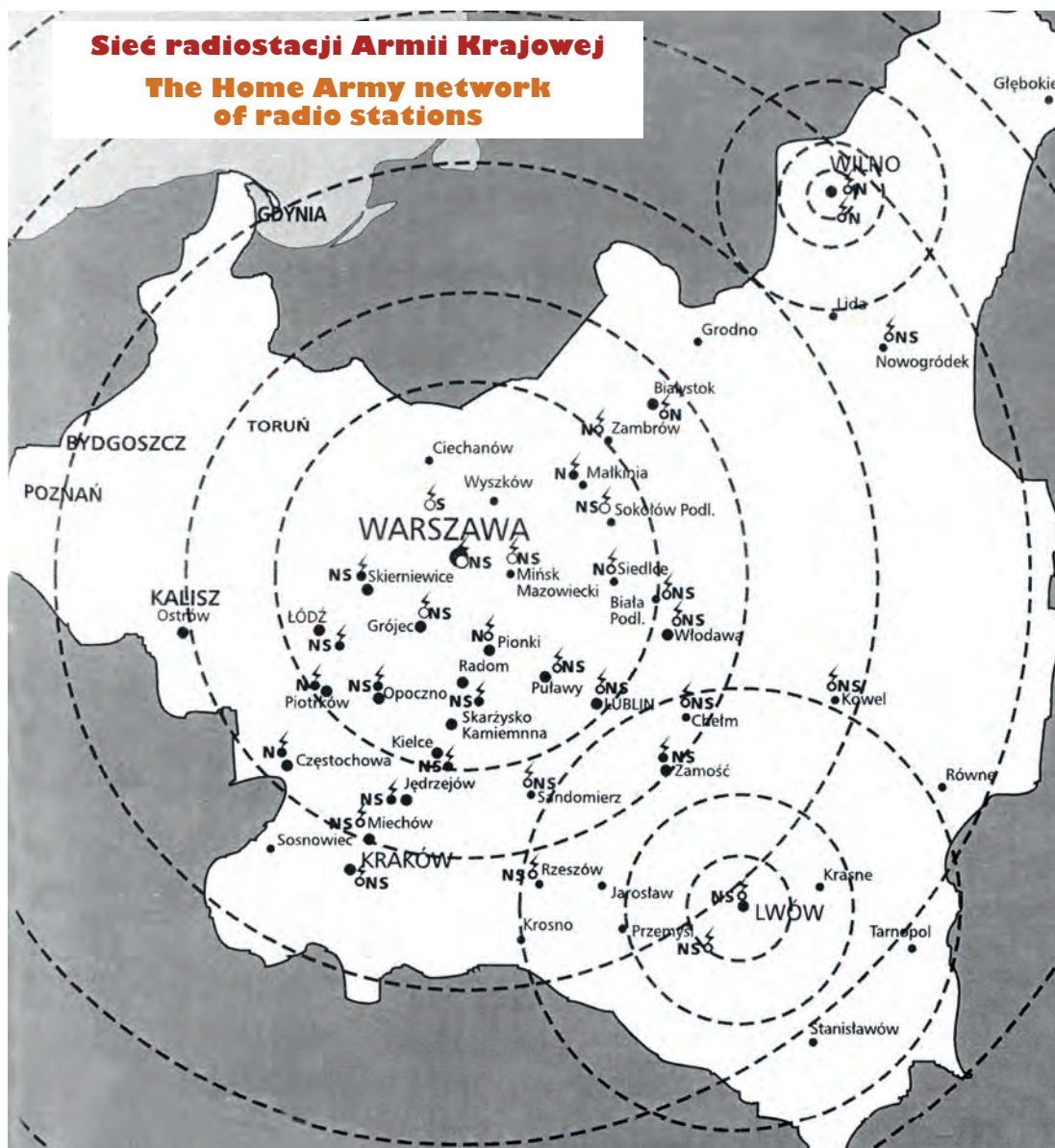
Combat Paratrooper badge
awarded to members of
the „Silent and Unseen”
group after being dropped
to occupied Poland.



Por. Antoni Zębik ps. „Biegły” (1914-2009).
Żołnierz Wydziału Łączności AK, współkonstruktor
konspiracyjnej radiostacji „Błyskawica”.

Lt. Antoni Zębik, pseudonym “Biegły” (1914-2009),
soldier of the Communications Department of the Home
Army; constructor of the “Lightning” wireless station.





Legenda:

- Radiostacje Komendy Głównej
- Radiostacje komend terenowych, pracujące równocześnie dla Komendy Głównej
- Radiostacje komend terenowych łączność z centralą w Londynie
- Łączność z bazą lotniczą „Jurtrzenka” we Włoszech



Map legend:

- Wireless stations of the Home Army HQ
- Wireless stations of field commands (also working for the Home Army HQ)
- Wireless stations of field commands
- Communication with the London HQ
- Communication with “Torment” [“Jurtrzenka”] main transfer airbase in Italy

**Samoloty alianckie uczestniczące w zrzutach
na terenie okupowanej Polski**
**Western Allied airplanes taking part in air-drop
missions over the area of occupied Poland**



Amerykański bombowiec Consolidated B-24 „Liberator”.
American Consolidated B-24 “Liberator” bomber.

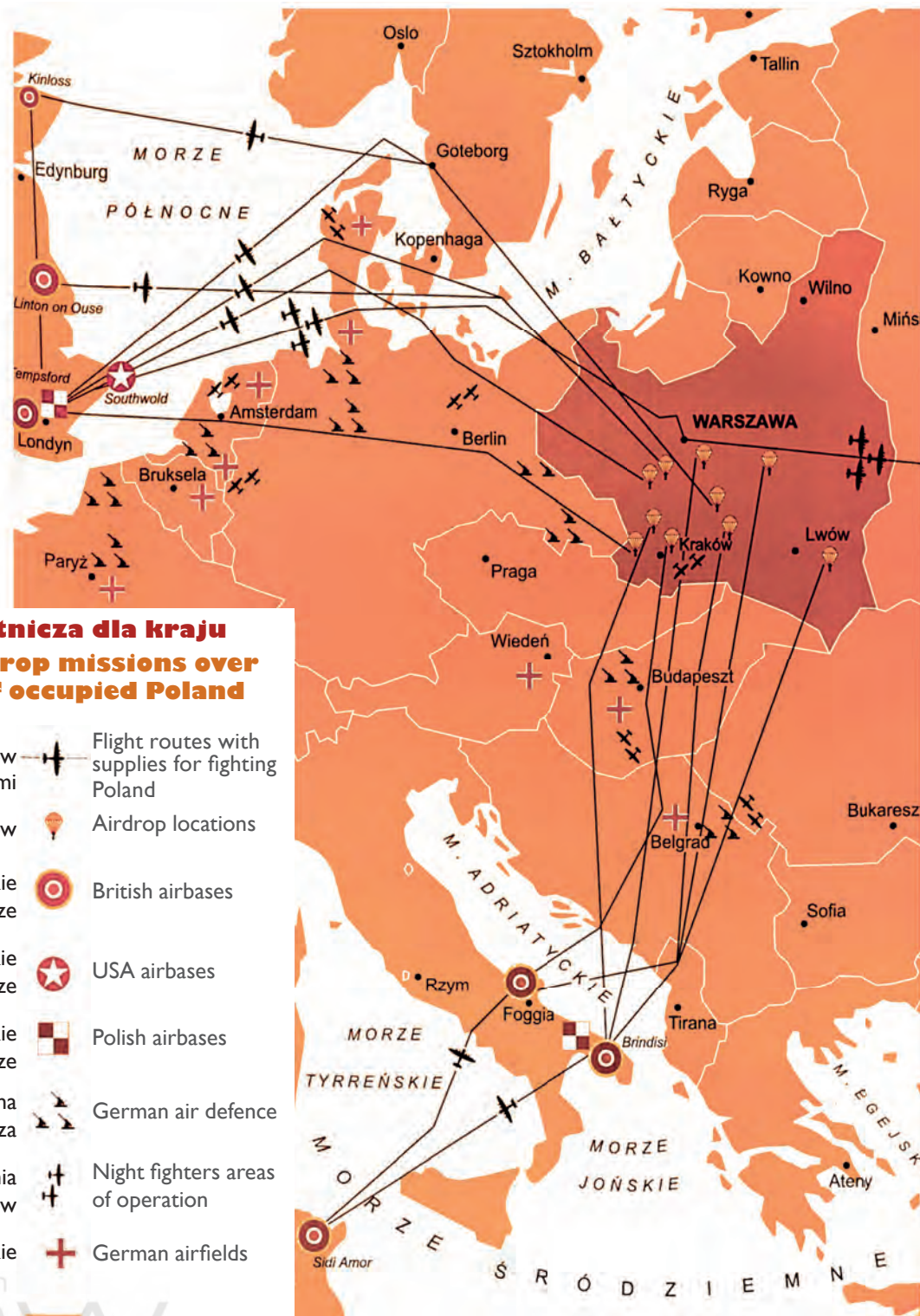


Brytyjski bombowiec Handley Page „Halifax” MK. II.
British Handley Page “Halifax Mk II” bomber.

Amerykański samolot transportowy Douglas DC-3 „Dakota” używany
do lądowania na terenie okupowanej Polski.

American Douglas DC-3 “Dakota” transport aircraft used for landing
in the area of occupied Poland.





Pomoc lotnicza dla kraju
Allied air-drop missions over
the area of occupied Poland

- Trasy lotów ze zrzutami  Flight routes with supplies for fighting Poland
- Miejsca zrzutów  Airdrop locations
- Brytyjskie bazy lotnicze  British airbases
- Amerykańskie bazy lotnicze  USA airbases
- Polskie bazy lotnicze  Polish airbases
- Niemiecka obrona przeciwlotnicza  German air defence
- Strefy działania nocnych myśliwców  Night fighters areas of operation
- Lotniska niemieckie  German airfields
- Granice państw  National borders

PRASA I WYDAWNICTWA**PRESS AND PUBLICATIONS****Biuro Informacji i Propagandy Komendy Głównej Związku Walki Zbrojnej - Armii Krajowej (BIP)**

BIP zajmował się specyficzną formą walki z okupantem: jednoczeniem społeczeństwa do walki z wrogiem, podtrzymywaniem wiary w zwycięstwo, kształtowaniem karność i dyscypliny wobec zarządzeń polskich władz państwowych, zwalczaniem wrogiej propagandy, prowadzeniem dywersji propagandowej wśród nieprzyjaciela, prowadzeniem szerokiej akcji informowania społeczeństwa o sytuacji międzynarodowej, poczynaniach Rządu RP i walkach polskich formacji zbrojnych na frontach II wojny światowej, zbrodniach okupanta, a przede wszystkim o walce o niepodległość prowadzonej w Kraju. Zadanie to realizowano przez wydawanie prasy i innych publikacji, np. „Biuletynu Informacyjnego”, którego jednorazowy nakład sięgał nawet 50 000 egzemplarzy. W ciągu całej wojny BIP wydał przeszło 250 tytułów pism konspiracyjnych.

Zapleczem technicznym BIP były drukarnie Tajnych Wojskowych Zakładów Wydawniczych, w których pracowali zaprzysiężeni żołnierze AK, a wśród nich wielu wybitnych specjalistów sztuki drukarskiej. W latach 1940-1943 stały się największym nie tylko w skali polskiej, ale i europejskiej, zakonspirowanym zespołem tajnych drukarni, określanych mianem podziemnego koncernu wydawniczego. Dzięki nim, poza prasą codzienną, mogły ukazywać się broszury instruktażowe i książki. Drukowano także wiersze żołnierzy podziemia.

The Bureau of Information and Propaganda of the Headquarters of the Union for Armed Struggle - the Home Army

The tasks of the Home Army Bureau of Information and Propaganda (BIP) included a specific form of war against the German occupier: consolidation of solidarity in the fight for the independence of the Polish nation, supporting the belief in a military victory, enhancing the discipline and obedience towards regulations of the Polish state authorities, countering German propaganda, spread of diversionary propaganda among the Germans, informing Polish society about the international situation as well as the activities of the Polish Government in London, fighting of the Polish Army on the war fronts, atrocities and war crimes committed by the occupier, and – above all – about the fight for independence of Poland. All those tasks were fulfilled by publishing underground press and other publications, e.g. “Biuletyn Informacyjny” (Information Bulletin), a single edition of which reached as many as 50,000 copies. Throughout the entire war, the BIP issued over 250 underground newspapers.

The BIP relied on the technical facilities and equipment provided by the Secret Military Publishing House, that employed sworn Home Army soldiers, including many outstanding experts in the art of printing. Between 1940 and 1943, it developed into probably the largest underground publisher in Europe, comprising several printing presses, referred to as the Underground Printing Corporation. Thanks to the BIP, apart from the daily newspapers, books and instructional manuals were published. Furthermore, several volumes of poetry written by underground soldiers were printed.



Kpr. Leszek Przeclawski w czasie pracy w tajnej drukarni w Milanówku w 1942 roku.

Cpl. Leszek Przeclawski during his work in the underground printing house at Milanówek village in 1942.



Płk dypl. Jan Rzepecki ps. „Prezes” (1899-1983).
Szef BIP od października 1940 roku do października 1944 roku.

Col. Jan Rzepecki, pseudonym “Prezes” (1899-1983).
Head of the BIP from October 1940 to October 1944.

Mjr rez. Tadeusz Kruk-Strzelecki
ps. „Szczepan” (1895-1951). Organizator
i pierwszy Szef BIP w latach 1939-1940.

Maj. Tadeusz Kruk-Strzelecki,
pseudonym “Szczepan” (1895-1951).
Initiator and the first Head of the BIP
in the years 1939-1940.



Prasa konspiracyjna wydawana przez Związek Walki Zbrojnej i Armię Krajową

„Biuletyn Informacyjny” – organ KG SZP, następnie ZWZ-AK; początkowo pismo Okręgu Warszawskiego, potem organ centralny wydawany przez Biuro Informacji i Propagandy KG AK; od listopada 1939 roku do Powstania Warszawskiego – tygodnik, w czasie powstania – dziennik; ukazało się 317 numerów; nakład do 43 000 egzemplarzy.

„Dziennik Radiowy” – pismo informacyjne KG SZP, następnie ZWZ-AK, wydawane w okresie grudzień 1939 – styczeń 1945 w Warszawie i Krakowie.

„Biuletyn Sztabowy” – serwis prasowy, zawierający wypowiedzi i oceny cywilnych i wojskowych komentatorów BBC, wydawany w latach 1942-1944 przez KG AK; nakład 50 egzemplarzy.

„Insurekcja” – wojskowe pismo fachowe KG ZWZ-AK, miesięcznik, wydawany w okresie styczeń 1941 – lipiec 1944; ukazało się 39 numerów; nakład do 7000 egzemplarzy.

„Wiadomości Polskie” – organ Służby Zwycięstwu Polski, następnie ZWZ-AK, dwutygodnik, wydawany w okresie grudzień 1939 – lipiec 1944; ukazało się 117 numerów; nakład do 10 000 egzemplarzy. Do października 1941 roku „Wiadomości Polskie” posiadały stały dodatek historyczno-wojskowy „Żołnierz Polski w Kampanii Wrześniowej”. Jego kontynuacją był „Żołnierz Polski w II Wojnie Światowej” – dodatek do miesięcznika „Żołnierz Polski” – pisma fachowo-wojskowego Polskiej Organizacji Zbrojnej, a następnie AK, wydawany w okresie marzec 1941 – styczeń 1945; ukazały się 42 numery; nakład do 12 000 egzemplarzy.

„Rzeczpospolita Polska” – dwutygodnik Delegatury Rządu RP na Kraj, wydawany w Warszawie w okresie marzec 1941 – październik 1944 (podczas Powstania Warszawskiego – dziennik) i w Krakowie w okresie listopad 1944 – lipiec 1945; ukazało się ponad 150 numerów; nakład do 15 000 egzemplarzy.

Ponadto ZWZ-AK wydawały pisma: „Powstaniec”, „Wiarus”, „Żołnierz Kresowy”, „Żołnierz Obywatel”, „Biuletyn Informacyjny Małopolski”, „Dokumenty Chwili” i inne, często nieperiodyczne, w nakładzie od 500 do 10 000 egzemplarzy.

Underground press issued by the Union for Armed Struggle and the Home Army

“Biuletyn Informacyjny” (Information Bulletin) was a Polish underground press release published as the main periodical of the Service for Poland’s Victory, and subsequently the Union for Armed Struggle - Home Army HQ in Warsaw, later the central official media outlet issued by the Bureau of Information and Propaganda; from November 1939 until the Warsaw Uprising – a weekly, and during the Uprising – a daily; a total of 317 editions were released in a circulation of 43,000 copies.

“Dziennik Radiowy” (Radio Daily) was an information publication of the Service for Poland’s Victory, then the Union for Armed Struggle and Home Army HQ, issued between December 1939 – January 1945 in Warsaw and Kraków.

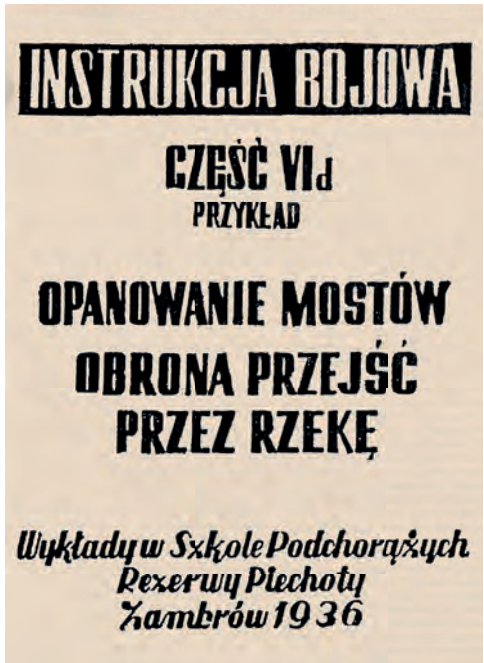
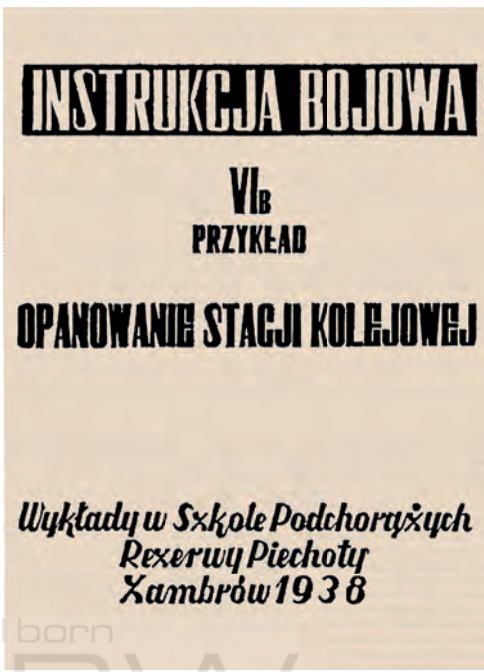
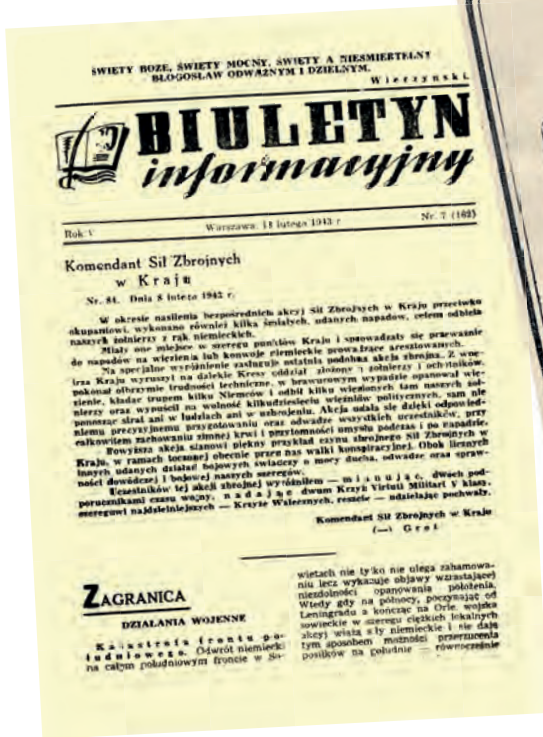
“Biuletyn Sztabowy” (Staff Bulletin) was a press service containing opinions, statements and reviews of civil and military BBC commentators, issued between 1942-1944 by the Home Army HQ; it had a circulation of 50 copies.

“Insurekcja” (Insurgency) was a military expert publication of the Union for Armed Struggle – Home Army HQ; a monthly issued between January 1941 and July 1944; the publication reached 39 editions in a circulation of 7,000 copies.

“Wiadomości Polskie” (Polish News) was an press organ of the Service for Poland’s Victory and subsequently the Union for Armed Struggle – Home Army, a biweekly issued between December 1939 and July 1944; a total of 117 editions were released and circulation reached 10,000 copies. Until October 1941, “Wiadomości Polskie” published a permanent historical and military supplement titled “Polish Soldier in the September Campaign” continued as the “Polish Soldier during WW II” – a supplement to the “Polish Soldier” monthly – an expert military publication of the Polish Armed Organisation (POZ), and later the Home Army (AK), released between March 1941 and January 1945; the publication reached 42 editions in a circulation of 12,000 copies.

“Rzeczpospolita Polska” (The Republic of Poland) was a biweekly of the Government Delegation for Poland, released in Warsaw between March 1941 and October 1944 (at the time of the Warsaw Uprising – a daily) and in Kraków in the period November 1944-July 1945; the publication reached over 150 editions in a circulation of up to 15,000 copies.

In addition to the above, the Union for Armed Struggle – Home Army released the following publications: “Powstaniec” (Insurgent), “Wiarus” (Veteran Soldier), “Żołnierz Kresowy” (Borderland Soldier), “Żołnierz Obywatel” (Citizen Soldier), “Biuletyn Informacyjny Małopolski” (Małopolska Information Bulletin), “Dokument Chwili” (A Document of a Moment), and others, often non-periodical ones, in a circulation from 500 to 10,000 copies.



Ważnym elementem działalności wydawniczej był druk i kolportaż przedwojennych instrukcji wojskowych, wykorzystywanych przez oddziały AK.

An important aspect of the publishing activity was the printing and distribution of pre-war military instructions used by the Home Army troops.

Akcja N

Szczególnym rodzajem działań Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej Armii Krajowej (BIP KG AK) była wojna psychologiczna z okupantem, czyli Akcja N, prowadzona w ramach utworzonego w grudniu 1940 roku referatu propagandy dywersyjnej. Akcja N polegała na podważaniu morale Niemców i szerzeniu dezinformacji w ich szeregach, np. poprzez publikowanie fałszywych nakazów ewakuacyjnych czy zarządzeń o przerwach w pracy zakładów zbrojeniowych.

BIP KG AK wydawało systematycznie kilka niemieckojęzycznych czasopism (np.: „Der Hammer”, „Der Klaubartermann”, „Der Soldat”), które miały wywołać wrażenie, że w Niemczech działa silna opozycja antyhitlerowska i że władze III Rzeszy zatajają prawdę o złej sytuacji na froncie. Wszystkie teksty przygotowywane były w bezbłędnej niemieczyźnie, z uwzględnieniem niemieckich dialektów regionalnych i ze znajomością niemieckiego żargonu wojskowego. Publikacje te oraz ulotki podrzucano w koszarach, pociągach oraz w szpitalach wojskowych. W 1942 roku w Akcji N brało udział 700-950 osób (redaktorów, tłumaczy, drukarzy, kurierów i kolporterów). Miesięcznie rozprowadzano 20 000-30 000 różnych druków (gazet, periodyków, ulotek itp.). Łącznie, w latach 1942-1944, wydano ponad 1 000 000 egzemplarzy różnych wydawnictw i materiałów propagandowych.

Operation “N”

Operation “N” was a part of psychological warfare against the German occupying forces, undertaken by the Home Army HQ Information and Propaganda Bureau (BIP). It was conducted within the framework of the diversionary propaganda department, established in December 1940. The main objective of operation “N” was undermining the morale of the Germans and spreading disinformation among them, e.g. by publishing false evacuation orders or orders to stop work in armaments factories.

The BIP of the Home Army HQ systematically published several German-language magazines (e.g. Der Hammer, Der Klaubartermann, Der Soldat). They were intended to convince readers of growing anti-Hitler opposition in Germany and hiding the truth about the bad situation at the fronts by Third Reich authorities. All texts were written in flawless German, taking into account regional dialects and with knowledge of German military jargon. These publications and leaflets were dropped off in barracks, trains and military hospitals. In 1942, about 700-950 people (editors, translators, printers, couriers and distributors) took part in Operation “N”. Between 20,000 and 30,000 different printed materials (newspapers, periodicals, leaflets, etc.) were circulated every month. In total, in the years 1942-1944, more than 1,000,000 copies of various publications and propaganda materials were issued and distributed.

Kpt. Tadeusz Żenczykowski, ps. „Kania” (1907-1997),
prawnik, działacz polityczny i publicysta, uczestnik Powstania
Warszawskiego. Od 1940 roku kierownik Akcji N, a od 1943 roku
kierownik Podwydziału „Antyk”, zajmującego się propagandą
antykomunistyczną.

Cpt. Tadeusz Żenczykowski, pseudonym “Kania” (1907-1997),
lawyer, political activist and publicist, soldier of the Warsaw Uprising.
From 1940, the head of operation “N”, and from 1943, the head of sub-
department “Antyk”, dealing with anti-communist propaganda.





Wydawane w ramach Akcji N niemieckojęzyczne pismo satyryczne „Der Klauartermann” z 1943 roku. The German-language satirical periodical “Der Klauartermann”, published by Home Army as part of Action “N” in 1943.

„Der Hammer” z 1941 roku. Zwraca uwagę hasło u dołu strony: „Naziści prowadzą ten kraj do upadku – Niemcy, obudźcie się!” “Der Hammer” of 1941. The slogan at the bottom of the page draws attention: “The Nazis are leading this country to its downfall – Germany, wake up!”

KOBIECY W ARMII KRAJOWEJ

Znaczący udział kobiet w AK wynikał zarówno z polskiej tradycji, jak i lansowanych przez dom i harcerstwo w II Rzeczypospolitej wzorców wychowania. Funkcjonujące w wojsku od początku lat dwudziestych pomocnicze formacje kobiece zorganizowano w Przystosowanie Wojskowe Kobiet, na czele którego w latach 1928-1934 stała komendantka Maria Wittek.

Mjr Maria Wittek ps. „Mira” od października 1939 roku kierowała organizowaną przy Oddziale I Dowództwa Głównego SZP Wojskową Służbą Kobiet. Już na początku 1940 roku płk Stefan Rowecki ps. „Grot” stwierdził, że kobiety w czynnej służbie sił zbrojnych w kraju w okresie konspiracji pełnią identyczną służbę wojskową, jak mężczyźni.

WOMEN SOLDIERS OF THE HOME ARMY

The significant role played by Polish women in the Home Army was the effect of both tradition and of upbringing in the interwar Poland, particularly at home and in the scouting movement. Various auxiliary women's formations, which had functioned in the army since the early 1920s, were combined into the Przystosowanie Wojskowe Kobiet, an organization training women for military service, headed in the years 1928-1934 by Commandant Maria Wittek.

It was also Maj. Maria Wittek, pseudonym "Mira" who in October 1939 took charge of the Women's Military Service of the Service for Poland's Victory HQ. Back in 1940, Col./Brig. Gen. Stefan Rowecki, pseudonym "Grot", declared that women in Poland were carrying out the same types of military service as men.

Maria Wittek ps. „Mira” (1899-1997).

Od 1919 roku w Wojsku Polskim. Szefowa Wojskowej Służby Kobiet Komendy Głównej SZP-ZWZ-AK w latach 1939-1945. Działała w podziemiu niepodległościowym po 1945 roku. Aresztowana przez komunistyczną służbę bezpieczeństwa w 1948 roku i osadzona w więzieniu. W 1991 roku otrzymała nominację na generała brygady stając się pierwszą kobietą – generałem Wojska Polskiego.



Maj. Maria Wittek, pseudonym "Mira" (1899-1997).

From 1919 she was a soldier of the Polish Army. Between 1939-1945 she was the commanding officer of the Women's Military Service of the Service for Poland's Victory – Union for Armed Struggle – Home Army HQ. After 1945 she remained a member of the anti-communist underground resistance. Arrested in 1948 by the communist authorities, she spent several months in prison. In 1991, she was promoted to Brigadier General and thus became the first Polish woman to hold the rank of general.



Wanda Opęchowska,

wiceprzewodnicząca „Szarych Szeregów” w latach 1939-1945.

Wanda Opęchowska (1888-1955)

– the Deputy Commander of the Grey Ranks (underground paramilitary Polish Scouting Association) between 1939 to 1945.

Kobiety służyły jako łączniczki, kurierki i szyfrantki wywiadu, informatorki zatrudnione w niemieckich urzędach, ukrywały alianckich jeńców i zestrzelonych lotników, pracowały w Biurze Legalizacji i Techniki Wywiadu, Biurze Informacji i Propagandy (Maria Straszewska ps. „Anna” w latach 1940-1944 pełniła funkcję sekretarza redakcji „Biuletynu Informacyjnego” AK).

Women distinguished themselves as liaisons, couriers and members of the intelligence crypto sections, and informers employed at German offices; they also hid British prisoners of war, worked at the Department of Legalisation and Intelligence Technology of the Home Army HQ, at the Bureau of Information and Propaganda (Maria Straszewska, pseudonym “Anna” in the years 1940-1944 served as a secretary at the Home Army “Information Bulletin’s” editing office).



Sonia Zaręba, partyzant z Grupy Kampinos AK.
Sonia Zaręba, a soldier of the Home Army
Kampinos Group.



„ Kobiety, które przed Powstaniem złożyły przysięgę i otrzymały przydział wojskowy w AK, są żołnierzami Armii Krajowej. Odznaką zewnętrzną wszystkich kobiet, bez względu na przydział służbowy, jest opaska biało-czerwona z nadrukiem WP-WSK (Wojskowa Służba Kobiet).

Women who before the [Warsaw] Uprising swore their oath of allegiance and were placed in service with the Home Army are considered the Home Army’s soldiers. The external badge to be worn by all women regardless their assignment is a white and red band bearing the printing WP-WSK (Polish Army-Women’s Military Service).

„Biuletyn Informacyjny”
z 15 sierpnia 1944 roku.
Home Army “Information Bulletin”
of 15 August 1944.

Wiosną 1940 roku utworzono oddział kobiecy pod nazwą Kobięce Patrole Minerskie pod dowództwem por. dr Zofii Franio ps. „Doktor” (1899-1978). Do jesieni 1942 roku oddział działał jako jednostka KG Związku Odwetu, a następnie został przeniesiony do Warszawskiego Okręgu AK w celu reorganizacji i poszerzenia. Pracami organizacyjnymi zajęła się por. Wanda Gertz ps. „Lena” (1896-1958), która utworzyła i dowodziła jednostką „Dysk” (Dywersja i Sabotaż).

Głównym motywem włączenia kobiet do akcji dywersyjnych było przewidywanie sytuacji, w których kobietom będzie znacznie łatwiej dotrzeć do obiektów wroga. Kobiety z AK zajmowały się również produkcją wszelkiego rodzaju materiałów wybuchowych, środków zapalających i sprzętu saperckiego.

W lutym 1943 roku Dowódca AK wysłał do władz RP na obczyźnie emisariuszkę – Elżbietę Zawacką. W wyniku jej misji Prezydent RP dekretem z 27 października 1943 roku uznał, że „żołnierze kobiety mają tę same obowiązki i prawa, co żołnierze mężczyźni”, co sankcjonowało faktycznie istniejący stan i otwierało możliwości do prawnego uregulowania różnych kwestii, w tym stopni wojskowych.



Por. dr Zofia Franio ps. „Doktor” (1899-1978).

Lt. Zofia Franio, MD, pseudonym „Doktor” (1899-1978).

In spring 1940, the women’s mine laying unit was established under the command of Lt. Zofia Franio, pseudonym “Doktor” (1899-1978). The unit operated as a part of the Union of Retaliation HQ until autumn 1942, when it was redeployed to the Warsaw District of the Home Army for the purpose of reorganisation and extension. Lt. Wanda Gertz, pseudonym “Lena” (1896-1958), who took charge of organisational matters, set up and commanded the special sabotage detachment called “Dysk” (diversion and sabotage).

The most essential reason beyond letting women take part in diversion operations was anticipation of such circumstances in which it would be much easier for women to approach the enemy’s objects rather than for men soldiers. Moreover, women soldiers serving in the Home Army were involved in manufacturing various sorts of explosives, incendiary bombs and bullets as well as sappers’ equipment.

In 1943, the Commander of the Home Army sent to the Polish Government in Exile an envoy, Elżbieta Zawacka. As a result of this mission, the Polish President issued a decree dated 27 October 1943 stating that “women soldiers have the same rights and obligations as men soldiers” which endorsed the factual state of affairs and provided legal grounds for resolving various issues, including the granting of military ranks.



Kobiety ze służby łączności 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK. Koniec czerwca 1944 roku.

Women soldiers from the liaison service of the Home Army’s 27th Volhynia Infantry Division.

The end of June 1944.

Spadochroniarze-cichociemni po wylądowaniu w okupowanej Polsce byli transportowani do punktów kontaktowych i oddawani pod opiekę kobiet z referatu o kryptonimie „Ewa-Pers” lub „Import”, zwanych popularnie „ciotkami”. Ich zadaniem było przygotowanie cichociemnych do życia w okupowanym kraju. Aklimatyzacja trwała kilka tygodni i była niezbędna do odpowiedniego przygotowania podopiecznego do pracy w konspiracji.

Paratroopers of the „Silent and Unseen” group, after deployment to occupied Poland, were transported to contact points and taken care of by the womens from the undercover “Ewa-Pers” or “Import” department, commonly called “aunties”. Their task was to prepare the „Silent and Unseen” to live life in the occupied country. The process of adjustment to such new conditions lasted as long as several weeks and was indispensable to get the “guest” ready to assume his duties in the underground resistance.



Elżbieta Zawacka
ps. „ZO” (1909-2009).
Kurierka KG AK, jedyna
spośród piętnastu kobiet,
która pomyślnie przeszła
trening cichociemnych
i służyła w ich szeregach.
Druga Polka w historii
Wojska Polskiego
awansowana na stopień
generała brygady.



Elżbieta Zawacka,
pseudonym „ZO” (1909-2009). She served as
a courier for the Home Army HQ. Also, she was the
only woman in the history of the „Silent and Unseen”
group who successfully completed parachute training,
and the second one in the history of the Polish Army,
who held the rank of Brigadier General.

„ *Kobiety pozostające w czynnej służbie wojskowej w okresie konspiracji są żołnierzami znajdującymi się w obliczu nieprzyjaciela.*

Women who remain in active military service during occupation are considered soldiers facing the enemy.

Rozkaz Komendanta Głównego ZWZ AK
gen. bryg. Stefana Roweckiego ps. „Grot”
z października 1941 roku.

From an order of the Union of Armed
Struggle Commander-in-Chief
Brig. Gen. Stefan Rowecki pseudonym
“Grot”, October 1941.

Zaopatrzeniem w żywność oraz przygotowywaniem posiłków dla oddziałów partyzanckich zajmowały się często łączniczki lub „peżetki” (Pomoc Żołnierzowi). Women from the liaison service and members of the Aid to Soldier organisation (in Polish: *Pomoc Żołnierzowi*, PŻ or “Peżetki”) also provided logistics support, food supply and prepared meals for the partisan units.



W Powstaniu Warszawskim wzięły udział tysiące warszawianek.
Thousands of the Varsovian women took part in the Warsaw Uprising.



Łączniczki Powstania Warszawskiego.
Women from liaison service during the Warsaw Uprising.



23 września 1944 roku w rozkazie Dowódcy AK nr 871/I podano, że każda kobieta będąca żołnierzem w służbie czynnej Sił Zbrojnych w Kraju ma prawo do stopnia wojskowego jak żołnierz-mężczyzna. Rozkaz ten był wyrazem uznania zasług kobiet walczących z okupantem.

On 23 September 1944, in order of the Home Army Commander No. 871/I, it was stated that every woman soldier in service of the Polish Armed Forces had the right to be granted a military rank like a man soldier. The order was the proof of a moral recognition of women's contribution to the armed resistance against the enemy.

Straty wśród kobiet żołnierzy AK szacowane są na blisko 5000, a więc prawie 10% czynnych kobiet w AK.

It has been estimated that almost 5,000 Home Army women soldiers were killed during the war, i.e. nearly 10% of those in active service.

ŚLUŻBA SANITARNA ARMII KRAJOWEJ

Działalność wojskowej służby zdrowia od początku okupacji biegła dwoma nurtami: legalnym – pozornie podporządkowanym dyrektywom niemieckich władz okupacyjnych – oraz podziemnym, organizowanym z myślą o planowanym powstaniu. Gromadzono leki i materiały sanitarne w zakonspirowanych magazynach, szkolono personel medyczny, wystawiano fałszywe zaświadczenia lekarskie i udzielano doraźnej pomocy potrzebującym (np. rannym w akcjach żołnierzom AK).

Na czele służby zdrowia AK stało Szefostwo Służby Sanitarnej, podległe Kwatermistrzowi Komendy Głównej. Szefowi sanitarnemu Komendy Głównej podporządkowani zostali naczelnicy lekarze okręgów AK oraz sanitariat oddziałów dywersji tzw. Kedywu. Pierwszym szefem sanitarnym Komendy Głównej ZWZ AK był w latach 1940-1944 płk dr med. Kazimierz Baranowski, a w okresie marzec – lipiec 1944 roku płk dr med. Leon Strehl ps. „Feliks”. Szefem sanitarnym Kedywu został mjr dr med. Cyprian Sadowski ps. „Skiba”. W Armii Krajowej istniała też Wojskowa Służba Kobiet, której głównym pionem był pion sanitarny.

W Powstaniu Warszawskim wzięło udział około 5000 zaprzysiężonych w AK lekarek, farmaceutek, pielęgniarek i sanitariuszek.

HEALTH SERVICE OF THE HOME ARMY

From the very beginning of the German occupation, the functioning of the Polish military health service was two-fold: legal – apparently obeying the regulations of the occupant's authorities – and underground, organised with the planned uprising in mind. Medications and sanitary materials were gathered in hidden warehouses, medical personnel were trained, fake medical certificates were issued as well as emergency aid was provided to those in need (e.g. Home Army soldiers wounded in action).

The Home Army Health Service was headed by the Chief of Medical Service (reporting to the Quartermaster of the Home Army HQ). Under his authority were the chief physicians of the Home Army districts as well as health care professionals of diversion units (the so-called KeDyw). The first Chief of Medical Service of the Union of Armed Struggle (ZWZ) and Home Army (AK) HQ was, in the years 1940-1944, Col. Kazimierz Baranowski, MD, and then, in the period March-July 1944, Col. Leon Strehl, MD, pseudonym "Feliks". Whereas Maj. Cyprian Sadowski, pseudonym "Skiba", became the Chief Medical Officer of KeDyw.

There was also the Women's Military Service in the Home Army, whose main division was the nursing service. Around 5,000 women physicians, pharmacists, paramedics, nurses and orderlies took part in the Warsaw Uprising.

Sanitariuszki Wojskowej Służby
Kobiet w powstańczym szpitalu.
Warszawa, 1944 rok.
Nurses of the Women's Military
Service in a hospital during the
Warsaw Uprising. Warsaw, 1944.



dig Torba sanitarna, pamiętnik i fotografia sanitariuszki z Powstania Warszawskiego, Janiny Bohdanowicz.
Belongings of Janina Bohdanowicz, one of the nurses of the Warsaw Uprising, her photograph, bag and diary.

ŻOŁNIERZE!

Wybiła godzina ostatecznej rozprawy z odwiecznym naszym wrogiem, Niemcami!

Pod naporem Zwycięskiej Czerwonej Armii zostało złamane jarzmo terroru hitlerowskiego, z którym przez trzy lata prowadziliśmy walkę na śmierć i życie. Wojna toczy się obecnie na naszych ziemiach o wyzwolenie naszej Ojczyzny. Oddziały Armii Krajowej, walcząc na tyłach wroga w myśl rozkazów Rządu Rzeczypospolitej i Naczelnego Wodza, osłabiały opór niemiecki. Za pełny poświęcenia trud dziękuję Wam, Żołnierze!

Pamiętajcie jednak, że bój o Wolność toczy się nadal. Walcząc obecnie w zmienionych warunkach, z odchyłoną przyłbicą i we współdziałaniu bojowym z Armią Czerwoną, wzywam Was do zdwojenia wysiłków, karności i ofiarności w znoszeniu żołnierskiego trudu.

Nagrodą nam będzie Wolna, Niepodległa i Potężna Rzeczpospolita Polska.

Komendant Sił Zbrojnych w Kraju
na Obszar Południowo-Wschodni

Odezwa wydana w czasie akcji „Burza” w dniach 22-27 lipca 1944 roku.
Proclamation issued during Operation “Tempest” between 22-27 July 1944.

AKCJA „BURZA” 1944 ROK

W 1943 roku Oddział Operacyjny KG AK rozpoczął opracowywanie planu wzmożonej akcji dywersyjnej o kryptonimie „Burza”, której celem było podkreślenie woli walki z Niemcami, nawet w niesprzyjających okolicznościach, samoobrona na wypadek wyniszczania ludności przez wycofujące się oddziały niemieckie. Zakazywano podejmowania działań zbrojnych przeciwko Armii Czerwonej, z wyjątkiem koniecznych aktów samoobrony. Dowódcy i oddziały AK mieli się ujawnić i występować wobec wkraczających jednostek radzieckich w roli gospodarza terenu, reprezentującego legalne władze polskiego państwa podziemnego i rządu RP na obczyźnie. W pierwszej kolejności działania miały objąć linię Wilno, na północy, i Lwów, na południu, następnie linię Białystok-Brześć, wzdłuż Bugu i Sanu, dalej pozostałe ziemie polskie. Rozkaz do rozpoczęcia akcji został wydany 20 listopada 1943 roku przez gen. bryg. Tadeusza Komorowskiego ps. „Bór”, dowódcę Armii Krajowej. Jego następca gen. bryg. Leopold Okulicki wydał 26 października 1944 roku rozkaz zakończenia operacji.

OPERATION “TEMPEST”, 1944

In 1943, the Operations Department of the Home Army HQ began to prepare a plan for an intensified diversion operation or a national armed rising under the cryptonym “Tempest” with an aim to express the fighting spirit against the Germans, regardless of the unfavourable circumstances, and to organise self-defence in case the retreating German troops threatened to exterminate the population. No military operations were to be undertaken against the Red Army except for necessary self-defence actions. Confronted with the approaching Soviet army, commanders and units of the Home Army were to reveal themselves and assume the role of hosts of the area, acting as representatives of the Polish legal authorities of the underground state and the Polish Government in Exile. Operation “Tempest” was to begin in the east (along the line of Vilnius in the north and Lvov in the south of Poland), then move westwards, cross the Białystok-Brześć line along the Bug-San River line and extend to other regions of Poland. The order to start the operation was issued on 20 November 1943 by the Commander-in-Chief of the Home Army, Brig. Gen. Tadeusz Komorowski, pseudonym “Bór”. His successor, Brig. Gen. Leopold Okulicki, pseudonym “Niedźwiadek” ordered an end to the operation on 26 October 1944.



Odznaka akcji „Burza” noszona przez żołnierzy AK.

A badge of Operation “Tempest” worn by Home Army soldiers.



Pluton partyzantów z Brygady Wileńskiej AK, 1944 rok.
Partisan platoon of the Home Army Vilnius Brigade, 1944.

Okręg Wilno Armii Krajowej

Wileńszczyzna była w latach II wojny światowej terenem ciężkich walk oddziałów partyzanckich AK. Komendantem okręgu był ppłk Nikodem Sulik ps. „Jodko”, a po jego aresztowaniu mjr/ppłk Aleksander Krzyżanowski ps. „Wilk”.

Vilnius Home Army District

During WW II, the Vilnius (Polish: Wilno) Region faced heavy battles fought by Home Army partisan units. The Commanding officer was Lt. Col. Nikodem Sulik, pseudonym “Jodko”, and after his arrest, Lt. Col. Aleksander Krzyżanowski, pseudonym “Wilk”.

Ppłk/płk Aleksander Krzyżanowski ps. „Wilk” (1895-1951).

Komendant Okręgu Wileńskiego AK, we wrześniu 1944 roku awansowany do stopnia pułkownika. Aresztowany w 1944 roku przez NKWD i zesłany do ZSRR. Po ucieczce z obozu aresztowany przez UB, zmarł w więzieniu 29 września 1951 roku.

Col. Aleksander Krzyżanowski, pseudonym “Wilk” (1895-1951);

the commander of the Vilnius Home Army District. In September 1944 promoted to the rank of Colonel. Arrested in 1944 by the Soviet NKVD, he was imprisoned and deported to Russia. After escaping to Poland, he was quickly arrested by the Polish communist security forces and died in prison on 29 September 1951.



„Ostra Brama” – operacja wojskowa rozpoczęta 7 lipca 1944 r. przez oddziały AK, w ramach akcji „Burza”, w celu samodzielnego oswobodzenia Wilna z rąk okupanta niemieckiego siłami AK i, zgodnego z założeniami „Burzy”, wystąpienia wobec Armii Czerwonej w roli gospodarza terenu.

Operation “Ostra Brama” – a military operation launched on 7 July 1944 by Home Army units, as a part of Operation “Tempest”, with an aim to attack German evacuating troops, liberate Vilnius and, in accordance with the plan of “Tempest”, to take power before the arrival of the Soviets and act as hosts to the Red Army.



Żołnierze AK i Armii Czerwonej na ulicach zdobytego Wilna, lipiec 1944 roku. Współdziałanie zakończyło aresztowanie przez NKWD wileńskich żołnierzy AK. Home Army and Soviet soldiers on patrol together in the streets of regained Vilnius, July 1944. Although the Home Army cooperated with the Red Army in liberating the city, the Soviet NKVD soon arrested and interned the Polish officers and soldiers.

DOWÓDZTWO OKRĘGÓW
WILEŃSKIEGO I NOWOGRÓDZKIEGO

M. p. 8 lipca 1944 r.

BIULETYN NADZWYCZAJNY Nr 2

W dniu 7 lipca 1944 r. oddziały Armii Krajowej Okręgów Wileńskiego i Nowogródzkiego rozpoczęły i stoczyły walkę o Wilno.

O godz. 1 umocnienia niemieckie, otaczające miasto zwartym pierścieniem zostały zaatakowane przez nasze oddziały. Zacięte walki toczyły się na terenie wchodzącym w obręb miasta Wilna i na ulicach jego przedmieść. Wilna broniła 4 dywizja pancerna niemiecka. Jest to jeden z najlepszych obecnie oddziałów nieprzyjaciela. Niemcy wprowadzili do walki oprócz piechoty i artylerii także broń pancerną, pociąg pancerny i wszystkie rozporządzalne siły lotnicze z Porubanka. Armia Krajowa walczyła wyłącznie bronią piechoty i kawalerii. Aż do godz. 14 wszystkie siły nieprzyjaciela, znajdujące się w obrębie Wilna, były związane walką z polskimi oddziałami.

Straty po obu stronach są znaczne. Nieprzyjaciel wzniecił pożary na terenie przedmieść i samego miasta.

Aczkolwiek Wilno nie zostało zdobyte, to jednak walka stoczona o nie w dn. 7 lipca przyniosła bardzo doniosłe rezultaty. Bój oddziałów A. K. o Wilno wszedł do historii walk o wyzwolenie Ziemi Północno-Wschodnich Rzeczypospolitej. W nierównych zmaganiach z przeważającym liczbą i uzbrojeniem nieprzyjacielem zadokumentowaliśmy wobec całego świata naszą niezłomną wolę walki z teutońskim najeźdźcą. Wykazaliśmy też jak drogie naszemu sercu jest to miasto i ten kraj.

Potęga hitlerowskich Niemiec kruszy się pod ciosemi Sprzymierzonych na Zachodzie i wojsk rosyjskich na Wschodzie. Zrobiliśmy wszystko co w naszej mocy leżało, aby zadać jak największe straty ujarzmicielowi naszej Ojczyzny i wrogowi wszystkich wolnych ludów Europy. Na szczególną uwagę zasługuje związanie walką sił nieprzyjaciela, zgromadzonych na terenie Wilna. Aż do godz. 14 cała jego uwaga zwrócona była na oddziały A. K. W ten sposób odciążyliśmy ścierając się z Niemcami wojska rosyjskie, stawiając nasz stosunek z nimi na płaszczyźnie lojalnej współpracy w zwalczaniu wspólnego wroga. Wilno jest stolicą i najważniejszym pod każdym względem miastem Ziemi Północno-Wschodnich Polski. Akcję, zmierzającą do jego wyzwolenia, rozpoczęliśmy sami własnymi tylko środkami. Ten fakt, wpisany do historii krwi poległych pod Wilnem żołnierzy Armii Krajowej będzie miał wielkie znaczenie dla przyszłości tych ziem. Straty, aczkolwiek bolesne i ciężkie, nie poszły na marne.

Dowódca Okręgów
Wileńskiego i Nowogródzkiego

W I L K

Druk. pol. „Pobudka”

Rozpoczęcie operacji
„Ostra Brama”

– „Biuletyn
Nadzwyczajny Nr 2”
Komendanta Okręgu
Wilno Nowogródek
AK ppłk. Aleksandra
Krzyżanowskiego
„Wilka” z 8 lipca
1944 roku.

The start of Operation
“Ostra Brama”

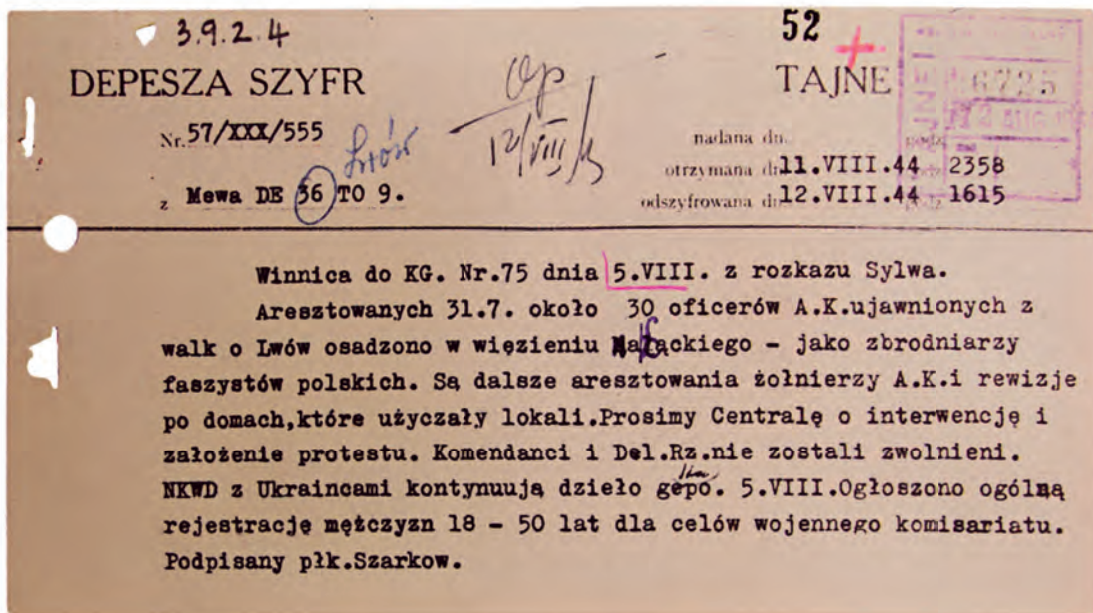
– “Extraordinary
Bulletin No. 2 of the
Commander of the
Home Army Vilnius-
Nowogródek District”,
Lt. Col. Aleksander
Krzyżanowski,
pseudonym “Wilk”
of 8 July 1944.

Okręg Lwów Armii Krajowej

Zasięg i struktura terenowa Okręgu Lwów AK zostały ustalone pod koniec lata 1942 roku i obejmowały wschodnią część województwa lwowskiego w granicach z 1939 roku, część powiatów województwa stanisławowskiego oraz tarnopolskiego. Żołnierze ZWZ, a później AK, walczyli w dywersji i partyzantce przeciw dwóm kolejnym okupantom, Niemcom i Rosjanom. Kiedy w lipcu 1944 roku zbliżała się Armia Czerwona, Lwów i wszystkie okręgi AK południowo-wschodniej Polski zostały objęte akcją „Burza”.

Lvov Home Army District

The territorial range and organisational structure of the Lvov Home Army District was determined at the end of summer 1942, and covered the eastern part of the Lvov province within the pre-war Polish borders, along with some administrative districts of the Stanisławów and Tarnopol provinces. The Union for Armed Struggle, then the Home Army soldiers had to fight against two subsequent occupiers Germans and Russians, both in partisan units and diversion. When in July 1944 the Red Army was approaching, Lvov, along with all Home Army south-eastern districts, joined in the conduct of Operation “Tempest”.



Depesza Komendanta Okręgu AK Lwów do Dowódcy AK o aresztowaniach oficerów ujawnionych po walkach o Lwów, 5 sierpnia 1944 roku.

Wire message of the Commander of Lvov Home Army District addressed to the Home Army Commander-in-Chief about Polish Home Army officers being taken prisoner by Soviets after they had revealed themselves following the liberation of Lvov on 5 August 1944.

Płk/gen. bryg. Władysław Filipkowski ps. „Cis” (1892-1950). Ostatni Komendant AK Obszaru Lwów. Po zakończeniu akcji „Burza” we Lwowie, udał się na czele delegacji AK na rozmowy z dowódcą komunistycznej Armii Ludowej gen. broni Michałem Żymierskim do Żytomierza, gdzie został aresztowany w nocy z 2 na 3 sierpnia 1944 roku. Więziony w ZSRR do początku listopada 1947 roku. W 1994 roku mianowany pośmiertnie na stopień generała brygady.

Col./Brig. Gen. Władysław Filipkowski, pseudonym “Cis” (1892-1950). He was the last commander of the Lvov Home Army District. After the end of Operation “Tempest” in Lvov, he went with the Home Army delegation for talks with the commander of the communist People's Army of Poland, Lt. Gen. Michał Żymierski, in Żytomierz, where he was taken prisoner on the night of 2-3 August 1944. Detained in a Soviet prison until early November 1947, he was posthumously promoted to the rank of Brigadier General in 1994.

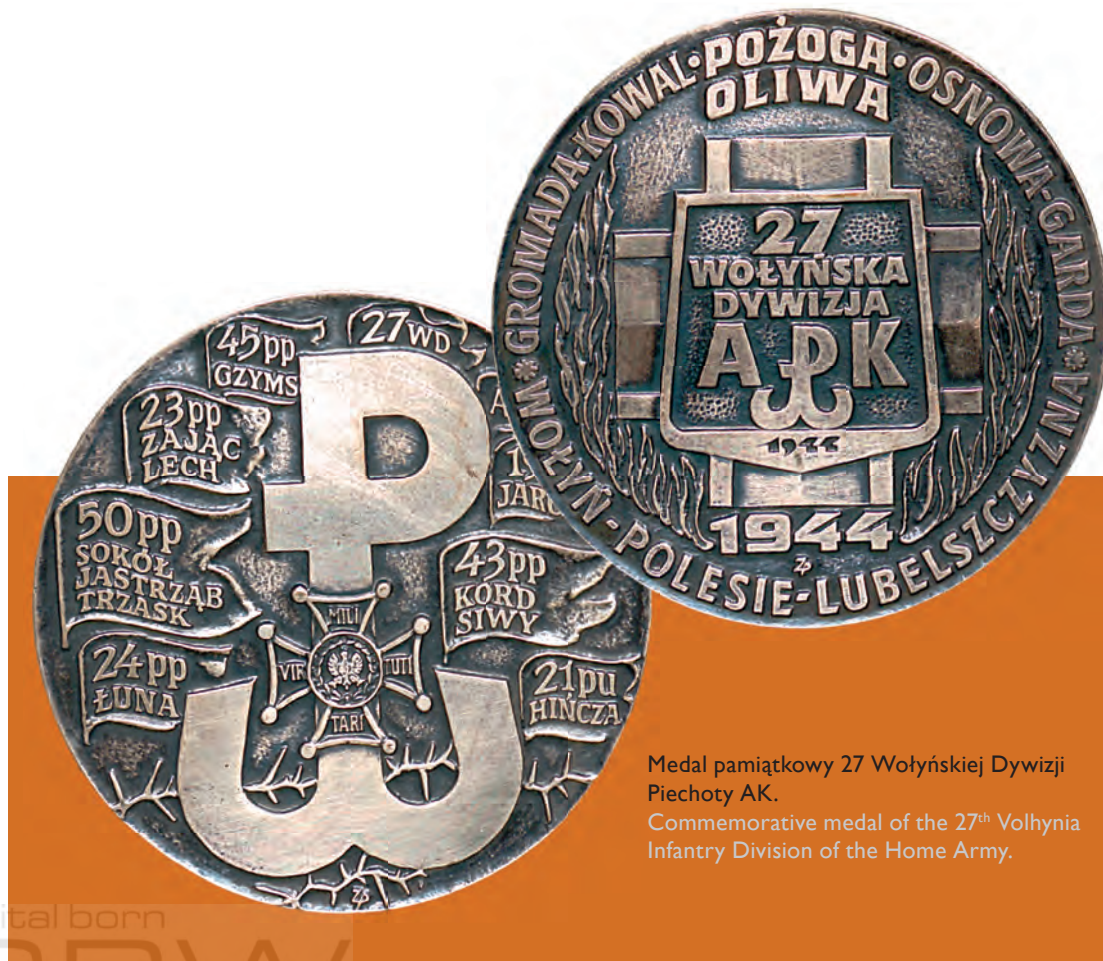


Żołnierze I Kompanii oddziału leśnego obwodu Sambor Armii Krajowej.
W środku dowódca oddziału chor. Adam Ekiert ps. „Pogarda”.

Soldiers from the 1st Company of the Sambor District Home Army unit.
In the middle the commanding officer, Ensign Adam Ekiert, pseudonym “Pogarda”.

27 Wołyńska Dywizja Piechoty AK, jedna z największych jednostek bojowych AK. Powstała w połowie lutego 1944 roku i liczyła około 7 300 żołnierzy. Dowódcą był ppłk Jan Wojciech Kiwerski ps. „Oliwa”. Wiosną 1944 roku Dywizja wykonując zadania akcji „Burza”, prowadziła walkę z Niemcami, broniła również ludność miejscową przed bandami ukraińskimi, faktycznie współdziałała z Armią Czerwoną. 26 lipca 1944 roku Dywizja została rozbrojona i rozwiązana, większość żołnierzy znalazła się w więzieniach NKWD i Urzędu Bezpieczeństwa, część wcielono do Wojska Polskiego.

The 27th Volhynia Infantry Division of the Home Army, one of the largest Home Army combat units. It was formed in mid-February 1944 and consisted of approximately 7,300 soldiers. The division was commanded by Lt. Col. Jan Wojciech Kiwerski, pseudonym “Oliwa”. In spring 1944, fulfilling the tasks of Operation “Tempest”, the Division fought against German regular troops, defended the local population from Ukrainian armed groups, and cooperated with the advancing Red Army. On 26 July 1944, the Division was disarmed and disbanded and most of its soldiers were imprisoned by the Russian or Polish communist secret police. Some of them were conscripted into the Polish People’s Army.



Medal pamiątkowy 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK.
Commemorative medal of the 27th Volhynia Infantry Division of the Home Army.



Płk Kazimierz Bąbiński ps. „Luboń” (1896-1970).

Komendant Okręgu AK Wołyń oraz organizator i pierwszy dowódca 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK. 2 listopada 1945 roku aresztowany przez komunistów, dwukrotnie skazany wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie. Zwolniony z więzienia na mocy amnestii w 1953 roku.

Col. Kazimierz Bąbiński, pseudonym “Luboń” (1896-1970).

He was the commander of the Volhynia Home Army District. He set up and commanded the 27th Volhynia Infantry Division of the Home Army. On 2 November 1945, he was arrested by the communist securite forces and twice sentenced by the Military District Court in Warsaw. In 1953 he was released from prison on the strength of pardon amnesty.



Płk Jan Kiwerski ps. „Oliwa” (1910-1944).

Od lutego 1944 roku dowódca 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK. Poległ 18 kwietnia 1944 roku w hutorze Dobry Kraj.

Col. Jan Kiwerski, pseudonym “Oliwa” (1910-1944).

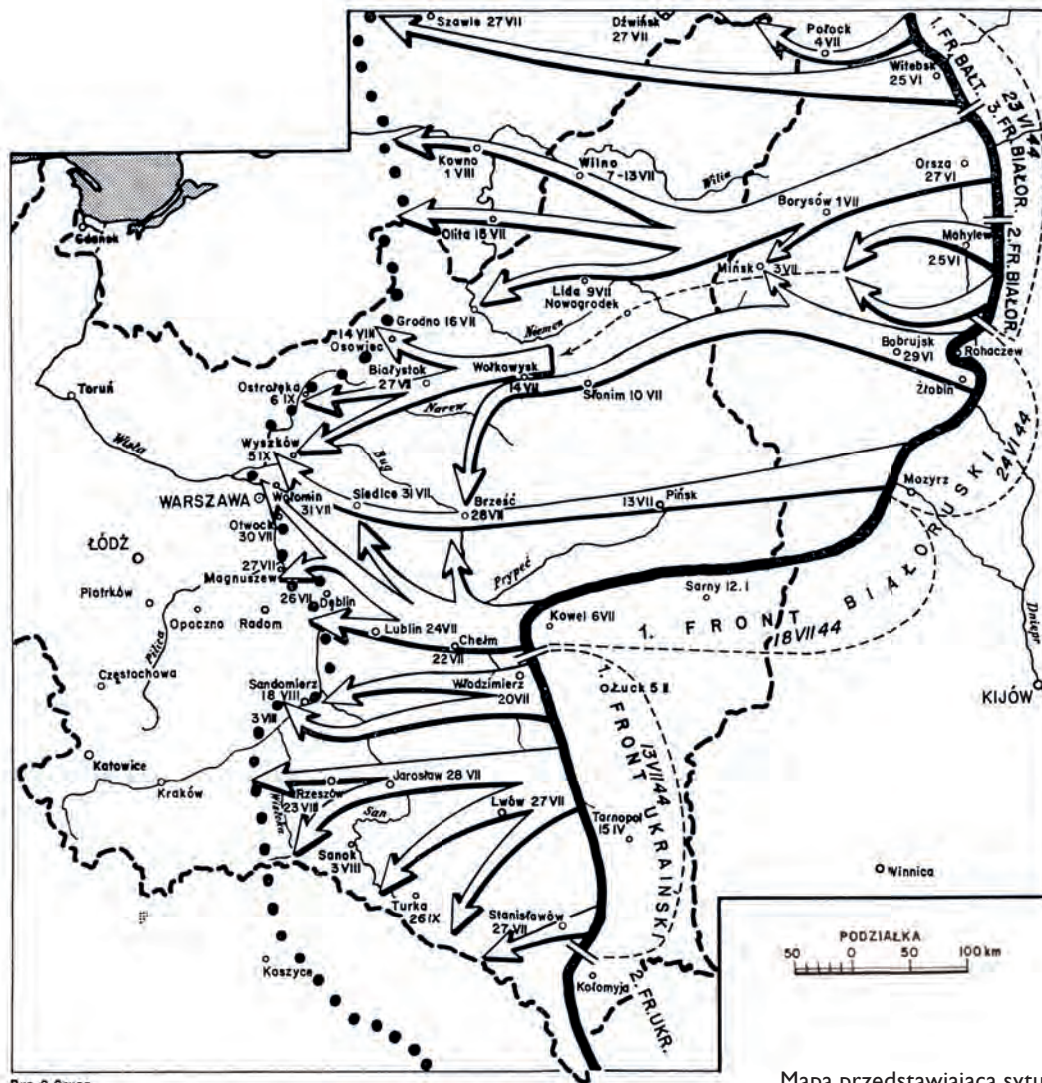
From February 1944 he commanded the 27th Volhynia Infantry Division of the Home Army. He was killed on 18 April 1944 in a rural settlement in Dobry Kraj.



Grupa żołnierzy 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK.

Group of soldiers from the 27th Volhynia Infantry Division of the Home Army.

**POWSTANIE WARSZAWSKIE
I SIERPNIĄ - 3/4 PAŹDZIERNIKA 1944 ROKU**
**WARSAW UPRISING
1 AUGUST - 3/4 OCTOBER 1944**



Rys. S. Gruca

- Podstawa wyjściowa ofensywy Starting point of the offensive
- Data rozpoczęcia ofensywy z danego odcinka Starting date of the offensive from given section
- Główne kierunki działania Main directions of operations
- Linia frontu na 1 X 1944 Front line on 1 October 1944
- Data zajęcia miejscowości Date of location capture

Mapa przedstawiająca sytuację na froncie wschodnim latem 1944 roku w momencie wybuchu Powstania Warszawskiego.

Map showing the situation on the Eastern Front in the summer of 1944 at the outbreak of the Warsaw Uprising.

Sowiety rozbijają oddziały Armii Krajowej.

(...) Dnia 25 lipca Sowiety przystąpiły do rozbijania zgrupowania 27 d.p. [27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK], która przed wejściem oddziałów sowieckich opanowała rejon Kock – Lubartów. Fakt ten, też wrogi stosunek do naszych sił w rejonie Wilna, wyraźnie wskazuje na to, że Sowiety chcą zniszczyć AK jako polską siłę dyspozycyjną, im nie podporządkowaną. Konieczne pilne poinformowanie Anglików – ze zwróceniem uwagi, że tego rodzaju stanowisko doprowadzić musi do zdecydowanego przeciwdziałania z naszej strony. Zmusi to nas do samoobrony...

Fragment depezy Dowódcy AK do Sztabu Naczelnego Wodza w Londynie z 27 lipca 1944 roku.

Soviets disarm the Home Army units

(...) On 25th July the Soviets started disarming the troops of the 27th Infantry Division which, before the Red Army encroached upon our territory, took control of the area Kock-Lubartów. The above-described fact along with the hostile attitude towards our forces near Vilnius clearly indicates that the Soviets intend to destroy the Home Army as the Polish force not subordinate to them. It is absolutely necessary to alert the British and to draw their attention to the fact that this kind of conduct shall meet our firm counteraction and defiance. It will force us to establish self-defence...

A fragment of a wire message of the Home Army Commander-in-Chief to the Polish Armed Forces Commander-in-Chief's Staff in London of 27 July 1944.



Gen. bryg./gen. dyw. Tadeusz Komorowski ps. „Bór” (1895-1966).

Dowódca AK od 17 czerwca 1943 roku do upadku Powstania Warszawskiego. 30 września 1944 roku mianowany Naczelnym Wodzem Polskich Sił Zbrojnych. Po upadku powstania i podpisaniu kapitulacji od 2 października 1944 roku do 5 maja 1945 roku w niewoli niemieckiej.

Brig. Gen./Maj. Gen. Tadeusz Komorowski, pseudonym “Bór” (1895-1966).

He was the Home Army Commander-in-Chief from 17 June 1943 until the collapse of the Warsaw Uprising. On 30 September 1944, he was promoted to the Commander-in-Chief of the Polish Armed Forces. From 2 October 1944 to 5 May 1945, after the surrender to the Germans and signing of the capitulation agreement, Maj. Gen. Tadeusz Bór-Komorowski was taken into prison camp in Germany.

Warszawa zdawała sobie dobrze sprawę, że walka jej nie ominie. Powszeczne pragnienie odwetu na Niemcach za lata okrucieństw i poniżeń górowało nad wszystkim. Całe miasto wstrzymało oddech, czekając wezwania do broni. Wobec coraz bardziej widocznego zagrożenia niepodległości ze strony Rosji ludzie czuli konieczność utrzymania jasnej linii politycznego działania i pełnego udziału w wypadkach przewalających się przez Polskę. I w tej ostatecznej, otwartej, nieuniknionej walce z najeżdżącą niemieckim widzieli najważniejszą drogę do zapewnienia Ojczyźnie jej praw narodowych.

Warsaw was well aware that it should not avoid fight. The common desire of retaliation against Germans accumulated throughout the years of endured atrocities and humiliations prevailed over everything else. The entire city held its breath waiting for the call to arms. In view of more and more evident threat to independence posed by the Soviets, people felt it necessary to maintain the clear line of political action and fully contribute to the forthcoming events. It was in this final, open and unavoidable fight with the German invaders that they saw the most appropriate way to secure the national rights for their Motherland.

Fragment wspomnień gen. dyw. Tadeusza Komorowskiego ps. „Bór”, byłego dowódcy AK. „Armia Podziemna”, Londyn 1950 rok.

A fragment of memoirs of Maj. Gen. Tadeusz Komorowski, pseudonym “Bór”, the former Home Army Commander-in-Chief, from the book entitled “Armia Podziemna” (London 1950).

BIULETYN INFORMACYJNY

WYDANIE CODZIENNE

Rok 6

Warszawa, środa 2 sierpnia 1944 r.

Nr. 35-242

Dowódca Armii Krajowej *dał rozkaz do walki z wrogiem*

ŻOŁNIERZE STOLICY

Wydałem dziś upragniony przez Was rozkaz do jawnej walki z odwiecznym wrogiem Polski, najeźdźcą niemieckim. Po pięciu blisko latach nieprzerwanej i twardej walki prowadzonej w podziemiach konspiracji staje się dziś otwarcie z bronią w ręku, by Ojczyźnie przywrócić wolność i wymierzyć zbrodniarzom niemieckim przykładową karę za terror i zbrodnie dokonane na ziemiach Polski.

Warszawa, 1.VIII-1944 r.

Dowódca Armii Krajowej
(-) BÓR

Pierwszy rozkaz do żołnierzy Dowódcy AK gen. dyw. Tadeusza Komorowskiego ps. „Bora” po wybuchu Powstania Warszawskiego.

The first order issued to soldiers by Maj. Gen. Bór-Komorowski, the Home Army Commander-in-Chief, after the outbreak of the Warsaw Uprising.

*Dziennik Polski
i Dziennik Żołnierza*

Historyczna depecha z Warszawy

Armia Krajowa rozpoczęła bój o Stolicę!

Warszawa, dnia 2 sierpnia 1944 r. (Służba radiowa)

Delegat Rządu na Kraj i Komendant Główny Armii Krajowej donoszą, że dnia 1 sierpnia o godzinie 5. po południu oddziały Armii Krajowej wystąpiły do otwartej walki o opanowanie Warszawy.

Warszawa, 1 sierpnia, 1944r. godz. 9 rano (Służba Radiowa)

Stolica z wielkim napięciem ale z godnością i w spokoju oczekuje dalszego rozwoju wypadków. Ludność stolicy, zaprawiona do ciężkiej walki o istnienie Państwa polskiego z barbarzyńskim i krwawym najeźdźcą w ciągu niemal pięciu lat okupacji, aż nadto dobrze odczuwa i rozumie, że jej postawa jeszcze raz może odegrać wielką, decydującą rolę w rozwoju wypadków w tej części Europy.

Wiadomości, jakie nadchodzą z poza Wisły napawają dumą serca warszawiaków. Społeczeństwo polskie wszędzie zachowuje się z powagą i godnością. Polskie Siły Zbrojne, zorganizowane w pułki i dywizje oraz w oddziały konspiracyjne Armii Krajowej, walczą bohatercko i bez wytchnienia z wojskami niemieckimi. Wojna polsko-niemiecka trwa bez przerwy i nabiera z każdą godziną na sile; wojna zorganizowana i kierowana!

W podziemnym świecie politycznym można zauważyć znamienne objawy. Oto drobne grupki polityczne, opierające swój byt

na atakowaniu Rządu, samorzutnie zgłosiły swą współpracę i podporządkowanie się Delegatowi Rządu.

Z Białej Podlaskiej donoszą do Stolicy: W północnej części powiatu zostały ukończone działania bojowe oddziałów 34 p.p. Armii Krajowej. Zdobyte materiały duże, do armat włącznie. Straty własne małe. Jeńców pobranych w walkach, dowódca oddziałów 34 p.p. A.K. przekazał za pokwitowaniem Armii Czerwonej.

Z Lublina donoszą do Stolicy: Na terenie Lubelszczyzny wybitny udział w walkach z wojskami niemieckimi brała 9. Dywizja Piechoty Armii Krajowej. W terenie ujawniono również działalność 35 p.p.

Dnia 29 lipca w Łukowie dowódca 9. Dyw. Piech. A.K., gen. X. przekazał rosyjskiemu dowódcy frontu gen. Gusiewowi 7 amerykańskich lotników, znajdujących się chwilowo przy oddziałach polskich. Lotnicy natychmiast udali się do amerykańskich baz lotniczych na terenie Rosji.

„Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” z 3 sierpnia 1944 roku informujący o wybuchu Powstania Warszawskiego. „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” (Polish Daily and Soldier's Daily) of 3 August 1944, informing of the outbreak of the Warsaw Uprising.



O D P I S

L.dz. 6485/TW/44.

Odpis depezy od BAZYLEGO do S'TEMA
dla KASPRA i S'ZYMONA.

" Stwierdzam całkowitą izolację naszego powstania w obozie anglo-saskim - podobnie jak w r. 1939. Całkowitą bezczynność sowiecką i wreszcie waszą bezczynność oraz brak choćby jednego oficjalnego słowa do walczącej, pionącej, stale bombardowanej i opadającej już z sił, prawie bezbronnej WARSZAWY. Te słowa dyktuje mi obowiązek powiedzenia prawdy o położeniu bez przesady i tragizowania. Stwierdzam - mijają ostatnie minuty.

Bazyli
7.VIII.44 r."

*Pan Wicepremier
Przewodniczący
8 VIII 44*

Depesza przewodniczącego Rady Jedności Narodowej Kazimierza Pużaka „Bazylego” do wicepremiera Rządu RP w Londynie Jana Kwapińskiego „Kaspra” i Tomasza Arciszewskiego „Szymona” z 7 sierpnia 1944 roku. Telegram from the Head of the Council of National Unity in Poland, Kazimierz Pużak, pseudonym “Bazyli”, to the Deputy Polish Prime Minister in London, Jan Kwapiński, pseudonym “Kasper” and Tomasz Arciszewski, pseudonym “Szymon” of 7 August 1944.



Orzełek z powstańczej wytwórni na terenie walczącego Śródmieścia.

An eagle emblem produced by the insurrectionist workshop based in the area of the fighting Śródmieście (Downtown) in Warsaw Uprising, 1944.





Gen. bryg. Antoni Chruściel
ps. „Monter” (1895-1960).
Komendant Okręgu Warszawskiego
AK i dowódca powstania
w Warszawie.

Brig. Gen. Antoni Chruściel,
pseudonym “Monter” (1895-1960);
the Commander of the Home Army
Warsaw District and de facto the
commander of the armed forces
during the Warsaw Uprising.



**NIECH ŻYJE RZĄD RZECZYPOSPOLITEJ
CZEŚĆ WALECZNEJ ARMII KRAJOWEJ**

I.VIII.1944.

Rządy Wielkiej Brytanii, U.S.A. i Polski uznają Armie Krajową – jako kombatanta

Rządy W. Brytanii i Stanów Zjednoczonych uznają żołnierzy Polskiej Armii Krajowej za kombatantów, którym przysługują wszelkie prawa przewidziane przez międzynarodowe konwencje dotyczące traktowania regularnych sił zbrojnych.

Tekst deklaracji brytyjskiej, która jest sformułowana podobnie jak deklaracja amerykańska, brzmi:

Rząd J. K. Mości czyni stale wszystko co było w jego mocy, by zabezpieczyć wszystkim członkom sił zbrojnych mocarstw walczących przeciwko Niemcom traktowanie ich przez niemieckie władze wojskowe zgodnie z prawami i zwyczajami wojennymi. Rząd J.K.M. otrzymuje jednak liczne raporty, świadczące o tym, że członkowie Polskiej Armii Krajowej, która prowadzi czynną akcję przeciw wrogómu traktowani są przez niemieckie władze wojskowe niezgodnie z prawami i zwyczajami wojennymi.

Rząd J.K.M. ogłasza wobec tego następującą oficjalną deklarację:

1. Polska Armia Krajowa, zmobilizowana obecnie, stanowi siłę kombatantką będącą integralną częścią Polskich Sił Zbrojnych.

2. Członkowie Polskiej Armii Krajowej otrzymali instrukcje prowadzenia swych operacji wojennych zgodnie z zasadami wojny, a przeto używają swego oręża przeciw nieprzyjacielowi jawnie. Działają oni jednostkami pod odpowiedzialnym

dowództwem. Zaopatrzeni są w wyrażną odznakę lub w polski mundur.

3. W tych warunkach represje wobec członków Polskiej Armii są pogwałceniem przepisów wojennych, obowiązujących Niemców. Wobec tego Rząd J. K. Mości uroczystie ostrzega wszystkich Niemców, którzy biorą jakikolwiek udział w pogwałceniu tych praw lub też są w jakikolwiek sposób za nie odpowie-

dzialni, że czynią tak na własne ryzyko i będą pociągnięci do odpowiedzialności za swe zbrodnie.

Oba rządy — donosi prasa angielska — poinformowały uprzednio Moskwę o zamiarze wydania powyższej deklaracji.

Poza tym ostrzeżeniem pod adresem Niemiec, oba rządy organizują dostawę broni do Warszawy na bardziej formalnej podstawie.

Polska deklaracja

(PAT.) W związku z deklaracją angielsko-amerykańską z dn. 30 sierpnia 1944 r. Rząd R.P. oświadcza:

1) Polska Armia Krajowa tocząca z najwyższym bohaterstwem i poświęceniem otwartą walkę na ziemiach R.P. stanowi część regularnych Sił Zbrojnych Rzplitej.

2) Polska Armia Krajowa podlega dowództwu gen. dyw. Bora oraz wyznaczonych przez niego na stanowiska oficerów.

3) Walczy ona otwarcie stosując się do postanowień prawa międzynarodowego z widocznymi odznakami jak opaski naramienne o barwach polskich z literami W.P., albo orły polskie lub biało-czerwone proporcezyki na czapkach.

4) W tych warunkach Armii Krajowej przysługują w myśl prawa międzynarodowego wszelkie prawa kombatantów.

5) Rząd Polski posiada i gromadzi w dalszym ciągu dowody okrutnego i barbarzyńskiego postępowania Niemców z żołnierzami Armii Krajowej, którzy dostają się w ich ręce.

Rząd Polski oświadcza, że bezpośredni i pośredni sprawcy tych zbrodni będą ścigani i poniosą zasłużoną karę.

Wydawany w Londynie „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” z 31 sierpnia 1944 roku informujący o deklaracji rządów Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych w sprawie uznania praw kombatanckich żołnierzy AK i oświadczeniu Rady Ministrów RP z 30 sierpnia 1944 roku oraz wyjaśnienie dowództwa AK, kogo obejmują prawa kombatanckie.

Published in London “Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” (*Polish Daily and Soldier's Daily*) of 31 August 1944 informing about the declaration made by the British and American governments on the recognising the veterans' rights of Home Army soldiers and the statement issued by the Polish Council of Ministers in London on 30 August 1944, as well as explanations given by the Home Army Command as to whom the veterans' rights apply.

DOWÓDZTWO ARMII KRAJOWEJ

OD PAŹDZIERNIKA 1944 ROKU DO ROZWIĄZANIA W 1945 ROKU

Dowódca AK — gen. bryg. Leopold Okulicki „Niedźwiadek”
Szeft Sztabu

— płk dypl. Janusz Bokszczanin „Wir”
(od listopada 1944 roku)

— płk dypl. Jan Rzepecki „Ślusarczyk”
(od lutego 1945 roku)

Oddział I — ppłk Franciszek Kamiński „Zenon”

Oddział II — ppłk dypl. Bohdan Zieliński „Tytus”

Wywiad obronny — Bernard Zakrzewski „Oskar”

Oddział III — mjr Jan Kamiński „Konar”

Oddział IV — vacat

Oddział V — Halina Piwońska „Henryka”

Oddział VI (BIP)

— kpt. Kazimierz Moczarski „Grawer”
(od listopada 1944 roku)

Oddział VII (Biuro finansowe) —

płk Edward Lubowicki „Seweryn”

Kedyw — płk Jan Mazurkiewicz „Radosław”

KOMENDANCI OBSZARÓW I OKRĘGÓW

Obszar Warszawa — ppłk/płk Zygmunt Marszewski
„Kazimierz”

Obszar Zachodni — płk Jan Cergowski „Mestwin”
Szeft Sztabu — kpt. Kazimierz Leski „Dęboróg”

Okręg Białystok — płk Władysław Liniarski „Mścisław”

Okręg Radom-Kielce — płk Jan Zientarski „Mieczysław”

Szeft Sztabu — ppłk dypl. Wojciech Borzobohaty „Wojan”

Okręg Łódź — płk Michał Stempkowski „Barbara”

Okręg Kraków

— płk Przemysław Nakoniecznikoff-Klukowski „Kruk II”

Okręg Śląsk — płk dypl. Zygmunt Janke „Walter”

THE HOME ARMY COMMAND

FROM OCTOBER 1944 UNTIL DISSOLUTION IN 1945

Home Army Commander-in-Chief — Brig. Gen. Leopold Okulicki, pseudonym “Niedźwiadek”

Chief of Staff — Col. Janusz Bokszczanin, pseudonym “Wir” (from November 1944), Col. Jan Rzepecki, pseudonym “Ślusarczyk” (from February 1945)

Section I — Lt. Col. Franciszek Kamiński, pseudonym “Zenon”

Section II — Lt. Col. Bohdan Zieliński, pseudonym “Tytus”

The Defence Intelligence Department — Bernard Zakrzewski, pseudonym “Oskar”

Section III — Maj. Jan Kamiński, pseudonym “Konar”

Section IV — vacant

Section V — Halina Piwońska, pseudonym “Henryka”

Department VI (The Bureau of Information and Propaganda) — Cpt. Kazimierz Moczarski, pseudonym “Grawer” (from November 1944)

Section VII (Bureau of Finances) — Col. Edward Lubowicki, pseudonym “Seweryn”

Directorate of Diversion (KeDyw) — Col. Jan Mazurkiewicz, pseudonym “Radosław”

AREA AND DISTRICT COMMANDERS

Warsaw area — Lt. Col./Col. Zygmunt Marszewski, pseudonym “Kazimierz”

Western area — Col. Jan Cergowski, pseudonym “Mestwin”

Chief of Staff — Cpt. Kazimierz Leski, pseudonym “Dęboróg”

Białystok district — Col. Władysław Liniarski, pseudonym “Mścisław”

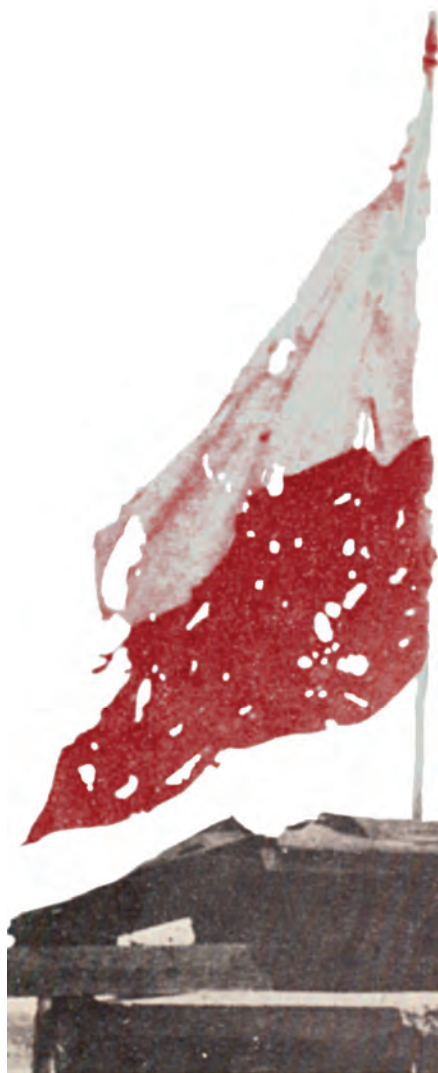
Radom-Kielce district — Col. Jan Zientarski, pseudonym “Mieczysław”

Chief of Staff — Lt. Col. Wojciech Borzobohaty, pseudonym “Wojan”

Łódź district — Col. Michał Stempkowski, pseudonym “Barbara”

Kraków district — Col. Przemysław Nakoniecznikoff-Klukowski, pseudonym “Kruk II”

Silesia district — Col. Zygmunt Janke, pseudonym “Walter”



Żołnierze Warszawskiego Okręgu A.K.!

I. Po wypełnieniu naszego żołnierskiego zadania do końca, pokonani nie przez nieprzyjaciela, lecz przez niedostatek i głód — musimy przerwać walkę. Złożenie broni jest dla bitnego żołnierza najcięższą chwilą w życiu.

Pamiętajmy zawsze, że karność obowiązuje do końca. I ta właśnie karność będzie dla potomnych świadectwem, że Powstanie 1944 roku miało najdzielniejszego żołnierza, jakiego wieki wydały w szeregach Wojska Polskiego.

Pamiętajmy o tym, że związani z nami, zdecydowani ginąć na posterunku do ostatniego, są w mieście i tacy ludzie, których strata odbiłaby się ujemnie na odcinku nauki, sztuki i całokształcie naszej kultury narodowej, a ci ludzie musieliby ginąć wraz z nami.

Bądźcie posłuszni rozkazom i niech nie będzie ani jednego, przeciwnego odruchu. Tak być musi — a w wykonaniu rozkazów włożcie najtwardszą i najlepszą wolę, by to bardzo trudne, końcowe zadanie rozwiązać, równie dobrze, jak wszystkie dotychczasowe. Szeregów nie wolno opuszczać!

Dziękuję Wam Żołnierze, za wspaniałe męstwo, wykazane w tych 64 dniach bezprzykładnej walki, ofiary i chwały.

II Rozkazy szczegółowe, dotyczące przerywania walki, przekazuję Waszym przełożonym.

Komendant Warsz. Okręgu A.K.

MONTER gen. bryg.

Warszawa, 3.X.44 r.

Ostatni rozkaz Komendanta Okręgu Warszawskiego AK gen. bryg. Antoniego Chruściela „Montera” z 3 października 1944 roku.

The last order of Brig. Gen. Antoni Chrusciel “Monter”, Commander of the Warsaw Home Army District, dated 3 October 1944.

Powstanie Warszawskie było największą operacją militarną Armii Krajowej. Walki z wojskami niemieckimi toczyły się głównie w lewobrzeżnej części miasta, przede wszystkim na Mokotowie, Starym Mieście, Powiślu i Woli. Straty po stronie polskiej wyniosły ok. 20 000 żołnierzy i od 150 000 do 200 000 cywilnych mieszkańców Warszawy. Straty niemieckie szacuje się na kilka tysięcy zabitych i ok. 7000 zaginionych żołnierzy.

The Warsaw Uprising was the largest military operation of the Home Army. The fights with German forces took place mainly in the Warsaw quarters located on the left bank of the Vistula River, especially in Mokotów, Old Town, Powiśle and Wola. The losses on the Polish side reached about 20,000 soldiers and about 150,000-200,000 civilians. German losses were estimated at a few thousand killed and about 7,000 missing soldiers.

ROZWIĄZANIE ARMII KRAJOWEJ

Dnia 19 stycznia 1945 roku gen. bryg. Leopold Okulicki ps. „Niedźwiadek” wydał rozkaz rozwiązujący Armię Krajową.

Po zakończeniu wojny część żołnierzy AK odmówiła dokonania demobilizacji i kontynuowała walkę w ramach Delegatury Sił Zbrojnych, Ruchu Oporu AK, Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość, Konspiracyjnego Wojska Polskiego, Narodowej Organizacji Wojskowej, Narodowych Sił Zbrojnych, Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Warta” i innych. Masowe prześladowania członków tych organizacji, określanych w późniejszym okresie również jako „żołnierze wyklęci”, trwały aż do połowy lat pięćdziesiątych.

DISBANDMENT OF THE HOME ARMY

On 19 January 1945, Brig. Gen. Leopold Okulicki, pseudonym “Niedźwiadek”, ordered the disbandment of the Home Army.

After the end of war, many Home Army soldiers refused to demobilize and decided to continue the armed struggle within the framework of various organisations of the anti-communist resistance movement, such as the Armed Forces Delegation for Poland, Resistance of the Home Army, Freedom and Independence Organisation, Underground Polish Army, National Military Organisation, National Armed Forces, “Warta” Wielkopolska Voluntary Independent Group and others. Mass arrests and persecution of anti-communist movement members, later also referred to as “the Cursed Soldiers”, lasted until the mid-1950s.

*Dziennik Polski
i Dziennik Żołnierza*

Rozwiązanie Armii Krajowej

Przemówienie Prezydenta R.P. do żołnierzy Armii Krajowej

(PAT). Prezydent R.P. wygłosił 8.2.45, przez radio w Londynie następujące przemówienie do Armii Krajowej:
Żołnierze Armii Krajowej, z chwilą wyparcia niemieckiego najazdu z terenów Polski przez Armię Czerwoną, ustaly działości zbrojne na obszarach naszego Kraju i oddziały Armii Krajowej zostały rozwiązane.
Sielącisście, cłubnie, żołnierze Armii Krajowej, swoje zadanie, wyrażając niezłomną wolę Narodu prowadzenia nieubłaganej walki przeciwko najazdu niemieckiemu. Byłicie zbrojnym ramieniem Polskiego Państwa Podziemnego i krajowych władz Rzeczypospolitej. Do ostatniej chwili zadawaliście ciosy okrutnemu najazdu, broniłicie ludność przed jego barbarzyństwem, odbijaliście wziętno i pędzonych na zag-

ładę wygnaić, ratowaliście miasta i wsie przed zniszczeniem.
Przez pięć z górą lat, w najcięższych warunkach, z nadludzkim samozaparciem obrzymili ofiarami prowadziliście nierówny bohaterstwu, składając wobec historii i świata świadectwo prawu Narodu Polskiego do wolności, oraz dając dowody naszej bezwzględnej wierności przyjętym wobec Sprzymierzonych zobowiązaniom.

Walki na Wołyniu, w Wilnie, w Lubelszczyźnie i głośnie na świat cały przez bezprzykładne bohaterstwo i poświęcenie walka Warszawy okryły nieśmiertelną sławą sztanuary polskie w oczach całego świata.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej dziękuje wszystkim żołnierzom Armii Krajowej za ich ofiarne męstwo, za ich poświęcenie bez granic, a jej dowódców za wspaniałe kierownictwo.

Poległym składam hołd.
Rząd Rzeczypospolitej wezwał zaśluzi Wasze osobną uroczystą uchwala

Choć jesteśmy zmuszeni szczególnymi warunkami do rozwiązania zbrojnych sił Rzeczypospolitej na terenie Kraju, mamy wszyscy obowiązek trwać w wierze w słuszność naszych dążeń i tak postępować, aby nasza Sprawa znalazła w sumieniu świata zrozumienie i sprawiedliwe rozstrzygnięcie.

Polskie Siły Zbrojne na obczyźnie walkę prowadzą nadal nieugięte i starają się być godne Was, żołnierze Armii Krajowej.
Niech żyje wolna i niepodległa Polska!

Poniżej podajemy dokument dotyczący okresu przed rozwiązaniem Armii Krajowej t.j. pismo Rady Jedności Narodowej i Krajowej Rady Ministrów do Żołnierzy Armii Krajowej po kapitulacji garnizonu warszawskiego:

Pożegnanie Żołnierzy A.K.

Rada Jedności Narodowej i Krajowa Rada Ministrów po kapitulacji Armii Krajowej w Warszawie wystosowały na ręce Dowódcy A.K. gen. dyw. Bór-Komorowskiego pismo skierowane do żołnierzy Powstanie Armii Krajowej, składające hołd ich bohaterstwu.

“Z podziwem—czytamy tam m.in.—patrzył na Was nie tylko Kraj, nie tylko świat, ale nawet wróg, z którym toczyliście nierówną walkę. W dziejach naszych wałk o niepod-

ległość, w historii naszych powstań—jest to najpiękniejszy i najbardziej heroiczny akt... Mimo złożenia broni sprawa nasza nie została przegrana. Powstanie dziewięćtygodniowe jest tak potężnym wkładem do skarbnicy naszych wysiłków w walce o samodzielnosc, wkładem nie tylko materialnym, ale przede wszystkim moralnym, że przy jakiegokolwiek układach dotyczących Polski nie będzie ono mogło być i nie będzie pominięte.”

...“Składamy hołd bohaterstwu żołnierzom i ofiarom Armii Krajowej, którzy poświęcili swe życie, walcząc na barząkadach, na Woli, Stawowcach, Czerniakowie, Powiszu, Mokotowie, Żoliborzu i całej Polsce, którym usłano się ulice leżące w gruzach Warszawy, będą motorem, mentem: Polska żyje i zwycięży...”

(“Rzeczypospolita Polska.” Rok IV, Nr. 79, z 20 października 1944 r. w Kraju.)

Przemówienie radiowe Prezydenta RP Władysława Raczkiewicza do żołnierzy AK z 8 lutego 1945 roku, „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza”, 9 lutego 1945 roku.

A wireless speech by the Polish President, Władysław Raczkiewicz, to all Home Army soldiers of 8 February 1945, “Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” (Polish Daily and Soldier’s Daily) of 9 February 1945.

„Ta ciemność jest tylko przepowiadnię słońca” — J. Słowacki.

BIULETYN informacyjny

Rok VII.

19 stycznia 1945 r.

Nr. 3 (317)

Ostatni Rozkaz Dzienny Dowódcy Armii Krajowej

ZOŁNIERZE SIŁ ZBROJNYCH KRAJU!

Postępująca szybko ofensywa sowiecka doprowadzić może do zajęcia w krótkim czasie całej Polski przez Armię Czerwoną. Nie jest to jednak zwycięstwo słusznej sprawy, o którą walczyliśmy od roku 1939. W istocie bowiem — mimo stwarzanych pozorów wolności — oznacza to zamianę jednej okupacji na drugą, przeprowadzaną pod przykrywką Tymczasowego Rządu Lubelskiego, bezwolnego narzędzia w rękach rosyjskich.

Zołnierze! Od 1 września 1939 r. Naród Polski prowadzi ciężką i ofiarną walkę o jedyną Sprawę, dla której warto żyć i umierać: o swą wolność i wolność człowieka w niepodległym Państwie.

Wyrazicielem i rzecznikiem Narodu i tej idei jest jedyny i legalny Rząd Polski w Londynie, który walczy bez przerwy i walczyć będzie nadal o nasze słuszne prawa.

Polska, według rosyjskiej recepty, nie jest tą Polską, o którą bijemy się szósty rok z Niemcami, dla której popłynęło morze krwi polskiej i przecierpiano ogrom męki i zniszczenie Kraju. Walki z Sowietami nie chcemy prowadzić, ale nigdy nie zgodzimy się na inne życie, jak tylko w całkowicie suwerennym, niepodległym i sprawiedliwie urządzonym społecznie Państwie Polskim.

Ohećne zwycięstwa sowieckie nie kończy wojny. Nie wolno nam ani na chwilę tracić wiary, że wojna ta skończyć się może jedynie zwycięstwem słusznej Sprawy, tryumfem dobra nad złem, wolności nad niewolnictwem.

Zołnierze Armii Krajowej!

Daję Wam ostatni rozkaz. Dalszą swą pracę i działalność prowadźcie w duchu odzyskania pełnej niepodległości Państwa i ochrony ludności polskiej przed zagładą. Starajcie się być przewodnikami Narodu i realizatorami niepodległego Państwa Polskiego. W tym działaniu każdy z Was musi być dla siebie dowódcą. W przekonaniu, że rozkaz ten spełnicie, że zostanieie na zawsze wierni tylko Polsce oraz by Wam ułatwić dalszą pracę — z upoważnienia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zwalniam Was z przysięgi i rozwiązuję szeregi AK.

„Biuletyn Informacyjny” z 19 stycznia 1945 roku, w którym ukazał się rozkaz Dowódcy Sił Zbrojnych w Kraju gen. bryg. Leopolda Okulickiego ps. „Niedźwiadek” o rozwiązaniu AK.

“Information Bulletin” of 19 January 1945, with the published order of the Home Army Commander-in-Chief, Brig. Gen. Leopold Okulicki, pseudonym “Niedźwiadek”, on disbandment of the Home Army.

KAZIMIERZ WIERZYŃSKI

Na rozwiązanie Armji Krajowej

Za dywizję wołyńską, nie kwiaty i wianki —
 Szubienica w Lublinie, Ojczyste Majdanki.
 Za sygnał na północy, bój pod Nowogródkiem —
 Długi urlop w więzieniu. Długi i ze skutkiem.
 Za bój o naszą Rossę, Ostrą Bramę, Wilno —
 Sucha gałąź lub zsyłka na rozpacz bezsilną.
 Za dni i noce śmierci, za lata udręki —
 Taniec w kółko: raz w oczy a drugi raz w szczęki.
 Za wsie spalone, bitwy, gdzie chłopska szła czeladź —
 List gończy, tropicielski: dopaść i rozstrzelać.
 Za mosty wysadzone z ręki robotniczej —
 Węszyć gdzie kto się ukrył, psy spuścić ze smyczy.
 Za wyroki na katów, za celny strzał Krysta —
 Jeden wyrok: do tury. Dla wszystkich. Do czysta.
 Za Warszawę, Warszawę, powstańcze zachcianki —
 Specjalny oddział śledczy: "przyłożyć do ścianki".

.....

Zwinąć chorągiew z masztu. Krepą jest zasnutą
 Za dywizję Rataja, Okrzei, Traugutta.

Pociąć sztandar w kawałki. Rozdać wśród żołnierzy,
 Na drogę niech go wezmą. Na sercu niech leży.

8 lutego 1945

Wiersz Kazimierza Wierzyńskiego „Na rozwiązanie Armii Krajowej”.
 A poem by Kazimierz Wierzyński titled “For the dissolution of the Home Army”.

REPRESJE WOBEC ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ

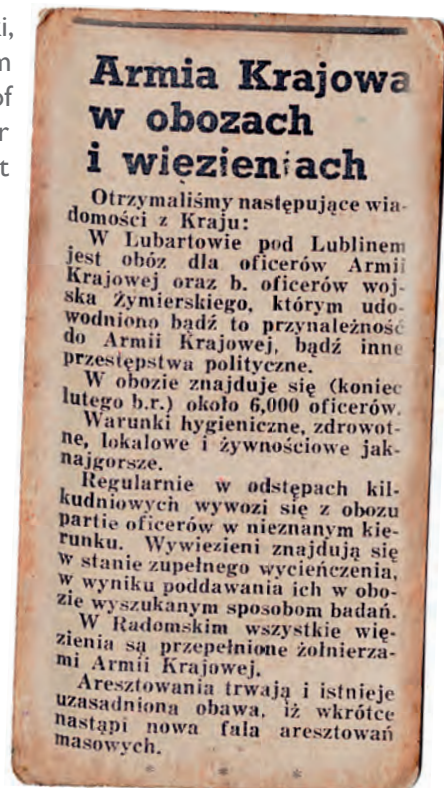
Aresztowania żołnierzy AK przez NKWD i komunistycznych polskich współpracowników, rozpoczęły się w styczniu 1944 roku, gdy Armia Czerwona po raz drugi przekroczyła przedwojenne granice Rzeczypospolitej, narzucając Polsce – na 45 lat – komunistyczne rządy. Źródła radzieckie podają, że w połowie tego roku tylko z okolic Sokołowa Podlaskiego, Lublina i Przemyśla wywieziono do łagrów około 5000 żołnierzy. Już wcześniej aresztowano komendantów okręgów i obszarów AK z terenów wschodnich. Część z nich znalazła się w łagrach obwodu riazańskiego. Byli wśród nich: płk Aleksander Krzyżanowski ps. „Wilk”, płk Kazimierz Tumidajski ps. „Marcin”, płk Władysław Filipkowski ps. „Janka”, gen. bryg. Ludwik Bittner ps. „Halka”. Niektórzy wrócili latem 1947 roku do Polski, innych wywieziono w głąb ZSRR, w tym do łagrów Workuty, leżących 160 km na północ od koła podbiegunowego. Wielu z nich zagięło bez wieści lub zmarło z wycieńczenia.

OPPRESSION AGAINST THE HOME ARMY SOLDIERS

Arrests started in midyear of 1944, when the Red Army crossed the pre-war Polish borders the second time, to throw communist regime for 45 years. According to Soviet sources, only from the area of Sokołów Podlaski, Lublin and Przemyśl, as many as approximately 5,000 soldiers were deported far into the interior of the USSR, including Vorkuta area (160 km above the Arctic Circle) where the most notorious forced labour camps were established. The first to be taken captive were the Home Army district and area commanders from the eastern regions. A part of them found their way to the camps of Ryazan Oblast, among whom were Col. Aleksander Krzyżanowski, pseudonym “Wilk”, Col. Kazimierz Tumidajski, pseudonym “Marcin”, Col. Władysław Filipkowski, pseudonym “Janka”, Brig. Gen. Ludwik Bittner, pseudonym “Halka”. Some of them were released in the summer of 1947 and returned to Poland; others were deported far into the interior of the USSR. Many of them were lost without trace or died of malnutrition and exhaustion.



Więzień Workuty pod kołem podbiegunowym – żołnierz AK.
Prisoner of Vorkuta (160 km above the Arctic Circle) – a Home Army soldier.



WOJSKO POLSKIEGł. Zarząd Polit.-Wych.
Oddział Propagandy

M. p. 12. IV. 1945 r.

Wydawnictwo masowe № 26

Tępcie knowania reakcyjne!

Nadeszły wielkie dni, zbliża się ostateczne zwycięstwo.

Pod wodzą Krajowej Rady Narodowej i Rządu Tymczasowego powstało niepodległe, demokratyczne państwo.

Odzyskaaliśmy Gdańsk. Oczyszciliśmy wybrzeże. Z woli narodu ponieśliśmy miecz zemsty na ziemi niemieckiej. W krwawym trudzie orężnym Wojsko Polskie wykuwa nowe rubieże Rzeczypospolitej — na Odrze i Nissie.

Za wojskiem stoi cały naród.

Ale są wyrzutki którym się nie podoba, że wywalczyliśmy i budujemy silną **Demokratyczną Polskę**.

Gdy Wojsko Polskie ramię przy ramieniu z Armią Czerwoną goni Niemca z Pomorza, oni zadekowali się przed mobilizacją. Gdy my przywracamy Polsce należne Jej miejsce wśród narodów świata, oni grożą strzałem z za węgla.

Garść zwyrodniałych bratobójców z NSZ wraz z szumowinami bylejakich AK usiłuje w niektórych miejscowościach terroryzować ludność, porywa się na mundur żołnierza polskiego, na oficerów, podoficerów i szeregowych przyjeżdżających z frontu.

Te nikczemne wybryki pacholków rodzimej reakcji, wtórują robotom dywersantów hitlerowskich i zbirów banderowskich. Polscy i ukraińscy faszyci wspólnie wysługują się Hitlerowi.

Ginąca gadzina reakcji próbuje jeszcze kąsać.

Ale nie powstrzymają Rzeczypospolitej na Jej drodze ku wielkości zaplute karły reakcyjne.

Wstawiają palce między szprychy — więc będą polamane!

Nie ma miejsca w Polsce dla faszystów wszelkiej maści!

Biada pacholkom reakcji — pomocnikom hitleryzmu!

Nie minie ich kara!

Pod sąd skrytobójców z AK i NSZ — pomocników Hitlera!

Tępcie w zarodku wszelkie knowania reakcyjne!

Wydawnictwo komunistycznego Głównego Zarządu Polityczno-Wychowawczego WP
z 12 kwietnia 1945 roku.

Mass publication No. 26 of the Central Board of Education and Politics of the communist
Polish People's Army of 12 April 1945.



AK. Olbrzym i zapluty karzeł reakcji. Plakat wydany przez komunistyczny Główny Zarząd Polityczno-Wychowawczy Wojska Polskiego (Łódź, luty 1945 roku).

The Home Army. The giant and the reactionary spittle covered dwarf. A post-war communist propaganda poster issued by the Central Board of Education and Politics of the Polish People's Army (Łódź, February 1945).

”Rozwiązanie AK traktować jako fikcję. Należy zmienić metodę zwalczania AK, którą trzeba uważać za ruch oporu i antydemokratyczny. W obecnej fazie, walka ta powinna być bezwzględna. Teraz można tę sprawę przedstawić narodowi, jak będzie wygodniej.

The Home Army disbandment is to be treated as fiction. What needs to be changed is the methods of fighting the Home Army which ought to be considered anti-democrat and resistant. At the present stage, the fight must be ruthless. Now this matter may be presented to the nation, as convenient.

Poufna instrukcja Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego komunistycznej Polski nr 1153 z dnia 10 lutego 1945 roku wydana dla Wojewódzkich Urzędów Bezpieczeństwa.

A secret instruction of the Ministry of Public Security No. 1153, dated 10 February 1945, addressed to the Provincial Security Offices of communist Poland.



W czasie okupacji niemieckiej Zamek Lubelski był katownią Gestapo. Po zajęciu Lublina przez Armię Czerwoną i komunistyczne Wojsko Polskie na Zamku powstała siedziba NKWD i więzienie dla żołnierzy AK.

During the German occupation, Lublin castle served as a Gestapo prison and torture chamber. After Lublin was seized by the Red Army and the communist Polish Army, the castle continued to serve as a prison for the Soviet NKVD (and later for Polish communist security forces), where soldiers of both Home Army and anti-communist underground were detained.

AK idzie z Niemcem!

AK-agenturą gestapo!

Nie pójdziemy śladem dowództwa AK!

GESTAPOWIEC Z AK

AK na służbie reakcji

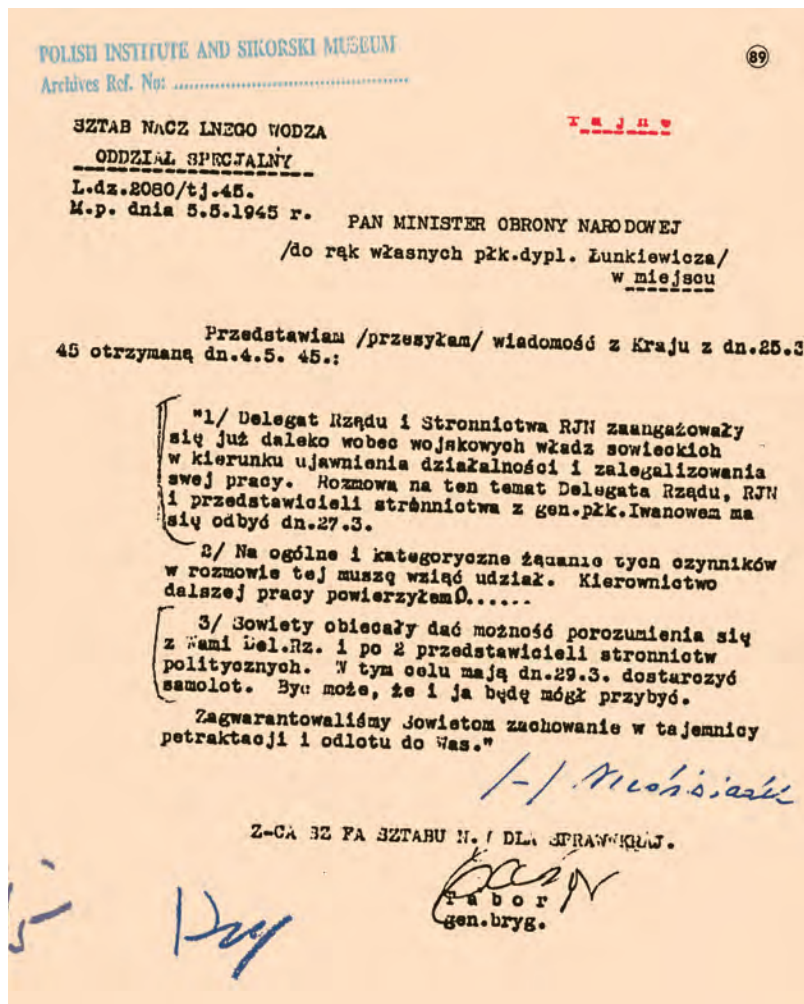
Potępiamy zdradziecką robotę AK i NSZ

Nagłówki artykułów z komunistycznej prasy wojskowej, wydawanej dla żołnierzy 1 i 2 Armii Wojska Polskiego, ukazujące stopień nasilania propagandy przeciwko AK w 1945 roku.

Fragments of the military press issued to soldiers of the 1st and 2nd Polish People's Army demonstrating the enormous degree of hostile propaganda against the Home Army in 1945.

Proces szesnastu Moskwa, 18-21 czerwca 1945 roku

The trial of the Sixteen Moscow, 18-21 June 1945



Ostatnia depesza Dowódcy AK, gen. bryg. Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka” z 25 marca 1945 roku (odebrana w Londynie dopiero 4 maja 1945 roku).

The last wireless message of Brig. Gen. Leopold Okulicki, pseudonym “Niedźwiadek”, the Home Army Commander-in-Chief, of 25 March 1945 (received in London as late as on 4 May 1945).

Gen. bryg. Leopold Okulicki ps. „Niedźwiadek” (1898-1946), ostatni Dowódca AK. Główny oskarżony w procesie szesnastu w Moskwie. Został skazany na 10 lat więzienia. Zmarł 24 grudnia 1946 roku, najprawdopodobniej zamordowany w więzieniu na Łubiance.

Brig. Gen. Leopold Okulicki, pseudonym “Niedźwiadek” (1898-1946), the last Home Army Commander-in-Chief. He was the main defendant during the Trial of the Sixteen in Moscow. Sentenced to 10 years' imprisonment, he was most probably murdered on 24 December 1946 in Lubyanka prison.





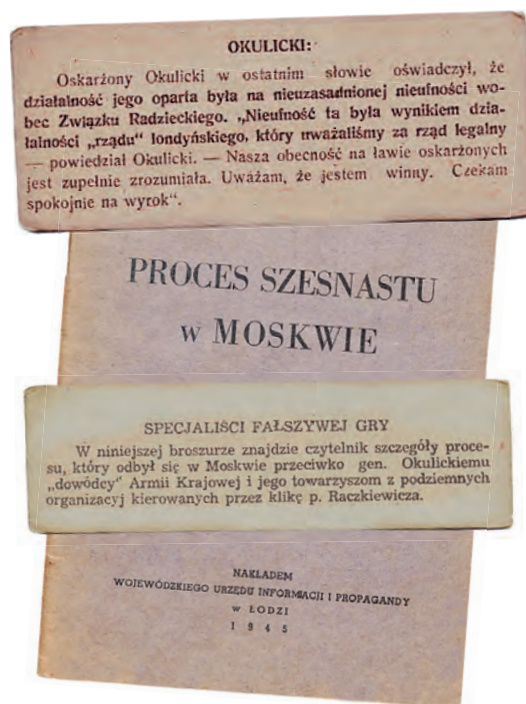
Gen. Okulicki o politycznych procesach:
“Oskarżonym jest naród polski”
 Wyroki w procesie moskiewskim
Dziennik Polski i Dziennik Łódzki

Sala rozpraw w Domu Związków w Moskwie, gdzie sądzono szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego podstępnie aresztowanych przez Sowieców i wywiezionych z kraju. Na zdjęciu: moment odczytywania wyroku. Od lewej: gen. bryg. Leopold Okulicki, Jan Stanisław Jankowski, Eugeniusz Czarnowski, Adam Aleksander Bień i Stanisław Jasiukowicz.

A courtroom at the Moscow House of the Unions, where sixteen leaders of the wartime Polish Underground State were subjected to a staged trial. The picture shows the moment of delivering the court's verdict. From the left: Brig. Gen. Leopold Okulicki, Jan Stanisław Jankowski, Eugeniusz Czarnowski, Adam Aleksander Bień, and Stanisław Jasiukowicz.

Broszura „Proces szesnastu w Moskwie” wydana przez Wojewódzki Urząd Informacji i Propagandy w Łodzi w 1945 roku, szkalująca przywódców Polskiego Państwa Podziemnego oskarżonych w procesie moskiewskim.

Leaflet titled “The Trial of the Sixteen in Moscow” published by the Provincial Bureau of Information and Propaganda in Łódź in 1945, defaming the Leaders of the Polish Underground State accused in the Moscow trial.



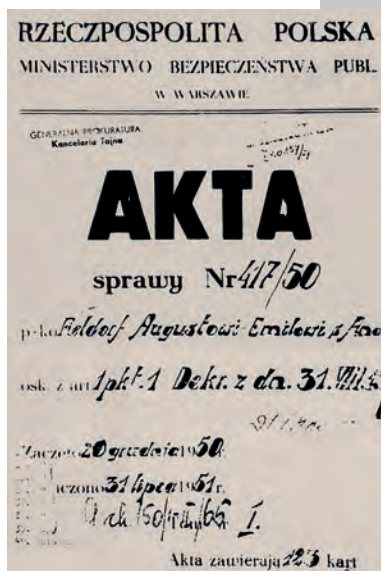


Generał NKWD i NKGB Iwan Aleksandrowicz Sierow, występujący pod nazwiskiem Iwanow. Kierował całą akcją aresztowania polskich działaczy niepodległościowych, zakończoną procesem szesnastu w Moskwie.

Ivan Alexandrovich Serov, Russian State Security and political intelligence General, pseudonym "Iwanow". He was in charge of the whole operation aimed at arresting the Polish democratic underground leaders, which ended with the Trial of the Sixteen in Moscow.

*Dziennik Polski
i Dziennik Żołnierza*

Po 40 dniach Moskwa wreszcie przyznała się 16 POLSKICH PRZYWÓDCÓW DEMOKRATYCZNYCH ARESZTOWANO!



Akta sprawy generała Augusta Emila Fieldorfa ps. „Nil”.

Files on the case of Brig. Gen. August Fieldorf “Nil”.

24 lutego 1953 roku wyrokiem Sądu Wojewódzkiego dla m.st. Warszawy został niewinnie stracony gen. bryg. August Emil Fieldorf ps. „Nil” — oficer KG AK i Szef Kierownictwa Dywersji (Kedywu). Od końca 1943 roku kierował podziemną organizacją „Nie”. Aresztowany 7 marca 1945 roku przez NKWD przebywał ponad dwa lata w łagrach. Po powrocie z ZSRR ujawnił się przed Rejonową Komendą Uzuppełnień w Łodzi, co ułatwiło jego aresztowanie. Generał „Nil” był jednym z najbardziej zasłużonych żołnierzy AK. Odznaczony m.in. Srebrnym i Złotym Krzyżem Virtuti Militari i czterokrotnie Krzyżem Walecznych.



On 24 February 1953, Brig. Gen. August Fieldorf, pseudonym “Nil”, a Home Army HQ officer and KeDyw Commander, was — for the political reasons — sentenced to death by a verdict of the Provincial Court for the capital city of Warsaw. The sentence was carried out by hanging. From the end of 1943, he had been in command of the NIE (NO) underground organisation. Arrested on 7 March 1945 by the NKVD, he spent over two years in a forced labour camp. After returning to Poland from the USSR, he revealed himself to the District Conscription Office in Łódź, which made his arrest easier. Brig. Gen. Fieldorf “Nil” was one of the most distinguished Home Army soldiers. Decorated, inter alia, with the Silver and Gold Cross of the War Order of Virtuti Militari, and four times with the Cross of Valour.

TESTAMENT POLSKI WALCZĄCEJ.

Składają się nań następujące postulaty:

1. Opuszczenie terytorium Polski przez wojska sowieckie oraz przez rosyjską policję polityczną.
2. Zaprzestanie prześladowań politycznych, którego dowodem będzie:
 - a. zwolnienie skazanych i uwięzionych w procesie moskiewskim.
 - b. amnestia dla więźniów politycznych oraz dla wszystkich żołnierzy A. K. i dla tzw. „oddziałów leśnych”.
 - c. powrót Polaków wywiezionych w głąb Rosji i likwidacja obozów koncentracyjnych, przypominających smutną pamięci metody totalizmu hitlerowskiego,
 - d. zniesienie systemu policyjnego, znajdującego wyraz w istnieniu tzw. Min. Bezpieczeństwa.

Testament Polski
Walczącej
z 1 lipca 1945 roku.

Testament of
Fighting Poland
of 1 July 1945.

3. Zjednoczenie i uniezależnienie Armii Polskiej przez:
 - a. spolszczenie korpusu oficerskiego w Armii gen. Rola-Żymierskiego,
 - b. honorowy powrót z bronią wojsk polskich z zagranicy,
 - c. połączenie w jedną całość i na równych prawach Armii z zagranicy oraz b. Armii Krajowej z Armią gen. Żymierskiego.
 4. Zaprzestanie dewastacji gospodarczej kraju przez władze okupacyjne.
 5. Dopuszczenie wszystkich polskich stronnictw demokratycznych do udziału w wyborach 5-przymiślnikowych.
 6. Zapewnienie niezależności polskiej polityki zagranicznej.
 7. Stworzenie pełnego samorządu terytorialnego, społeczno-gospodarczego i kultu-raino-oświatowego.
 8. Uspołecznienie własności wielkokapitalistycznej i zorganizowanie sprawiedliwego podziału dochodu społecznego.
 9. Zapewnienie masom pracującym współkierownictwa i kontroli nad całą gospo-darką narodową oraz warunków materialnych, zabezpieczających byt rodzinie i osobisty rozwój kulturalny.
 10. Swoboda walki dla klasy robotniczej o jej prawa w ramach nieskrępowanego ruchu zawodowego.
 11. Sprawiedliwe przeprowadzenie reformy rolnej i kontrola narodu nad akcją osiedleńczą na odzyskanych ziemiach zachodnich i w Prusach wschodnich.
 12. Oparcie powszechnego, demokratycznego nauczania i wychowania na zasadach moralnych i duchowych dorobku cywilizacji zachodniej i naszego kraju.
- Zapowiadając walkę o ten program na jawnej arenie politycznej, stronnictwa de-mokratyczne RJN wyrażają nadzieję, że Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej dążyć będzie do demokratyzacji Polski i do przekreślenia różnic i sporów, dzielących dotąd różne odłamy społeczeństwa polskiego.
- Dopóki dążenie to nie przejawia się w czynach, nie będzie mogło nastąpić trwałe odprężenie w stosunkach wewnętrznych a wielu ludzi Polski Podziemnej będzie musiało się dalej ukrywać, bez żadnych wrogich zamiarów wobec Rządu lecz wyłącznie z obawy o swe życie.

Ze swej strony Polska Walcząca stwierdza, że nie dąży wcale do sprowokowania wojny między demokracjami Zachodu a Związkiem Radzieckim, na której — jak głosi prasa rządowa — „londyńczycy opierali swe rachuby polityczne”.

Nowa wojna zadałaby tak straszne rany narodowi polskiemu, że pragnieniem wszystkich Polaków jest porozumienie polsko-rosyjskie oraz między Anglią Ameryką i Rosją na drodze pokojowej. Jeżeli to porozumienie ma być trwałe nie wystarczy przywrócenie zaufania w stosunkach Polski z Rosją. Naród polski jest członkiem wielkiej rodziny narodów środkowo-europejskich a w szczególności zachodnio-słowiańskich, z któ-rymi związany jest przez swe położenie geopolityczne i przeszłość historyczną i pragnie wejść z nimi w najściślejszą wspólnotę polityczną, gospodarczą i kulturalną.

Wyrażamy nadzieję, że osiągnięcie porozumienia z Rosją na tych zasadach jest możliwe i że ono jedynie zlikwiduje po wieczne czasy nieprzyjaźń polsko-rosyjską, ma-jącą swe źródło w polityce reakcyjnego caratu, zastępując ją wzajemnym szacunkiem, zaufaniem i przyjaźnią, dla dobra obu narodów, Europy i całej demokratycznej ludzkości.

Rada Jedności Narodowej.

Dnia 1 lipca 1945 r./

W latach 1944-1956 władze bezpieczeństwa aresztowały ponad pół miliona ludzi podejrzanych o współpracę z podziemiem oraz o negatywny stosunek do komunizmu, narzuconego Polsce przez ZSRR. Większość aresztowanych stanowili byli żołnierze AK i antykomunistycznej konspiracji powojennej. Ponad 23 000 osób oskarżonych o przestępstwa antypaństwowe zostało skazanych na karę śmierci i straconych lub zmarło w więzieniach Polski „Ludowej”.

Nie zawsze zapadały wyroki sądowe. Pod pozorem śledztwa przetrzymywano ludzi tygodniami, miesiącami, a nawet latami, w katowniach urzędów bezpieczeństwa na terenie całej Polski, gdzie byli bici i torturowani, a często pozbawiani życia.

Between 1944 and 1956, the security police arrested over half a million people suspected of cooperation with and support for underground resistance organisations and/or a negative attitude towards the communist authorities, bestowed by Soviet Russia. The majority of those placed under arrest were Home Army soldiers and members of anti-communist post-war organisations. More than 23,000 people accused of anti-state crimes were sentenced to death and executed or otherwise died in the prisons of the Polish People's Republic.

Incarcerated persons were not always brought to justice. Under the pretence of investigations being carried out, the accused were detained for weeks, months or even years in the torture chambers of the secret police across Poland, where they were beaten, tormented, and often deprived of their lives.

WIEZIENIE
ARESZT O.P.W.

w Yowa II

Nr _____

KARTA ZWOLNIENIA WIEZNI

Więzień karny Celinski Bohdan Stadystaw
nazwisko imię imię ojca


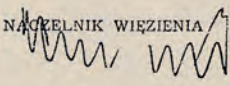
ur. 29 1921 pow. Yowa

ostatnio zamieszkały Yowa, Filtrowa 68

zwolniony został dnia 5 5 56 na podstawie ustawy o amnestii z dnia 27 12 1956 r.

Podczas pobytu w wisi Yowa II był zatrudniony jako _____
od czasu _____ do _____

Obowiązany jest zameldować się w Komendzie (Posterunek) Milicji Obyw. w ciągu 3-ech dni od daty zwolnienia.

 NACZELNIK WIEZIENIA 

3

Po zwolnieniu z więzienia, każdy ze skazanych otrzymywał specjalne karty i zaświadczenia. Więźniowie o przeszłości „akowskiej” nadal podlegali inwigilacji przez Urząd Bezpieczeństwa oraz częstym przesłuchaniom. Jeszcze przez długie lata szykanowano ich i traktowano jako obywateli drugiej kategorii.

Upon release from prison, each condemned was provided with special certificates. Former prisoners with a documented Home Army past were still subject to constant invigilation and frequent interrogations by the communist security forces. For many years to come, they were treated as second-class citizens exposed to repression and persecution.



Krzyż Armii Krajowej – ustanowiony 1 sierpnia 1966 roku przez byłego Dowódcę AK gen. dyw. Tadeusza Komorowskiego „Bora” dla upamiętnienia żołnierzy Polski Podziemnej w latach 1939-1945.

The Home Army Cross (Krzyż Armii Krajowej) is a Polish military decoration introduced in London by Maj. Gen. Tadeusz Bór-Komorowski, the Home Army former Commander-in-Chief, on 1 August 1966 to commemorate the efforts of the soldiers of the Polish Underground State between 1939-1945.



Pomnik Polskiego Państwa Podziemnego i AK wg projektu Jerzego Staniszkisa, usytuowany naprzeciw gmachu Sejmu RP. Kamień węgielny został wmurowany 2 sierpnia 1994 roku. Po pięciu latach dalszych starań kombatantów AK pomnik odsłonięto 10 czerwca 1999 roku.

The Monument to the Polish Underground State and Home Army, designed by Jerzy Staniszkis, is located in Wiejska Street, opposite the seat of the Republic of Poland's parliament. The foundation stone was laid on 2 August 1994. After five years of endeavours undertaken by the Home Army veterans, the unveiling ceremony took place on 10 June 1999.

ŹRÓDŁA / SOURCES:

Armia Krajowa w dokumentach 1939 – 1945 [The Home Army in documentation 1939-1945]. T. 1-6, Londyn 1970-1989.

Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie światowej. T. 3, Armia Krajowa [The Polish Armed Forces during World War II. V. 3. The Home Army] / Tadeusz Pełczyński i in.; Londyn 1950.

Marek Ney-Krwawicz, Armia Krajowa: siły zbrojne Polskiego Państwa Podziemnego [The Home Army: Polish Army of the Polish Underground State]. Warszawa 2009.

Stanisław Kopf, Stefan Starba-Bałuk, Armia Krajowa: kronika fotograficzna [The Home Army: a photographic chronicle]. Warszawa 1999.

Prawdziwa historia Polaków: ilustrowane wypisy źródłowe 1939-1945 [A true history of the Poles: illustrated source extracts 1939-1945]. T. 1-3, 1939-1945, oprac. Dariusz Baliszewski, Andrzej Krzysztof Kunert. Warszawa 1999-2000.

Armia Krajowa: szkice z dziejów Sił Zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego [The Home Army: essays from the history of the Armed Forces of the Polish Underground State]. Andrzej Chmielarz [i in.]; pod red. Krzysztofa Komorowskiego. Warszawa 1999.

Marek Ney-Krwawicz, Dowódcy Armii Krajowej [The Home Army Commanders]. Warszawa 2009.

Eugeniusz Duraczyński, Generał Iwanow zaprasza: przywódcy podziemnego państwa polskiego przed sądem moskiewskim [General Iwanow invites: leaders of the Polish Underground State before the Moscow court]. Warszawa 1989.

Wywiad i kontrwywiad Armii Krajowej [Intelligence and counter-intelligence of the Home Army], pod red. Władysława Bułhaka. Warszawa 2008.

Grzegorz Mazur, Biuro Informacji i Propagandy SZP-ZWZ-AK: 1939-1945 [The Bureau of Information and Propaganda of SZP-ZWZ-AK: 1939-1945]; przedm. Aleksander Gieysztor. Warszawa 1987.

Maria Stanisława Wittekówna, Wojskowa Służba Kobiet w SZP-ZWZ-AK [Women's Military Service in the Service for Poland's Victory – Union for Armed Struggle – Home Army]. Pruszków 1999.

„Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza [Polish Daily and Soldier's Daily]” 1944-1945.

„Zwyciężymy [We shall win]” 1944-1945.

„Orzeł Biały [The White Eagle]” 1945.

**Departament Edukacji,
Kultury i Dziedzictwa MON**
al. Niepodległości 218, Warszawa

więcej informacji na
[www.gov.pl/web/obrona-narodowa/
departament-edukacji-kultury-i-dziedzictwa](http://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/departament-edukacji-kultury-i-dziedzictwa)

**Centralna Biblioteka Wojskowa
im. Marszałka Józefa Piłsudskiego**
ul. Ostrobramska 109, Warszawa

CZYTELNIA
WYPOŻYCZALNIA
ZBIORY SPECJALNE

**zapraszamy
wszystkich**

digital born
CBW
cbw.wp.mil.pl

więcej informacji na
[**cbw.wp.mil.pl**](http://cbw.wp.mil.pl)



Departament Edukacji,
Kultury i Dziedzictwa MON



Centralna Biblioteka Wojskowa
im. Marszałka Józefa Piłsudskiego